

TRO INNSIKT UTSYN HÅP

ST. OLAV

KATOLSK MAGASIN FOR RELIGION OG KULTUR

03/2021

KATOLSK PROFIL:
Vera Henriksen

FRANS AV ASSISI:
I ett med skaperverket

KLOSTERTANKER:

**Han tier i
sin kjærlighet**



Nº 03/2021

Innhold

Leder	3
Biskop Varden har ordet	4
Mint tro: Peder Foss	6
Reise: Gatelangs i Roma	10

FOKUS: ARBEIDSINNVANDRING

Marie Florence Moufack: Arbeidsinnvandrere faller mellom flere stoler	18
Stadig flere arbeidsinnvandrere	21
Martha Skretteberg: Flott med økt fokus på arbeidsinnvandrere	22

Min menighet: Kristiansund	26
Spørsmål og svar	31
Hun kom og ble: Regina Udakor fra Nigeria	32
Sannhetsserum	38
Kunst: Giovanni Bellinis <i>Den hellige Frans i ødemarken</i>	40
Aktuell bok: Gjengifte skaper debatt	43
Aktuell bok: Nytt storverk om olsok	44
Katolsk profil: Vera Henriksen	46
Guds ord	51
Aktuelt: Norge rundt	52



17
Fokus:
Arbeidsinnvandring



46 Katolsk profil: Vera Henriksen

«Du kan bli overrasket over hvordan Guds ord kan forandre ditt liv når du lar hans røst få leve i deg.»

PATER DOMINIC NGUYEN VAN THANH, SIDE 27

Aktuelt: Verden rundt	54
Fra Champagne til Hardanger	56
Bildereportasje: Nybygget på Tautra	58
Betragtninger: Pride	62
Min søndagsmiddag: Sildball	66
Klostertanker: Han tier i sin kjærlighet	68
Signert: Helene Lund	70
Bokomtaler	72
Aktuell profil: Ewa Bivand	82
Nytt om navn	83
Minneord	85
Utgangsort	86



32
Hun kom og ble: Regina fra Nigeria



Messen skal forene, ikke splitte

Det bankende hjertet i katolikkens religiøse liv er messen. Rører man ved den, kan blodtrykket fort stige. Det skjedde kanskje for noen 16. juli i år. Da slo pave Frans fast at det er den «nye» messeliturgien som gjelder. Adgangen til å feire den «gamle» messen innskrenket han så radikalt at det nærmer seg et forbud.

«Ny» og «gammel» er her satt i anførselstegn, for den nye er ikke så ny og den gamle ikke så gammel. Messeliturgien har vært revurdert mange ganger, både før og etter konsilet i Trident (1545-63). Der ble det vedtatt en revisjon som har gitt navnet til «den tridentinske messe». Den fikk sin siste utforming i 1962. Den som pave Frans nå har stadfestet, er fra 1970.

NYHETEN OM PAVENS BESTEMMELSE har kanskje ikke hisset opp så mange i Norge, der den tridentinske, latinske messen antagelig ikke har vært feiret i særlig utstrekning etter at pave Benedikt XVI åpnet for dette i 2007. Men andre steder er det kommet kraftige reaksjoner.

For utenforstående er det sikkert underlig at en slik sak får stor betydning. Er det ikke bare snakk om ytre seremonier? Er det ikke den enkeltes forhold til Gud som teller – lønnekammerets frie bønn, fremfor kirkerommets formelle ritus?

For katolikker fortoner det seg ikke slik. Vi tror ikke alene, men med Kirken. Vi møter ikke bare Gud i enerom, men også i et kultisk fellesskap med andre. Det er Kirkens tro at i messens kommunion forenes vi med Kristus. Når katolikker går til messe, søker de ikke stemning, men realiteter. Messen er helt sentral i en katolikk liv.

NETTOPP DERFOR er det ikke vanskelig å forstå dem som gjerne vil beholde en liturgi de er glad i. Den er uttrykksfull og vakker, og den bæres av et liturgisk språk som gjennom historien har vært felles over hele verden, selv om det er vanskelig å forstå for de fleste av oss.

Etter konsilet ble latinen i stor utstrekning erstattet av folkespråkene. Altrene ble flyttet ut fra endeveggen i koret, slik at presten kunne stå vendt mot menigheten. Noen tekster ble endret og forenklet. Men kjernen, de faste delene og strukturen sto fast. Det er ikke snakk om to forskjellige messer, men om to versjoner

av samme messe. Og det er fremdeles full anledning til å fremføre *Gloria*, *Credo*, *Sanctus* og *Agnus dei* på latin og *Kyrie* på gresk – alt sammen til gregorianske toner.

PROBLEMET ER at feiringen av den tridentinske messen i noen kretser har vært en fane-sak i en generell motstand mot konsilets vedtak og føringer. Det gjør saken langt alvorligere, og danner bakgrunnen for pavens beslutning.

Da biskop Marcel Lefebvre og meningsfeller forlot Kirken i 1970 og opprettet «St. Pius Xs broderskap», var motstanden mot liturgi-reformen del av en kamp mot konsilet og dets ajourføring av katolsk lære og praksis. Slik har det dessverre også vært i sterke tradisjonals-tiske grupperinger *innenfor* Kirken, ikke minst i USA. For noen, som kardinal Raymond Burke og erkebiskop Carlo Maria Viganó, er striden trappert opp til åpne angrep på pave Frans og den reformvennlige linjen han har fulgt under sitt pontifikat.

Ved å tillate den tridentinske messe ville pave Benedikt komme utbryterne og tradisjon-alistene i møte, og ta et skritt i retning av forsoning. Etter 14 år måtte hans etterfølger konstatere at det ikke førte frem. Biskoper over hele verden er blitt spurt. Svarene viser at tendensene til splittelse og polarisering bare har økt.

PAVEN HAR NÅ SKÅRET IGJENNOM, for å styrke Kirkens enhet. Den nye liturgien er den som gjelder innenfor romersk ritus. Mulighetene for dispensasjon er ytterst få.

De to variantene av messen er ikke motsetninger, men skritt på veien i en langsom, sammenhengende bevegelse gjennom historien. Den tridentinske messen har ikke vært enerådende. Den er én i rekken av mange liturgiske ordninger som har vekslet gjennom tidene. Vi lever i en kirkelig tradisjon som ikke er død og urokkelig, men levende og i bevegelse.

Og pavens budskap er klart: Den hellige messe skal ikke splitte, men forene.

Nils Heyerdahl

Redaktør



26

Min menighet:
Kristiansund



Troverdige forbilder

Det var mitt privilegium i år, på Sunnivadagen, 8. juli, å lede valfarten til Selja. Vi ærer St Sunniva, ikke bare som martyr, men som jomfru. Temaet jomfruelighet løper gjennom hele festdagens liturgi. Vi møter det i messen. Vi møter det igjen til vesper. Ordet «jomfru» hører med i vårt spesialiserte religiøse ordforråd, sammen med tekniske uttrykk som «tabernakel», «prostrasjon», osv. Vi synger til jul om jomfruen som satt i lønn; i Johannes' Åpenbaring leser vi om jomfrue- ne som følger Lammet hvor det går. I dagligtale er det ikke et uttrykk vi bruker stort. Tvert imot, det oppfattes lett som litt latterlig. I vår hyperseksualiserte samtid, hvor sex betraktes som en fritids- syssel på linje med håndball eller elgitarspill (og opprettholdes, politisk, som menneskerett), er det å bli kalt jomfru langtfra et kompliment. Kanskje opplever vi dagen når jomfruelighet defineres som en nevrose? Vi får se.

HVA ER DET SÅ VI, SOM KRISTNE, gjør sånn nummer av? Én ting skal fastlegges med det samme: Når vi i en vesperantifon, liksom talerør for Sunniva, synger, «Deg vil jeg tjene i renhet», er det ikke fordi sex er urent. Nei! Skriften definerer tydelig at en mann og en kvinne som, etter Guds bud, hengir seg fritt og elskende til hverandre utgjør en sakramentalt enhet, noe dyrebart og hellig. Enheten mellom dem blir et symbol på Herrens forening med sitt folk. Utenforstående som slumper borti mystikerens utlegninger av temaet, blir ofte sjokkert av den eksplisitte inkarnerthet de

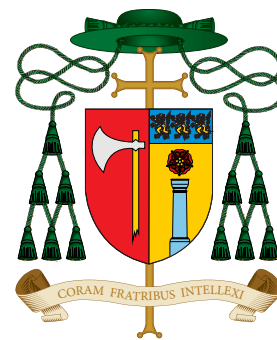
møter. Men sånn er kristendommen på sitt san- neste: den vet å gjenkjenne kroppens uttrykk og fruktbarhet som et guddommelig mysterium, ver- dig å holdes høyt i ære.

Det er da også seksualitetens ærverdighet som gir den vigslede jomfru et skimmer av himmelsk herlighet. Å være vigslet jomfru står for noe annet enn det å være «gammel jomfru» på spydig norsk, hvor uttrykket, ofte med urette, brukes for å stem- ple én hvis liv liksom ikke ble noe av. Å vigsle sin jomfruelighet er ikke å hengi seg en steril tilvæ- relse; det er å orientere sin livskraft, med andre ord hele sitt hjerte, hele sin sjel, hele sin forstand og hele sin kropp (for kroppen har anlegg for ån- delig erkjennelse), mot å elske Gud og mot å tjene andre hengivent.

At jomfruelighet på disse premisser har en for- bindelse med martyriet, er noe Kirken alltid har anerkjent. Alle bærer vi på ønsket om å tilhøre noen helt, med hele oss selv. Kirkens vigsling bort- tar ikke hjertets lengsel, kroppens begjær, hudens sult, likesom vi ikke blir immune for hunger når vi fullfører en faste i Jesu navn. Et løfte viser sin utstrekning over tid. Jeg vil gjerne få gi et eksem- pel fra våre dager.

DEN FRANSKE ORDENSSØSTEREN Emmanuelle Cinquin, kjent som Emmanuelle av Kairo, hvor hun levde heroisk blant de aller fattigste, beskri- ver i sin selvbiografi en erfaring hun hadde midt i livet, noen-og-førti år gammel, etter mange trofas- te år som nonne. «Det var», skriver hun, «som om

BISKOPEN HAR ORDET



hele kroppen, fra tå till topp, var glødende kull». Hun syntes redusert til kroppslig begjær; alt åndelig virket fjernt og utilgjengelig. I fortvilelse gikk hun til en eldre, erfaren medsøster og åpnet sitt hjerte. Hun skriver: «Jeg la mine brennende hender i hennes kjølige hender og mumlet, “Jeg orker ikke mer!” Jeg løftet mine nedslåtte øyne mot hennes. De var gjennomlyst som purt kildevann. Jeg opplevde at jeg ble gjenfødt til uskyld.» Den gamle nonnen begrep hva Emmanuelle gjennomgikk. Hun sa, «Kjære, du har et hjerte! Det sier seg selv at det iblant brenner for livlig. Du prøves i ild. Det gjør godt for en nonne. Ild prøver metall og renser det». Hun gav enkle råd: «Du må be; men også handle. Å holde fast ved én og samme pakt gjennom et helt liv, er noe gedigent. Hjelp deg selv, så hjelper himmelen. Åpne ditt hjerte for andres sårrethet, så blir dine egne sår helbredet.»

Sr Emmanuelle omtaler erfaringen som et vendepunkt, en fordyppelse av hennes inderligste vesen som gjorde henne skikket til oppgaven som ventet: å bære Kristi kjærlighet til de utstøtte. Det gjør godt å høre et slikt vitnesbyrd som kaller en spade en spade, så sparer vi oss selv for en masse forenklerende snikksnakk. Trofasthet koster. Det finnes ingen snarvei til menneskelig og kristen modenhet, om vi er gifte eller enslige, prester, legfolk, munkere eller nonner. Herren «opplærer våre hender til strid», ber vi i en Salme (Sal 144.1). Det er med hensikt. Striden, den gode strid, er vårt liv, dette fabelaktige, noen ganger skremmende eventyr. Lar vi oss hjelpe, finner vi hjelp. Vår Gud er Paktens Gud. Han



navn er trofasthet. I våre dager er Sr Emmanuelles erfaring av å «være glødende kull» nærmest kanonisert, men vi har mistet evnen til å tenke oss det glodhete metall som et potensiale som venter på en form; derfor består en så fullkommen konturløshet i forholdet vårt til seksualitet. I en sånn sammenheng trengs troverdige forbilder, som Sr Emmanuelle – og som St Sunniva. De vitner om at lengselen som preger oss på kropp og sjel her og nå til syvende og sist peker mot et evig mål.

+ fr Erik Varden

Erik Varden

Mellom kybernetikk og KATEDRAL

Hva har Hellig Olav og moderne roboter til felles? Vi spør kateket Peder Josef Foss (20) i St. Olav domsogn. Han deler sin tid mellom studier av Kirkens eldgamle mysterier og de mest fremtidsrettede teknologifag ved NTNU.

TEKST: PETTER T. STOCKE-NICOLAISEN



Peder Josef Foss

- Født 22. juni 2001
- Bor i Trondheim
- Går 3. året av 5 på kybernetikk og robotikk ved NTNU
- Legmann, kateket og ministrant i St. Olav katolske domsogn.
- Podkastvert i St. Rita Radio og bidragsyter til katolsk.no.

Peder Josef Foss er naturviter. 17 år gammel var han prisvinnende finalist i Norges Forskningsråds konkurranse *Unge Forskere*, og høsten 2019 begynte han på kybernetikk og robotikk ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU).

– *Utfordrer utviklingen av roboter og kunstig intelligens den tradisjonelle katolske oppfatning av mennesket?*

– På ingen måte. Mennesket er en forening av kropp og sjel, skapt i Guds bilde til mann og kvinne; det forandres ikke av store teknologiske fremskritt. Kunstig intelligens er et verktøy utviklet av og for mennesker med reell intelligens, og utfordrer tanken om menneskets vesen like lite som syntetiske planter utfordrer tradisjonell biologi, sier Peder Josef Foss, student, kateket, ministrant, podkastvert og bidragsyter til katolsk.no.

Han har fag som krets- og digitalteknikk, matematikk, kybernetikk, prosedyre- og objektorientert programmering samt datamaskiner og digitalteknikk på timeplanen, men tror ikke roboter med avansert kunstig intelligens noen gang vil bli istand til å tro.

– *Møter du fordommer mot tro i det naturvitenskapelige miljøet – eller er det muligens et fordomsfullt spørsmål?*

– Det blir sjelden en problemstilling, men

hvis det dukker opp, får jeg frem at tro og fornuft er og må være fullt forenlige, siden de skal belyse samme virkelighet. Bare man kan faget sitt og gjør jobben sin godt, er det ingen som føler behov for å stille spørsmål, forteller Peder.

«The Singularity» er det hypotetiske øyeblikk i historien hvor teknologien frigjør seg fra mennesket og blir så intelligent at den endrer – ja, kanskje tilintetgjør – den menneskelige sivilisasjon.

– *Frykter du et slikt øyeblikk?*

– Teknologi kan ikke personifiseres på den måten. Hvis noe går galt, er det snarere fordi vi med uhell eller med vilje utløser krefter som vi ikke klarer å stoppe. Den nye teknologien er et verktøy, og kan brukes til godt og til ondt, konstaterer han.

LIVSLANG OMVENDELSE

Peders foreldre ble opptatt i Kirkens fulle fellesskap da han var seks år gammel – og han fulgte med dem. Etter hvert valgte han selv katolsk konfirmasjon.

– *Hvorfor ønsket du dengang å bekrefte deres valg?*

– Fordi deres valg var rett, sier han simpelthen.

Det tok noen år før han begynte å forstå hvorfor, men han visste alt dengang at Gud fantes, at det Sanne og det Gode var objektive virkeligheter.

– Jeg var ute etter sannhet, ikke nødvendigvis ▶



NORGES HJERTE: Peder Josef Foss var ministrant under olsokmessen i Nidarosdomen 29. juli 2021. Her står han foran katedralens høyalter i oktogonen, det aller helligste i «Cor Norvegiae», Norges hjerte. Foto: Petter T. Stocke-Nicolaisen



HISTORISK BISPEVIELSE: Peder Josef Foss sammen med biskop Erik Varden etter hyldningen av krusifikset i St. Olav domkirke etter bispevielsen i Nidarosdomen 3. oktober 2021. Foto: Jan Erik Kofoed

katolisisme, men min søken etter sannhet førte meg til den kirken jeg for det meste hadde vokst opp i. Gradvis begynte trossannhetene å gi mening, og jeg begynte å se forbindelsen mellom lære, liturgi og livsførsel; at Gud er Kjærlighet og vil gjøre oss delaktige i sitt vesen. Jeg måtte ut av tankeverdenen, vende om fra synd og ta opp mitt kors, et prosjekt som vil vare så lenge jeg lever, forteller 20-åringen.

Nå er han aktiv ministrant, kateket, podcaster og har skrevet flere artikler om kirkelige høytider for katolsk.no. Han er også engasjert i St. Augustin Unge Voksne, katolsk studentlag i Trondheim.

– Hvorfor bruker du så mye tid på Kirken?

– Først og fremst fordi det gir meg en enorm glede å bidra, fordi jeg har fått så mye og ønsker å gi noe tilbake. Jeg lærer utrolig mye

spennende og oppbyggelig gjennom katekesarbeidet, sier Peder, som også synes at den sosiale siden av å engasjere seg i sin lokale menighet er viktig:

– I Kirken har jeg mange av mine beste venner, og jeg får møte mange gode og kloke mennesker – i NUK, St. Rita Radio, i St. Olav domkirke i Trondheim, osv., osv..

– Alle tre rollene handler om å formidle. Er det viktig for deg?

– Ja! Å formidle, eller overlevere, er viktig. Katekismen snakker om «troens hellige skatt» (§ 85), og jeg opplever virkelig Kirkens tro, tradisjon, liturgi, kunst og historie som en enorm skatt jeg vil bidra til å gi videre. I formidlingen av troen ligger også håpet om at man selv blir gjennomsyret og forvandlet av den, sier Peder.

LIVET I GUDS HENDER

Kirken har vært velsignet med store formidlere gjennom et par tusen år. De ypperste blant dem er blitt tildelt tittelen *Doctor Ecclesiae*, eller kirkelærer.

– Hvilken trosformidler har gjort sterkest inntrykk på deg?

– Mine foreldre var mine første og viktigste trosformidlere, og gav meg et solid grunnlag med bønn, Bibelen og søndagsmesse i sentrum. Utover det kom jeg frem til at Gud fantes ved et argument jeg senere oppdaget at St. Thomas Aquinas også fremsatte. Siden da har jeg vært veldig glad i ham og lest en del av og om ham, sier Peder om Kirkens Doctor angelicus, «Den engleaktige lærer», som også bærer titlene *Doctor universalis*, *Doctor communis* og *Princeps scholasticorum*.

– Ikke bare er hans visdom enestående, men han var også en stor helgen og mystiker med et nært forhold til Vår Frue og til Kristus i eukaristien. Hans liv og verker er fulle av lys, ydmykhet og glede, forteller Peder om kirkelæreren fra Aquino, som har gjort så stort inntrykk på ham.

Kirken skal lede menneskene til frelse; det gjør den gjennom å feire sakramentene i messen – og på svært mange andre måter.

– Hva opplever du som Kirkens største utfordring når den utfører sitt oppdrag – misjonsbefalingen – i våre dager?

– Ifølge pave emeritus Benedikt er det en troskrise – en mangel på overbevisning om troens sannhet. Ingen ytre reform vil løse dette, kun daglig, indre omvendelse, at vi lever hellige liv. Man kan peke på mange utfordringer – skepsis, umoral, ideologi, osv., men det nytter ikke å beklage seg. Det viktigste er ikke hva vi gjør, men hva Gud gjør og at vi stoler på Ham, fremhever Peder.

«St. Olavs omvendelse varte hele livet, og det burde gi oss håp.»

TEORI OG PRAKSIS: Riktignok studerer Peder Josef Foss Kybernetikk og robotikk ved NTNU, men på hytta må han bære vannet selv. Foto: Privat



Som trondhjemmer har Peder gleden av å feire olsok i Nidarosdomen hvert eneste år. I 2020 var han dessuten med på den historiske bispevielsen i samme nasjonalhelligdom.

– *Hvilken messe husker du best – og hvorfor?*

– Min første påskenattsmesse, som 7-åring, gjorde stort inntrykk på meg, og påskenatt forblir årets høydepunkt. Spesielt når alle lysene tennes, det ringes med alle klokkene og koret synger. Det fylte meg med en enorm glede og undring jeg aldri har glemt.

OLAV OG HÅPET

Hellig Olavs gravkirke, Nidarosdomen, er Norges nasjonalhelligdom, og har vært landets og Trondheims religiøse og kulturelle gravitasjonssenter siden 1100-tallet. At kraften virker sterkt på Trøndelags katolikker, merker man spesielt godt under olsokfeiringen: Ingen synger «Be for oss, Hellig Olav» med større inderlighet.

– *Hellig Olav. Blir han misforstått av vår samtid?*



– Noen misforstår ham, men de fleste er vel ikke så opptatt av ham at de kommer så langt. Vi har en tanke om at samfunnet er i stadig forandring mot det bedre – fremskrittmyten som C. S. Lewis skrev om – og da gir det ikke mening å se til noen av våre forfedre etter veiledning og inspirasjon, resonnerer Peder.

Ørnulf Hodne, kulturhistorikeren som tidligere i år publiserte boken «Olsok – Norges feiring av Olav den hellige», konkluderer med at ingen kan gjøre Hellig Olav rangen stridig som den mest betydningsfulle nordmann noensinne. Den meritterte akademiker minner oss om at Hellig Olav har virket i landet – levende som død – i hele perioden som formet det moderne Norge.

– *Hva mener du at Rex Perpetuus Norvegiae kan representere for dagens nordmann og -kvinne?*

– Jeg ønsker at han kan stå for det han er: en konge som kristnet landet og en helgen vi kan lære av og be til om forbønn. St. Olavs omvendelse varte hele livet, og det burde gi oss håp, sier Peder Josef Foss. •

EVIG PILEGRIM: Sommeren 2021 gikk Peder Josef Foss pilegrimsleden til Nidaros sammen med NUK. – Jeg måtte ut av tankeverdenen, vende om fra synd og ta opp mitt kors. Et prosjekt som vil vare så lenge jeg lever, sier han om sin vei til troen og livet som evig pilegrim. Foto: Anja Zawadzka Persvold

GATELANGS I ROMA: Pilegrimsruten langs de syv kirkers vei

Via della Sette Chiese, har røtter tilbake til middelalderen, og kanskje enda lenger. Historien starter med en fransk kvinne, Begga, som siden ble helgenkåret. I århundrene etter bega talløse pilegrimer seg ut på ruten for å besøke noen av Romas viktigste kirker.

«St. Olav» har nylig gjort det samme.

TEKST OG FOTO: JESPER STORGAARD JENSEN

Det finnes mange pilegrimsruter. De fleste er lange og krever god fysisk form og sikkert også en vilje av stål. Om man ønsker å prøve krefter med en vaskeekte pilegrimsrute, finnes det heldigvis andre og kortere muligheter, f.eks. Via delle Sette Chiese – «De syv kirkers vei». Den fører oss gjennom Romas Garbatella-kvarter, sørvest i byen.

PÅ JAKT ETTER KIRKER

I gammel tid var dette en rute pilegrimer gav seg ut på for å få syndsforlatelse. Avstanden mellom de forskjellige kirkene var ganske lang, og den samlede ruten strekte seg til sammen over 20 km.

VIA DELLE SETTE CHIESE: «De syv kirkers vei» fører oss gjennom Romas Garbatella-kvarter, sørvest i byen.

De eldste historiske dokumentene om denne pilegrimsruten forteller om den franske kvinnen Begga, som senere ble helgenkåret. Etter at hennes mann, Ansegiso, var død, besluttet hun å vie sitt liv til troens tjeneste. Hun nærret et glødende ønske om å komme til Roma for å besøke noen av kristendommens helligste steder, d.v.s. steder hvor vi i dag kan besøke Romas basilikaer. Selv ikke den store avstanden mellom hennes hjemland og Roma var i stand til å ta motet fra henne. Og det lyktes Begga å nå Roma, der hun blant annet vandret Via delle Sette Chiese for å finne noen av byens hellige steder. Da Begga senere vendte tilbake til Frankrike, fikk hun bygget syv kapeller i det klosteret hvor hun valgte å trekke seg tilbake.

MICHELANGELO OG VASARI

Først mange år senere, i senmiddelalderen, skulle den lange spaserturen langs pilegrimsruten bli en offisiell tradisjon i Romas religiøse liv. Det så man f.eks. i kirkens hellige år 1550, da blant andre to berømte menn, maleren og skulptøren Michelangelo og arkitekten, maleren og historikeren Giorgio Vasari vandret den lange turen sammen.

I dag, omkring 470 år senere, er det faktisk mulig å gå en del av den samme ruten de gikk. Vi starter i Ostiense ved den mektige basilikaen San Paolo fuori le Mura (St. Paulus utenfor murene), skjærer så gjennom Garbatella-kvarteret, og ender på andre siden av den trafikkerte Via Cristoforo Colombo. Denne variantens samlede lengde er omkring 3.5 km.

Den mektige kirken San Paolo fuori le Mura



SAN PAOLO FUORI LE MURA: En av Romas syv basilikaer. Det vi ser i dag, er en rekonstruksjon av den gamle basilikaen fra det 4. århundre.





er en av Romas syv basilikaer. Det vi ser i dag, er en rekonstruksjon av den gamle basilikaken fra det 4. århundre som ble ødelagt av en enorm brann 15. juli 1823. Det store byggverket vi møter i dag, er med andre ord ikke det samme som helgenen Begga besøkte i år 709, for bare få fragmenter fra den opprinnelige kirken er bevart. Men når vi befinner oss i San Paolos enorme kirkerom, kan vi ikke unngå å bli overveldet. Kirken er 131 meter lang og 65 meter bred, og en vil automatisk løfte blikket for å kunne nyte det storslåtte taket.

Vi forlater selve San Paolo -kirken og begir oss i retning av kirkens «bakside», hvor vi ser selve klokketårnet. Her stod engang et antikt klokketårn som styrtet sammen 9. september 1349 i et kraftig jordskjelv.

STARTEN PÅ SYV-KIRKERS-VEIEN

Vi går videre langs Via Ostiense, og etter noen små hundre meter kommer vi til starten på Via delle Sette Chiese, og vi fortsetter opp over denne gaten. Etter noen få hundre meter vil vi på høyre hånd se de første religiøse tegn. På hjørnet av Via di S. Adauto ser vi en såkalt madonella, en Jomfru Maria-figur med et barn på armene. Disse «madonellene» sees mange steder, særlig i Romas sentrum.

Vi fortsetter langs Via delle Sette Chiese og

SAN PAOLO FUORI LE MURA: Kirken er 131 meter lang og 65 meter bred, og en vil automatisk løfte blikket for å kunne nyte det storslåtte taket.

har nå Commodilla-parken på høyre hånd. Inne i parken er det fysisk adgang til Commodilla-katakombene, som vanligvis er lukket. Man kan få adgang ved å avtale på forhånd. Ferden går videre, og til venstre kan en nå se inngangen til flere av kvartalets idylliske gårdshager.

Etter få hundre meter kommer vi til den ganske trafikkerte Largo delle Sette Chiese, der vi legger merke til et av kvarterets nyeste murmalerier. Det er nok å løfte blikket for å få øye på det vakre maleriet «Amor et cura» som ble innviet i mai i år, og som er utført av den chilenske street art-kunstneren Carlos Atoche.

Videre langs vår vei passerer vi til venstre den lille Marilyn Café. Og ved nr. 91 kommer vi til en liten kirke som har den enkle innskriften IHS (avledet av det gammelgreske formen av navnet «Jesus») over inngangen. Kirken heter Corpus Domini (Herrens legeme) og tilhører en nonneorden. Dette er en moderne kirke ►

«Den mektige kirken San Paolo fuori le Mura er en av Romas syv basilikaer. når vi befinner oss i San Paolos enorme kirkerom, kan vi ikke unngå å bli overveldet.»



CORPUS DOMINI: En moderne kirke som ble oppført i 1953.



CORPUS DOMINI: Denne kirken tilhører en nonneorden – går du inn, vil du ofte se en nonne i bønn.



SAN FRANCESCO SAVERIO-KIRKEN: Garbatellas mest sentralt plasserte kirke. Den ble bygget i 1933.



MURMALERI: På turen får du også se vakre eksempler på dette.



SAN FILIPPO NERI IN EUROSIA: Oppført 1952–55, oppkalt etter presten San Filippo.



SAN SEBASTIANO-BASILIKAEN: Den står fremdeles høyt oppe på religiøse pilgrimers må-se-liste når de kommer til Roma.



KATAKOMBER: Den basilikaen vi kan besøke i dag er fra 1600-tallet, og er bygget oppå katakombene.

som ble oppført i 1953. Går man inn, vil en oftest se en nonne i bønn.

Vi fortsetter vår tur, og lenger fremme kan vi – om vi strekker hals – se Garbatellas mest sentralt plasserte kirke. Det er San Francesco Saverio-kirken, som ble bygget i 1933. Kirken er oppkalt etter den spanske jesuittmisjonæren Frans Xavier (1506–1552) som arbeidet i India og Japan. Han ble kanonisert i 1622, og i 1747 kåret til Indias skytshelgen.

HJERTET AV GARBATELLA

Etter nye få hundre meter kommer vi til Piazza di S. Eurosia, der vi finner to kirker med få meters mellomrom. Den første er den lille Chiesioletta dei Santi Isidoro e Eurosia. Dette stedet skulle angivelig markere at vi er halvveis mellom den store basilikaen vi forlot, San Paolo, og den vi går mot, nemlig San Sebastiano. I gavlen på den lille kirken som vender ut mot piazzaen, ser vi to basrelieffer som viser San Filippo Neri til venstre og San Carlo Borromeo til høyre. Det sies at de satte hverandre stevne her i 1575. På samme fasade kan vi dessuten lese innskriften Via Paradisi, noe som kanskje viser at mange pilegrimer gjennom tidene har hatt «paradisaktige» følelser på denne vandringen.

Like etter denne lille kirken kommer vi altså til enda en, nemlig San Filippo Neri in Eurosia som ble oppført 1952–55. San Filippo var prest, og i 1552 tok han initiativet til å samle en gruppe unge venner for å gi seg ut på De syv kirkers vei. Senere i livet, i en periode som var preget av sterk spiritualitet og behov for å være alene med sine bønner, begav han seg atter ut på en pilegrimsferd som skulle føre ham mot målet han hadde satt seg: San Sebastiano-katakombene.

Like etter vi har forlatt denne kirken, kommer vi til Piazza Oderico da Pordenone, som er en ganske trafikkert rundkjøring. Vi krysser plassen og holder lett til venstre for å finne igjen Via delle Sette Chiese på den andre siden. Etter få minutter er vi ved et veidele, og vi velger å gå til venstre til det nærmeste fotgjengerfeltet for å krysse den brede Via Cristoforo Colombo. Vel over seks-feltsveien, kommer vi til Piazza dei Navigatori, der vi kan legge merke til en moderne obelisk,

«I gavlen på den lille kirken som vender ut mot piazzaen, ser vi to basrelieffer som viser San Filippo Neri til venstre og San Carlo Borromeo til høyre.»



SE OPP! Velger du å gå inn i San Sebastiano-basilikaen, må du huske å ta en titt på det vakre taket.

La Meridian (Soluret), utført av Luigi Gheno i forbindelse med fotball-VM i Italia i 1990.

SAN SEBASTIANO-BASILIKAEN

Etter piazzaen fortsetter vi igjen på Via delle Sette Chiese, til vi ankommer Largo Benedetto Bompiano. Denne plassen fungerer som en slags rundkjøring, og nå må vi være oppmerksomme for å følge «vår» gate videre. Etter omtrent et kvarters gange, deler veien seg igjen i to, og hvis man går rett fram, kommer en til den kjente Ardeantiner-graven. Men vi velger veien til venstre som følger en mark omkranset av cypresser. Etter fem minutters gange vil vi nå kunne se baksiden av San Sebastiano-basilikaen som fremdeles står høyt oppe på religiøse pilgrimers må-se-liste når de kommer til Roma.

Den opprinnelige basilikaen ble bygget i første halvdel av det 4. århundre under keiser Konstantin, og ble tilegnet Sankt Sebastian som var en romersk martyr fra 3. århundre. Men den basilikaen vi kan besøke i dag er fra 1600-tallet, og er bygget oppå katakombene, som antas å ha ganger som strekker seg over hele 12 km.

Slik ender vår tur. Den er ikke så lang, men er rik på både religiøse og andre severdigheter – og gir et godt inntrykk av fortidens pilegrimsvandring. •

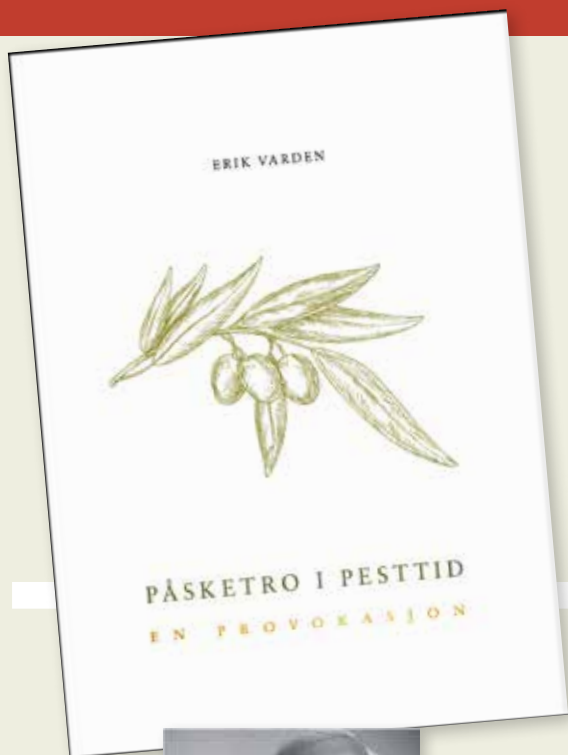


ST. OLAV
FORLAG

S I D E N 1 8 8 9

«Du må ikke spare på noe
når det gjelder gode bøker.»

Den hellige Charles de Foucauld



ERIK VARDEN

PÅSKETRO I PESTTID

kr 298,00

«Det er dårlig tone her til lands, særlig blant kristenfolk, å provosere. Men husker vi hva ordet står for? En provokasjon trengs iblant for å bekrefte at vi lever. Den kan hjelpe oss til å bryte bånd som har holdt oss fanget, til å finne veien tilbake til bordfelleskap.»

ERIK VARDEN I FORORDET



GEORG FREDRIK RIEBER-MOHN
**LOVEN, LAKSEN, OG
LIVSLINJEN**

kr 349,00

I denne boken tar tidligere riksadvokat og høyesterettsdommer Georg Fredrik Rieber-Mohn oss med på en reise gjennom sitt lange og markante offentlige liv. Hans velkjente humor og mange anekdoter krydrer livsfortellingen. Pregende er også hans katolske tro, som – når alt kommer til alt – kanskje har vært selve retningen i livslinjen?



CAROLINE SERCK-HANSEN
**DEN ORTODOKSE
KIRKE**

kr 389,00

I en tid med stadig flere ortodokse kristne her i landet og økt avstand mellom Vesten og Russland, er kjennskap til hva Den ortodokse kirke står for trosmessig og kulturelt, blitt mer relevant. Denne boken formidler kirkens historie, lære, liturgi, kunst og klostervesen på en grundig og samtidig klar og lett tilgjengelig måte.



FOKUS: Arbeids- innvandrere

Ved inngangen til 2021 bodde det **800 100 innvandrere** i Norge. Dette er 9 600 flere enn året før. Innvandrerne utgjør nå **14,8 prosent av befolkningen.**

Mens fokus har vært på asylsøkere og flyktninger, har arbeidsinnvandrere til Norge falt mellom flere stoler. Først nå – etter den øyeåpneren pandemien var for hvor viktige arbeidsinnvandrere er for driften av Norge – skal myndighetene se på hvilke tiltak denne store gruppen av arbeidsinnvandrere har behov for.

Les mer på de neste sidene ►

REGJERINGSOPPNEVNT UTVALG: – Arbeidsinnvandrere faller mellom flere stoler

– Regjeringen gjør rett i å se nærmere på forholdene for arbeidsinnvandrere. Flere faktorer tyder på at det er en gruppe som det er vanskelig å fange opp, sier Marie Florence Moufack.

TEKST: HANS ROSSINÉ FOTO: JAN ERIK KOFOED KILDE: SSB

Hun ble i statsråd den 13. august i år oppnevnt til å sitte i et utvalg som skal se på hvordan arbeidsinnvandrere og deres familiemedlemmer kan bli bedre integrert i norsk arbeids- og samfunnsliv.

RAPPORT KLAR I 2022

Det regjeringsoppnevnte utvalget skal gjennomgå situasjonen for arbeidsinnvandrere, og foreslå tiltak og endringer som et ledd i videreutviklingen av integreringspolitikken.

Utvalget består av 12 personer fra hele landet med ulik bakgrunn, erfaring og kompetanse. Det blir ledet av sosiolog Arnfinn Midtbøen fra Universitet i Oslo og skal levere sin utredning innen utgangen av 2022.

«Nå er det på tide at vi også løfter situasjonen til arbeidsinnvandrerne i Norge, og ser på hvorledes kommuner, arbeidsliv og sivilsamfunn kan jobbe sammen og ta et felles ansvar for integreringsarbeidet», sa daværende kunnskaps- og integreringsminister Guri Melby (V) da utvalget ble oppnevnt i august.

KATOLSK PROFIL

Marie Florence Moufack gleder seg til å ta fatt på arbeidet. Hun er en kjent skikkelse

i det katolske miljøet i Midt-Norge. Hun er opprinnelig fra Kamerun og kom til Norge i 2001. Marie Moufack er styreleder i Caritas Trondheim og arbeider til daglig som universitetslektor/studieprogramleder ved Institutt for sosialt arbeid på NTNU.

Hun forteller at oppdraget er ærefullt og at hun ser frem til å ta fatt på arbeidet sammen med de andre utvalgsmedlemmene.

– Som styreleder i Caritas Trondheim er jeg i kontakt med mange innvandrere. En gruppe vi ofte møter, er arbeidsinnvandrere. Gjennom vårt ressurscenter treffer vi mange med behov for hjelp til å navigere i det norske velferdssystemet, hjelp til å ordne seg bolig, til å gjennomgå leiekontrakter, hjelp ved konflikter, utnyttelse eller misforståelser med utlei-ere eller arbeidsgivere. Som frivillig organisasjon er Caritas viktige for mange mennesker med liten erfaring med det norske velferdssystemet. Caritas er en sentral aktør som har noe å bidra med når man i Norge ønsker å se nærmere på integrering av arbeidsinnvandrere, sier Marie Moufack.

MELLOM FLERE STOLER

– Mye av fokuset i innvandrings- og integreringsdebatten har vært på flyktninger, asylsøkere og familiegjennomføring, mindre på forholdene til arbeidsinnvandrere. Er det på tide at man nå konsentrerer seg om tiltak for denne siste gruppen?

– Ja, flere faktorer tyder på at dette er en gruppe som faller mellom flere stoler, som korte arbeidskontrakter, midlertidighet og et system som mangler adekvate verktøy for å fange opp gruppens ulike behov. Men

Innvandrere
i Norge
800 094
personer
↑ 1,2 % endring
fra 2020



STOR OPPGAVE: – Caritas er en sentral aktør som har noe å bidra med når man i Norge ønsker å se nærmere på integrering av arbeidsinnvandrere, sier Marie Florence Moufack. Hun sitter i et regjeringsoppnevnt utvalg som skal se på arbeidsinnvandrernes situasjon.

de som kommer til Norge har, og hvordan man kan ta i bruk og nyttiggjøre seg den kompetanse den enkelte besitter.

Man kan også velge å se på hva som binder mennesker sammen: på hvilke områder er vi like hverandre? Hva gjør oss forskjellige?

Å være ulik trenger ikke være forbundet med noe negativt - tvert imot. Mangfold er en berikelse. Vi trenger bare å anerkjenne den som hva den er.

Caritas skal bistå mennesker uavhengig av religion, etnisitet eller opprinnelse. Vi bistår mennesker i nød. Vi utgjør et fellesskap med mennesker av god vilje, ikke at noen er flinkere enn andre. De menneskene Caritas kommer i kontakt med er i en sårbar situasjon og trenger og fortjener at vi ser dem og hjelper dem. Derfor er frivillighet en utrolig viktig aktør for integrering, og vi ønsker at flere bidrar i den dugnaden.

arbeidsinnvandrere er heller ingen homogen gruppe. Mange arbeidsinnvandrere har vært i Norge i flere år, noen kun på korte og midlertidige arbeidskontrakter. De faller utenfor integreringsprogrammer som for eksempel flytninger deltar i.

– *Brorparten av arbeidsinnvandrerne kommer fra katolske land i EU. Flyktninger kommer hovedsakelig fra muslimske land lengre unna. Betyr det andre problemstillinger på integreringsfeltet?*

– Innvandring byr på møter med ulike sett av verdier, normer og kulturelle uttrykk. Ser man nærmere på disse, er man ikke så ulik som man vil ha det til. I stedet for å fokusere på religiøs ulikhet, er det kanskje bedre å se nærmere på for eksempel hva slags utdanningsbakgrunn

GOD INTEGRERING I TRONDHEIM

– *Det sies at byen du bor i, Trondheim, har vært bedre på integrering enn mange andre norske byer. Er det tilfelle, og i så fall, hva er forklaringen?*

– Det har vært gjort mye bra i Trondheim. En forutsetning har vært flere møteplasser hvor mennesker kan møtes på tvers, kort vei til beslutningstakere og lydhøre lokale ▶

«Mange arbeidsinnvandrere har vært i Norge i flere år, noen kun på korte og midlertidige arbeidskontrakter. De faller utenfor integreringsprogrammer som for eksempel flytninger deltar i.»

myndigheter. Mye gjenstår også hos oss, men vi har i hvert fall et godt utgangspunkt. Det er mange mennesker av god vilje i denne byen som gjør så godt de kan. Og så er vi heldige med en ordfører og lokale myndigheter som ser oss og legger til rette for økt mangfold og integrering.

– Du er selv styreleder i Caritas Trondheim. Frivillige organisasjoner gjør en stor innsats på integreringsfeltet. Hva blir viktig i dette arbeidet fremover?

– Frivillige og ideelle organisasjoner gjør en viktig jobb, og bidrar aktivt i de tjenester velferdsstaten tilbyr. Det er derfor gledelig at myndighetene de senere år har prioritert og anerkjent frivillige organisasjoners bidrag og innsats i velferdssystemet. Vi håper at den prioriteringen vil fortsette. Men fremdeles er det behov for større forståelse og bevisstgjøring om frivillige organisasjoners bidrag, ikke bare i krisesituasjoner som vi har sett med covid-19, men også ellers.

LÆRE NORSK

– Kan det sies så enkelt som at nøkkelfaktorer for å lykkes i Norge som arbeidsinnvandrer er å kunne språket, ha en jobb og et arbeidsmiljø og utdanning?

– Ja, norskundervisning for innvandrere er et viktig verktøy når det gjelder integrering, noe som er mer enn å få seg en jobb, det er også viktig å delta i samfunnslivet. For å få det til er det viktig med reelle møteplasser. Mange arbeidsinnvandrere lever i såkalte parallelsamfunn, med liten kontakt med andre. Et godt arbeidsmiljø og at man deltar og blir invitert med inn i lokalmiljøet er viktig for vellykket integrering. Vi må også anerkjenne det kirkelige fellesskapet som mange menigheter representerer. Det betyr mye for integreringen og at man ikke havner i utenforskap. Den katolske kirke har mange medlemmer med minoritetsbakgrunn. Selv i et sekulært samfunn som det norske, er kristne fellesskap som vårt for mange en inngangsport til storsamfunnet.

BARNEFATTIGDOM

– En stor utfordring for Norge er barnefattigdom i innvandrerfamiljene. 115.000 barn vokser i dag opp i fattigdom. Over halvparten har innvandrerbakgrunn. Er dette noe utvalget bør se nærmere på?

– Utvalgets mandat gir føringer for hvordan arbeidet skal gjøres og hva som bør prioriteres. Likevel kan man ikke se bort fra at når man snakker om arbeidsinnvandrere, snakker man oftest om mennesker med familie og at den situasjonen familien befinner seg i også rammer deres nærmeste. Å ha en far eller mor med en

«Norskundervisning for innvandrere er et viktig verktøy når det gjelder integrering, noe som er mer enn å få seg en jobb, det er også viktig å delta i samfunnslivet.»

uavklart jobbsituasjon, vil definitivt virke inn på barna og familien for øvrig. Hvordan utvalget tolker mandatet gjenstår å se. Jeg ser frem til å komme i gang med arbeidet.

– Hva håper du blir det viktigste resultatet av gruppens arbeid?

– Vi får komme i gang med arbeidet og så senere kommentere resultatene. Akkurat nå er jeg forventningsfull og vil bidra så godt jeg kan på vegne av Caritas og det katolske Norge. Jeg håper vi kan komme med viktige innspill og forslag til hva som kan bidra til en bedre integrering av arbeidsinnvandrere. At utvalgets arbeid vil resultere i bedre hjelp og støtte til våre brødre og søstre som er kommet til vårt land. Dette vil være helt i tråd med Caritas' verdier, sier Marie Moufack. •

102 147

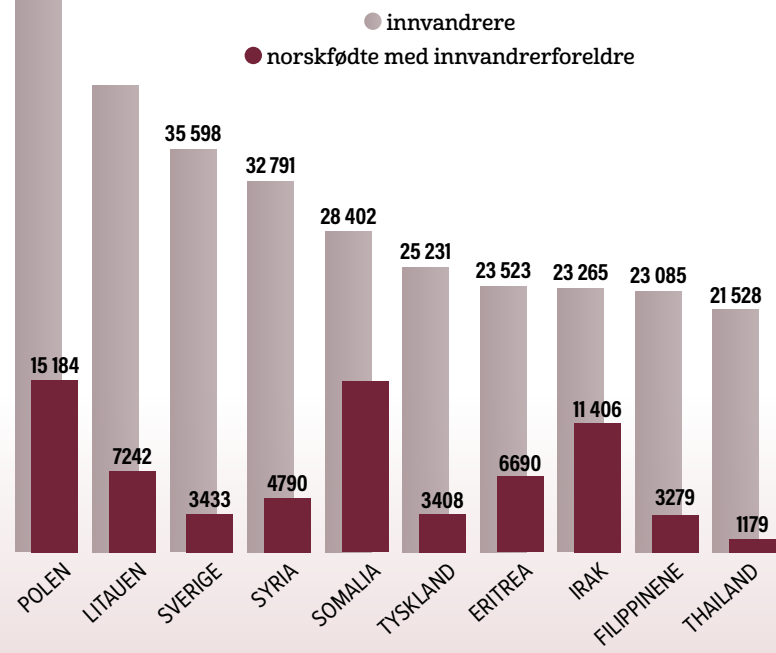
Norskfødte med innvandrerforeldre

197 848

personer

↑ 4,8 % endring fra 2020

Landbakgrunn for innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn



KILDE: SSB

Stadig flere arbeidsinnvandrere

Ved inngangen til 2021 bodde det 800 100 innvandrere i Norge. Dette er 9 600 flere enn året før. De utgjør nå 14,8 prosent av befolkningen.

KILDE: SSB

Veksten i antall bosatte innvandrere var mer enn halvert i 2020 sammenlignet med 2019, viser de nye tallene fra statistikken *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre* per 1. januar 2021. Ikke siden 2002 har vi sett en økning som var lavere enn 10 000, noe som henger sammen med koronatiltakene.

Den lavere veksten i antall bosatte innvandrere gjelder for de fleste nasjonaliteter. De fra Polen er den største innvandrergruppen og utgjorde 102 000 ved inngangen til det nye året. Det ble registrert nesten 1000 flere bosatte polakker i 2021 enn året før, og polakkene var den gruppen som hadde den høyeste økningen i antall bosatte av samtlige nasjonaliteter. Innvandrere fra Syria og Litauen kommer på de neste plassene når det gjelder vekst i antall bosatte.

3,7 PROSENT AV BEFOLKNINGEN

Norskfødte med innvandrerforeldre utgjør 197 900 personer ved inngangen til 2021, noe som er 9 100 flere enn året før. Disse utgjorde 3,7 prosent av befolkningen per 1.1.2021. Denne økningen er omtrent på samme nivå som tidligere år. Norskfødte med innvandrerforeldre er en ung gruppe.

Tre av fire i denne gruppen er under 18 år, noe som er omtrent på samme nivå som i foregående år.



Det er 900 flere norskfødte med innvandrerforeldre med polsk landbakgrunn i 2021 enn i 2020, og 700 flere med syrisk landbakgrunn.

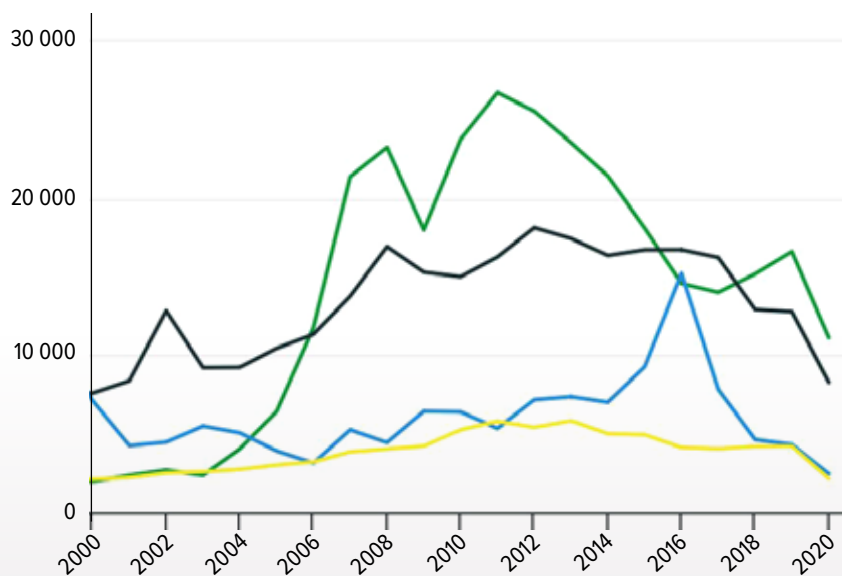
Etter landbakgrunn er det flest norskfødte med innvandrerforeldre fra Pakistan, Somalia, Polen og Irak. Tre av ti norskfødte har landbakgrunn fra et av disse landene. •

LAVERE VEKST:

Veksten i antall bosatte innvandrere var mer enn halvert i 2020 sammenlignet med 2019. Dette henger sammen med koronatiltakene.

Innvandringer etter innvandringsgrunn

● arbeid ● familie
● flukt ● utdanning



MARTHA SKRETTEBERG:

Flott med økt fokus på arbeidsinnvandrere

– Mange har ment at arbeidsinnvandrere kan komme til Norge og jobbe, men ellers må de klare seg selv. Denne holdningen ser heldigvis ut til å være i endring.

TEKST: HANS ROSSINÉ FOTO: CARITAS KILDE: SSB

Generalsekretær i Caritas Norge, Martha Rubiano Skretteberg, er svært fornøyd med at situasjonen til, og utfordringene for arbeidsinnvandrere i Norge nå løftes opp politisk.

VIKTIG SKRITT PÅ VEIEN

– Situasjonen til arbeidsinnvandrere er kommet tydeligere på agendaen. Vi er også veldig glade for at det nå er nedsatt et offentlig utvalg som skal se på behovet for en integreringspolitikk for arbeidsinnvandrere. Dette er et viktig skritt på veien, sier Skretteberg.

Hun tror pandemien har vært en vekker.

– Under pandemien er det blitt tydelig at Norge er svært avhengig av utenlandsk arbeidskraft. Enten det gjelder sesongarbeidere i jordbæråkrene, verftsarbeidere på Vestlandet, bygg- og anleggsarbeidere, helsepersonell eller ingeniører.

MANGE SLITER

Skretteberg sier at mange arbeidsinnvandrere klarer seg godt, mens andre ikke kjenner sine rettigheter og sliter med å navigere i det norske systemet.

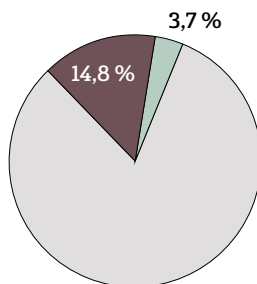
– Samtidig ser vi i Caritas dessverre også at mange snakker lite norsk selv etter mange år i Norge. Og mange opplever problemer i arbeidslivet, at de ikke får benyttet medbrakt kompetans, eller at de blir utsatt for dårlige arbeidsforhold og utnyttelse. Derfor har vi i Caritas lenge kjempet for bedre tilbud og rettigheter for denne gruppen, påpeker Skretteberg.



PÅ TIDE: – Det er flott at situasjonen for arbeidsinnvandrere i Norge er kommet tydeligere på den politiske agendaen, sier generalsekretær i Caritas Norge, Martha Rubiano Skretteberg.

Andel av befolkningen

- innvandrere
- norskfødte med innvandrerforeldre



Caritas' generalsekretær ble i slutten av mai oppnevnt av Kunnskaps- og integreringsdepartementet til å sitte i en ekspertgruppe som skulle se på situasjonen for innvandrerbefolkningen under koronapandemien.

Ekspertgruppen leverte nylig sine anbefalinger: 23 forslag til tiltak og 3 langsiktige anbefalinger.

– Det var svært positivt at en samlet ekspertgruppe foreslo styrking av norskkunnskaper hos innvandrerbefolkningen, inkludert arbeidsinnvandrere. Dette er en gruppe som i dag ikke har rett på norskundervisning, og som har stort behov for et bedre tilbud, sier Skretteberg.

DIGITALE KUNNSKAPER

Hun fremhever også anbefalingen om digitaliseringsløft blant innvandrere.

– Under pandemien har vi erfart at mange av dem vi møter ikke har kunnet nyte godt av grunnleggende rettigheter, som rett til dagpenge. Dette fordi de mangler norskkunnskaper og digitale ferdigheter, til for eksempel å logge seg på NAV-systemene. Digitale ferdigheter er viktig for å kunne få tilgang til informasjon og tjenester i dag, forklarer Skretteberg.

SAMMENSATTE ÅRSAKER

Rapporten til ekspertgruppen peker også på at det er svært sammensatte årsaker til at enkelte innvandrergrupper er overrepresentert blant smittede og innlagte. Både sosioøkonomiske forhold, bostedskommune, reising, og kommunikasjonsforsinkelser i arbeidet med testing, isolasjon, smittesporing og karantene spiller en rolle.

– Vi må også huske på at pandemien ikke er over. Nå har vi heldigvis svært lave smittetall og stadig flere vaksineres, men det er fremdeles viktig å opprettholde smittevernshensyn. Hos Caritas fortsetter vi kommunikasjonsarbeidet ut mot ulike innvandrergrupper, understreker Skretteberg. •

«Under pandemien er det blitt tydelig at Norge er svært avhengig av utenlandsk arbeidskraft.»







OVER HELDIG MARK

28. juli vandret pilegrimene til Kirkens Nasjonale olsokfeiring over Stiklestads hellige mark på vei til Olavskapellet ved slagstedet. Der feiret de messe sammen med biskop Erik Varden og tok opp to nye troende i Kirkens fulle fellesskap. Solen skinte på forsamlingen, som etter messen inntok grillmat og leskedrikk tilberedt og servert av St. Torfinn menighet i Levanger.

FOTO: PETTER T. STOCKE-NICOLAISEN

FAKTA

p. Dominic Nguyen Van Thanh

- Født 20. april 1972 i landsbyen Kieng 4-A i bispedømmet Long Xuyên i Vietnam.
- Kom i 1989 med familien til Trondheim.
- Påbegynte prestestudiet i 1994.
- Diakonviet i St. Olav kirke i Trondheim av biskop-prelat Georg Müller den 23. juni 2001.
- Presteviet i St. Olav kirke i Trondheim av biskop-prelat Georg Müller i 2002.
- Vært sogneadministrator i St. Olav domkirkemenighet i Trondheim fra 20. juli 2003 – 7. januar 2006 og for St. Torfinn menighet, Levanger fra 1. oktober 2012 – 1. august 2017
- Er feltprest for Trøndelag heimeverndistrikt 12.
- Sogneadministrator i St. Eystein menighet, Kristiansund siden 1. august 2017

St. Eystein menighet

- I desember 1932 fikk Kristiansund et eget katolsk kapell hvor det ble feiret søndagsmesser.
- I 1934 kjøpte Karl Borromeussøstrene et hus i Kristiansund hvor de innredet en klinikk kalt «Stella Maris».
- 12. september 1934 fikk Kristiansund opprettet egen menighet med navn etter St. Eystein.
- I 1940 ble Kristiansund bombet. Prestegården og kapellet brant ned til grunnen.
- I 1955 opprettet Karl Borromeussøstrene en barnehage. Fødestuen ble ominnredet til sykehjem.
- 25. mai 1958 ble St. Eystein kirke innviet av biskop Rüh.
- St. Karl Borromeussøstrene virker ikke lenger i Norge i dag.
- Sognet omfatter områder både i Møre og Romsdal og i Trøndelag.
- I dag sogner det ca. 1200 personer til menigheten.



«Her prøver vi å leve som Guds familie. Alle er hjertelig velkomne til å da del i fellesskapet i den grad de kan.»

Guds familie på Nordmøre

– Du kan bli overrasket over hvordan Guds ord kan forandre ditt liv når du lar hans røst få leve i deg, sier p. Dominic Nguyen Van Thanh, sogneprest i St. Eystein menighet, Kristiansund.

TEKST: KATHRINE LÅVER

Visit Norway beskriver Kristiansund som den fargerike opera- og klippfiskbyen, samt stedet hvor du kan besøke de fire «landene»: Innlandet, Kirkelandet, Nordlandet og Gomalandet. Byen strekker seg nemlig ut over disse fire øyområdene. Et av Norges mest besøkte turistmål, Atlanterhavsveien, er bare en halvtimes kjøretur unna.

Siden 1932 har et eget gudshus vært tilgjengelig for katolikkene på stedet. Det første kapellet og prestegården brant ned sammen med store deler av byen etter bombingene i 1940. Først i 1956 stod en ny prestegård klar til innflytting. St. Eystein kirke stod ferdig to år etter.

Men for omtrent 25 år siden var menighetslivet i Kristiansund nesten helt dødt. Uten en fastboende prest, og kun sporadiske besøk fra presten i Molde, var det ikke mulig å opprettholde et aktivt menighetsliv. Tidligere biskop i Trondheim stift tok kontakt med en internasjonal katolsk bevegelse som kaller seg «den neokatekumenale vandring». Den driver indremisjon i diasporaområder. De ordnet med en prest og sendte troende fra gruppen til Kristiansund. Den nye aktiviteten trakk andre katolikker til menigheten. Det katolske fellesskapet har de siste årene spirt og grodd på Nordmøre.

KONTINUERLIG AKTIVITET

Kommer du kjørende ned Langveien i Kristiansund sentrum, har du ikke behov for google maps. Det er tydelig skiltet med «Katolsk kirke» der du skal ta av. St. Eystein menighet ligger i et boligområde, og selv i løpet av de mer rolige sommermånedene er det aktivitet i menigheten.

– Vi tar ikke ferie fra Gud her i Kristiansund, sier nåværende sogneadministrator Dominic Nguyen Van Thanh.

Lørdag kveld tidlig i august har flere møtt opp for å reflektere rundt Guds ord og feire messe. En av dem er Juan Diego Esquinas som forteller at han kom fra Cordoba i Spania til Norge for å misjonere gjennom den neokatekumenale gruppen. For Juan Diego er det viktig å vise gleden i det kristne tros livet gjennom det livet han selv lever. Under messen bidrar han som forsanger og med gitarspill.

– Du kan bli overrasket over hvordan Guds ord kan forandre ditt liv når du lar hans røst få leve i deg, sier pater Dominic. Han er glad for at han får mulighet til å være aktiv sammen med alle som sogner til menigheten.

For ham består sogneprestembetet av tre deler: Å helliggjøre folket gjennom sakramentfeiring og bønn. Å ta seg av økonomi og administrasjon. Å fremstå som en hyrde.

EN FAMILIE

Pater Dominic har vært sogneadministrator for andre menigheter, og hadde blant annet i mange år denne funksjonen i St. Olav katolske domsogn i Trondheim.

– Er St. Eystein menighet annerledes enn de andre menighetene du har virket i?

– Ja, først og fremst er den mye mindre. I Trondheim kjente alle meg, men jeg kjente ikke alle. Det privilegiet har jeg her.

Pater Dominic fremhever også den sterke fellesskapsfølelsen i menigheten.

– Vi er som en stor familie. Folk bryr seg om hverandre og om menigheten. Jeg trenger for eksempel ikke å spørre om det er noen som kan hjelpe til med å vaske kirken eller ordne med blomster til messen. Folk bare gjør det uoppfordret. De tar vare på menigheten sin.

– Hvilken bakgrunn har de troende i menigheten?

– Omtrent halvparten er fra Polen. De andre mer fremtredende gruppene er filippinere, ►



Gjennom dagen
p. Dominic Nguyen
Van Thanh

ANTALL E-POSTER

5



ANTALL RINGEMINUTTER

60



ANTALL KOPPER TE

3



ANTALL MØTER

1



MINISTRANTHELG: Barn og unge fra de nærliggende menighetene deltar på ministrant-helg i St. Eystein menighet.

←

HALLOVENN: I forberedelse til allehelgendsdag og som en motkultur til Halloween's skumle spøkelser inviterer p. Dominic til fest hvor barna kler seg ut som enten engler eller helgener.



ÅTTE RASKE

Kristus er: I sentrum

Tro betyr: Alt. Det er hele mitt liv

Kirken gir meg: Dette livet og mulighe-
ten for det evige liv.

Ett bibelvers: «Den som elsker sin neste,
har oppfylt loven», Romerbrevet 13,8

Favoritthelgen: Den hellige Johannes
Maria Vianney

Favorittbok: "Introduction to the Devout
Life" av Frans av Sales.

Det å være sogneprest er: Muligheten
til å bringe Kristus til andre i alle livssitu-
asjoner og få leve som medkristen.

Jeg vil gjerne bli husket for: Å ha vært
vitne for Kristus.



litauere og nordmenn. Her har vi personer i alle aldre som en hel familie fra 8 til 80 år. Folk prater sammen når de kommer ut av kirken. I en stor menighet får man ikke den samme følelsen.

Pater Dominic feirer messe hver dag i menigheten, unntatt mandag som er prestenes fridag. På søndager starter dagen med polsk messe og deretter høymesse på norsk.

– Vi har hatt en polsk kapellan her i menigheten. Men som eneste prest synes jeg det er fint å bli bedre kjent med alle i menigheten, sier pater Dominic.

Han skulle egentlig ha ønsket å samle alle i menigheten til den samme messen på søndager, men plassmangel i kirken gjør det umulig. Selv om det tilbys en egen messe på polsk, er omtrent en tredjedel av de som kommer til høymessen fra Polen.

HALLOVENN

– *Hva med andre arrangement eller aktiviteter som kan virke samlende?*

– Vel, før koronapandemien hadde vi flere felles fester og ulike aktiviteter. Vi startet året med en menighetsfest der jeg snakket litt om ønsker for det kommende året. Og så har vi mange arrangement for barna. Det er veldig lett å få i gang aktiviteter siden det er så mange foreldre som stiller opp. De ordner med mat og alt som trengs, så det behøver ikke å koste så mye. Da blir det også enklere å gjennomføre.

En veldig populær fest som p. Dominic har innført, er noe han kaller «Halloween». I motsetning til Halloween som handler mye om skumle spøkelser og hekser, er ideen heller å gjøre barna kjent med de mange forbilder som har gått forut for oss – helgenene.



– Før allehelgensdag legger vi i katekesen vekt på å gjøre barna kjent med helgenene våre. Under Hallovenn oppfordrer vi barna til å kle seg ut som sine forbilder. Festen er blitt så populær at vi måtte dele den opp i to omganger, sier p. Dominic.

Den sterke fellesskapsfølelsen i menigheten kommer også til uttrykk i samværet etter høymessen søndag formiddag. Mary Jozel Holm forteller at hun er med i en gruppe frivillige som reiser hjem til dem som av en eller annen grunn ikke kan komme til kirken, enten det er på grunn av sykdom eller de bor for langt unna. Selv får hun dårlig samvittighet hvis hun ikke kan komme til kirken en søndag, for hun har ansvar for musikken.

Det er også et godt samarbeid med de nærliggende menighetene. Pater Dominic inviterer barn og unge til ministrantheleg og sportsheleg. Da legges det vekt på hyggelig samvær med andre unge katolikker, og å lære mer om hva det vil si å være ministrant og feire messe sammen.

SMITTEUTBRUDD

Pandemien har satt en stopper for de aller fleste aktiviteter. Midt i julefeiringen i fjor ble menigheten rammet av et smitteutbrudd. Alle som hadde vært i kirken måtte umiddelbart i karantene. Det var svært mange som ble berørt.

– *Hvordan håndterte menigheten dette?*

– Det kom jo som et sjokk og var svært leit. Det er jo ingen som ønsker at slikt skal skje. Vi måtte stenge kirken i to uker.

Hendelsen gav pater Dominic en helt spesiell aha-opplevelse. Det fikk ham til å reflektere over hvor stor påvirkningskraft menigheten og dens medlemmer har på resten av bylivet i Kristiansund. ▶

FAMILIE: Det som kjennetegner menigheten i Kristiansund er den sterke fellesskapsfølelsen og at de troende tar vare på menigheten som om det var deres eget hjem.

◀ **FRIVILLIG:** Mange foreldre stiller opp slik at det er enkelt å få igang aktiviteter og sosiale sammenkomster i menigheten.



SMITTEVERN: Alle som deltar i messen må overholde smitteverntreglene. Registrering og anviste plasser er nødvendig for alle. Antibakk er også tilgjengelig ved alle anviste plasser.



TAR ANSVAR: Mary Jozel Holm har ansvar for musikken under messefeiringen. Hun spiller gitar og synger og trener datteren på å gjøre det samme.



MISJONERER: Juan Diego Esquinas forlot livet sitt i Cordoba i Spania for å komme til Kristiansund for å misjonere gjennom den neokatekumenale gruppen.

Fakta

«Den neokatekumenale vandring» er en katolsk bevegelse som driver en form for indremisjon: forkynnelse og undervisning rettet mot dem som allerede er medlemmer av Kirken. Den ble opprettet på 1960-tallet i Spania, er godkjent av Vatikanet, driver evangelisering i en rekke land, der de samarbeider med de lokale biskoper. Deres metoder og liturgiske praksis har også møtt motstemmer innenfor Kirken.

– Det er litt spesielt å tenke på at det var femti personer i kirken den dagen, mens det var tusen personer som ble berørt av smitteutbruddet. Selv om menigheten er liten, har den stor innvirkning på byen.

– *Forklar nærmere!*

– Det som skjedde ble et konkret eksempel på hvor mange personer en liten minoritetskirke som vår kan berøre ved å bære vitnesbyrd om den oppstandne Kristus. Femti personer som har funnet Gud, kan nå ut med Guds ord til tusen personer! Vi har som katolikker en stor mulighet til å påvirke samfunnet gjennom de personene vi kjenner. Dette viser også hvor viktig menigheten er. Jeg ville nok aldri ha forstått akkurat det hvis det ikke var for det som skjedde med smitten.

– *Hvordan er det nå på dette området hos dere?*

– Vi følger alle smittevernsreglene. Jeg bruker munnbind under messen og bevegelse rundt i kirken er begrenset. Alle må holde seg til anviste plasser. Vi passer på at alle overholder reglene og registrerer seg slik at vi alltid vet hvem som er til stede.

Pater Dominic håper at alle følger pavens oppfordring til å vaksinere seg, slik at vi igjen kan samles om det aller helligste sakramentet – nattverden – uten bekymringer for smitte.

GJØRE KARRIERE

Det var ikke prest pater Dominic drømte om å bli i ungdomsårene. Han kom til Norge sammen med familien fra Vietnam som 17-åring. Yndlingsfagene var matematikk og fysikk. Han ville bli ingeniør og gjøre karriere. Kirken

hadde helt siden barndommen alltid vært et godt sted å være.

– Jeg har alltid likt å være i kirken og var aktiv ministrant. Året før jeg skulle søke til universitetet var jeg i kirken, og presten spurte meg litt spøkefullt om jeg ville bli prest. Det kom nesten som et sjokk.

Tanken ble værende i den unge Dominic.

– For å få dette ut av hodet, skrev jeg et brev til sognepresten hvor jeg fortalte at jeg hadde lyst til å bli prest. Men jeg var litt lur. For jeg tenkte at hvis dette er det jeg er kalt til, så vil det skje uansett. Derfor skrev jeg på en måte som gjorde at jeg mest sannsynlig ville få avslag.

– *Hvordan da?*

– Valgene på den tiden var at man kunne bli sent til seminaret i enten Tyskland, Roma eller England. Jeg skrev at jeg ikke kan tysk eller italiensk og måtte dra til England.

Sognepresten leste brevet, men Dominic hørte ingenting fra ham. Han slo seg til ro med at det ikke var prest han skulle bli, og begynte å studere.

– I løpet av året som fulgte fikk jeg vite at biskopen hadde snakket med flere om meg. Før sommeren tok han kontakt og sa at jeg kunne reise til England.

Så fulgte åtte år med studier i England. Pater Dominic ble viet til prest 29. juni 2002 i Trondheim.

– *Hva er det beste med å være prest?*

– Det er å få lov til å være vitne for den oppstandne Kristus. Minne mennesker på hva Gud og Jesus har gjort for dem, at det finnes håp og at Gud elsker oss. På vietnamesisk har vi et ordtak som heter: «Når vi er i nærheten av blekk, blir vi skitne. Når vi er i nærheten av lys, så ser vi lyset». Som prest får jeg mulighet til å leve nærmere lyset. Jeg er lykkelig for det valget jeg har tatt og at jeg får være her i Kristiansund.

I tillegg til å være ansvarlig for St. Eystein menighet er pater Dominic også feltprest for Trøndelag heimevernsdistrikt 12.

– *Hva gjør en feltprest?*

– Den viktigste oppgaven er å minne soldatene om grunnen til at de er i militæret, nemlig å ta vare på freden. Av politiske grunner må man noen ganger gå i krig for å gjøre nettopp dette. Men krig er ikke hovedoppgaven.

Jeg er der for å utøve sjelesorg og feire messe med soldatene. Soldatene lærer hva det betyr å ta vare på freden gjennom bønn.

– *Hva vil du si til dem som har lyst til å besøke menigheten?*

– Her prøver vi å leve som Guds familie. Alle er hjertelig velkomne til å da del i fellesskapet i den grad de kan. •

FEM PÅ

KIRKEKAFFEN



Navn: Ola Espen Kvalvaag (Fra USA)
Alder: 62 år
Fra: Gjemnes

- 1:** For å delta i messen. Jeg prøver å komme hver søndag.
- 2:** Det er en veldig trivelig menighet. Vi har vært heldige her som har en så god prest. Han er et arbeidsjern som reiser mye rundt for å holde gudstjenester. Menigheten er preget av at vi har to grupper. Den neokatekumenale gruppen og resten av de troende.
- 3:** Det vil jeg absolutt anbefale! Her er det et godt fellesskap. Veldig hyggelig prest. St. Eystein er et godt sted å møte Gud. Det feires gudstjeneste her hver dag sju dager i uken.



Navn: Celina Elgsaas-Pietka
Alder: 12
Fra: Kristiansund

- 1:** – Det er viktig å komme til messe og jeg ville dra sammen med familien min.
- 2:** – Jeg lærer mye nytt og blir bedre kjent med Gud og Kristus. Det er enkelt å snakke med folk her i menigheten.
- 3:** – Man har ingenting å tape på å komme. Kanskje får man oppleve noe nytt.

SPØRSMÅL:

1. Hvorfor er du her idag?
2. Hva er det beste med St. Eystein menighet her i Kristiansund?
3. Hva vil du si til en som lurer på å besøke St. Eystein menighet?



Navn: Cecilia Lopez Partida
Alder: 52
Fra: Ciudad de Mexico

- 1:** – Det er viktig for meg å komme til kirken. Livet mitt er ikke komplett uten troen, den åndelige føden. I lesningene finner jeg alltid en setning om håp og glede.
- 2:** – Vi er veldig få i forhold til andre menigheter. Vi kjenner hverandre godt. Vi er som brødre og søstre. Vi kan være uenige, men til slutt er vi en enhet i Kristus. Vi ber sammen og tilgir hverandre. Denne menigheten er veldig spesiell. De tok imot meg med åpne armer da jeg kom til Norge. Vi har Gud tilfelles i vårt liv og det knytter oss sammen. Vi føler oss som en del av den samme familie.
- 3:** – Velkommen! Det gleder meg å se nye ansikter.



Navn: Maria Bjørnvik Lopez
Alder: 16
Fra: Kristiansund

- 1:** – Fordi det er lørdag og da er det messe. Det er viktig og komme å ta en pause fra hverdagen og tenke over det som er viktig.
- 2:** – Det er at vi har mange forskjellige kulturer og at vi alle kjenner hverandre godt. Vi kan navnene på hverandre og du kan prate med alle.
- 3:** – Du taper ingenting på å gjøre det. Hvis jeg hadde hørt dagens preken for en som kommer utenfra så hadde den hatt en påvirkning på meg.



Navn: Minde Eide
Alder: 63
Fra: Kristiansund

- 1:** – Jeg har vært veldig forsiktig med å komme til kirken fordi vi har hatt smitteutbrudd her. På grunn av det har det vært mye direkte sendte messer. Nå er jeg fullvaksinert og da kom jeg for å delta i messen
- 2:** – Da jeg kom til Norge i 1982 var det godt å ta del i fellesskapet. Mannen min var sjømann og ikke alltid hjemme. Det var fint å komme til menigheten. Livet er vanskelig, men vi klarer oss ikke uten Gud. Presten trenger at menigheten kommer til kirken
- 3:** – Det er bare å komme. Det er hyggelig å bli kjent med andre, men vi er i en pandemi, så det er ikke lett akkurat nå.





From Africa with Love

I landsbyen Ogoja i det sørøstlige Nigeria vokste Regina Udakor opp, i en tid da kolonistyre og Biafra-katastrofe var blitt fjern historie, på et sted der Boko Haram og terrorhandlinger skapte fjerne historier. For snart åtte år siden kom hun og mannen til Norge. Nå er de bosatt i Drammen med sine tre gutter.

TEKST: ELISABETH SOLBERG
FOTO: KRISTIN SVORTE

Nigeria er det mest folkerike landet i Afrika, med rundt 214 millioner innbyggere. I cirka hundre år, frem til 1960, var landet britisk koloni. Etter selvstendigheten ble det lenge hjemsoekt av en rekke militærkupp og borgerkriger. På slutten av 1960-tallet led utbryterregionen Biafra under en sultkatastrofe uten sidestykke. I 1999 ble Nigeria et konstitusjonelt demokrati.

På toppen av en åskam, med utsikt over Drammensfjorden og Hurumlandet, ligger en rekke hus med nøyaktig like dører, uten navn eller gatenummerskilt. Som førstegangs besøkende blir man stående litt i villrede, med adresselappen i hånden, før man fisker frem mobilen fra lommen og melder sin ankomst. ▶

TROENDE: Regina synes ikke det er problematisk å være katolikk i et sekularisert samfunn. På arbeidsplassen hender det titt og ofte at hun i ren spontanitet og livsglede retter en takk til Gud.



«Mine foreldre bidro til å bygge opp Nigeria. Det var først i deres ungdom at folk fikk mulighet til å ta boklig utdanning.»

– Mannen min kommer og lukker opp, svarer en stemme og roper opp til hjemmekontoret hans. Selv er Regina opptatt med å stelle et lite nurk, sønn nummer tre ankom verden for bare tre måneder siden.

FRED OG HARMONI

Moren i sofaen med barnet på fanget utstråler fred – inntrykket har nesten noe madonna-aktig over seg. Når kvinnen oven i kjøpet heter Regina ... nei, la oss komme ned på jorden!

– Jeg vokste opp i en søskenflokk på fire. Hjemmet mitt var preget av kjærlighet. Rent materielt hadde vi det vi trengte, men det var ingen overflod. Både gutter og jenter fikk gå på skole. Vi hadde frihet og manglet ingen ting.

Regina har ingen minner om uroligheter i samfunnet. Riktignok patruljerte det militære i gatene i diktaturtiden, men lokalbefolkningen

NYBAKT MAMMA: Regina er for tiden opptatt med å stelle et lite nurk. Sønn nummer tre ankom verden for bare tre måneder siden.

hadde ikke noen befattning med dem, så langt hun husker.

BRYTNINGSTIDER

– Mine foreldre bidro til å bygge opp Nigeria. Det var først i deres ungdom at folk fikk mulighet til å ta boklig utdanning. Min mor ble sykepleier, min far valgte landbruksøkonomiske studier.

Begge mine bestefedre hadde flere koner, så jeg vokste opp i en stor klan, med mange kusiner og fettere. Folk i klanen støttet og hjalp hverandre, vi bodde i samme landsby, og barna ble oppdradd og tatt vare på av alle de voksne. Det var et samfunn med sterke innbyrdes bånd.

Med misjonærene kom kristendommen til det sørlige Nigeria, og flerkoneriet tok etter hvert slutt.

– Mine foreldre er dypt kristne. Vi gikk i kirken – oh, my God! – utbryter Regina og fortsetter: – For eksempel i fastetiden, det var korsvei- og rosenkransandakter, det foregikk noe i kirken hele tiden! Hjemme var én time hver dag satt av til bønnesamling. Jeg husker da jeg som barn hadde lært meg alle rosenkransmysteriene utenat. Stolt ramset jeg dem opp uten å se i bønneboken!

KULTUR OG SPRÅK

Utgangsdøren går plutselig opp, og inn kommer en høy, mørk dame. Hun hilser blidt, og Regina introduserer henne som sin nigerianske nabo og gode venninne. Helt naturlig overtar damen babyen, som har sittet rolig på Reginas fang, og begynner å gi ham mat. Det er som en illustrasjon på fellesskapskulturen fra hjemlandet deres, der de tar ansvar for hverandres barn. De to kvinnene veksler noen ord på et språk som lyder ubegripelig og begripelig på samme tid. Hva er nå det? Hva slags morsmål har de to?

– Vi snakker pidgin, forteller Regina.

Pidgin? Tankene går til pomorhandelen mellom russere og nordnorske fiskere i gamle dager. Der foregikk handelen på et blandingspråk av russisk og norsk. Går det an å ha pidgin som morsmål?

Regina forklarer: – Det pidgin-språket vi snakker i Nigeria, er en kombinasjon av koloni-engelsk og lokale språk. Nigeria består av mer enn 250 folkestammer og minst tilsvarende antall lokalspråk. I tillegg til det offisielle skriftspråket, engelsk, snakkes altså pidgin og lokalspråk. Mitt lokalspråk heter ishibori.

KJØNNSROLLER

Regina vokste opp i et samfunn med tradisjonelle kjønnsroller. Gutter hadde høy status og stor frihet, mens jenter skulle oppdras til å bli husmødre og ble pålagt hjemlige plikter alt som barn.

– Mine foreldre tenkte ikke slik. De ville jeg skulle utdanne meg, helst til advokat. Selv ønsket jeg å spille teater og danse. Helt tilfeldig kom jeg borti filmproduksjon, og jeg tenkte: Dette er det jeg ønsker å vie livet mitt til! Mor og far var skeptiske, og vi hadde noen runder med heftige diskusjoner. Siden jeg likevel insisterte på å satse på film-utdanning, ga de etter, de ga meg frie tøyler, og det er jeg dem evig takknemlig for. Fra 2004 til 2008 gikk jeg på en filmskole og var blant de første som studerte film i Nigeria.

«NOLLYWOOD»

Filmindustrien i Nigeria er svært ung. For

anslagsvis tretti år siden, uten hjelp fra staten og med få og enkle midler, begynte nigerianere å produsere og distribuere sine egne filmer. På få tiår har Nigeria vokst til å bli et av verdens ledende filmland, nest etter India. De har passert Hollywood, og populært kaller de seg for «Nollywood». Nå distribueres nigeriansk film i hele verden, og det vises stadig flere Nollywood-filmer på internasjonale strømmetjenester. Dette har stor betydning for afrikansk identitet og selvfølelse. Et særtrekk ved filmene er at de gjerne forteller historier fra lokalmiljø i Afrika. Dette har vært viktig for Regina:

– Som en del av studiet laget jeg en dokumentarfilm om en «queen dancer» fra min landsby. Farmoren min var en slik danserinne, en viktig kvinnelig rollemodell for jentene i landsbyen. Filmen «The Queen Dance» ble valgt ut til Berlin filmfestivals talentprogram. Det var min første produksjon, og jeg var stolt av å kunne vise frem mitt lands kultur i Europa, på selveste filmfestivalen i Berlin i 2006!

Etter et interessant og engasjerende studium ved filmskolen, fikk Regina oppdrag for BBC.

– Foreldrene mine trodde meg ikke da jeg fortalte om det. De reiste den lange veien til hovedstaden, Abuja, og kom anstigende på jobben min for å få det bekreftet ved selvsyn. Da var de stolte, da! For BBC var jeg med på å produsere en dokumentar om hiv og aids. Vi laget en dramaserie for å gjøre stoffet lett tilgjengelig for alle. Serien gikk på tv i fire sesonger.

Senere laget Regina også reality-show, hele tiden med det for øye å gi kvinnelige talenter en sjanse.

EN TRO I UTVIKLING

Den lille babyen er god og mett. Reginas venninne overrekker moren en sovende bylt og forsvinner stille ut av huset. Med barnet i ▶

VUNNET FLERE

PRISER: Med støtte fra private, både i Norge og i utlandet, laget Regina en langfilm, «The Lost Café», i samarbeid med norske skuespillere og teknikere. Den ble lansert i 2017. Filmen har vunnet flere priser.



armene fortsetter kvinnen sin beretning, nå om Focolare-bevegelsen i Nigeria, som familien hadde stiftet bekjentskap med. Dens ideal om å sette kristentroen ut i praksis fascinerer Regina, som bestemte seg for å bo et år ved et Focolare-senter i Italia.

– Der fikk jeg skjellsettende troserfaringer. Til sammenligning virket kirken i Afrika så streng. Vi måtte sitte pent, ha sjal på hodet, skrifte før kommunion. I Italia lærte jeg at det vesentlige er å leve i enhet med andre og elske sin neste. Wow, utbryter hun spontant.

INDIA

Trangen til å studere videre meldte seg etter hvert; og hvorfor ikke i verdens ledende filmland, India? – Jeg kjente til indiske filmer hjemmefra, bestemor elsket å se på dem, for de var så «anstendige», mente hun. India har engelsk som offisielt språk, og filmutdanningen er god. Jeg kom inn på universitetet i Bangalore og fikk etter to år en MBA, en mastergrad i økonomi knyttet til filmbransjen. Det indiske samfunnet var ganske annerledes enn det jeg var vant til. Hinduismen gjennomsyrrer folks hverdag, og spesielt ble jeg forvirret over de mange matvanene. Vegetarianerne og folk som spiser kjøtt, kunne ikke gå sammen på restaurant. Jeg opplevde spesielt de vegetarianske hinduene som ganske ufrie og lukket. Det var visse ting vi aldri kunne snakke om, jeg torde for eksempel ikke spørre om hvor jeg fant nærmeste kirke. Hybelvertinnen min var ikke komfortabel med at jeg var mørkhudet og kristen, så hun kastet meg ut. Heldigvis traff jeg også mange åpne indere. I den katolske menigheten hadde vi et fint fellesskap. Vi delte på alle goder og levde litt som de første kristne.

EN NY LIVSFASE

Da Regina gikk på videregående skole i Nigeria, hadde hun et godt øye til en klassekamerat, som hun beholdt kontakt med. Mot slutten av India-oppholdet var tiden kommet for å utdype forholdet. Fyren hadde tatt mastergrad i økonomi i Skottland og var ansatt i Aker Solutions i Norge. Da han skulle besøke Regina i India, hevet hennes mor sin advarende pekefinger fra Afrika og formante datteren om å oppføre

«Nordmenn kan lære litt om hvordan innvandrere tenker, og de får utfordret sin forestilling om at afrikanere bare er båtflyktninger over Middelhavet, på reise bort fra krig og fattigdom.»

seg anstendig. Regina sukker overbærende:

– Her hadde jeg bodd i utlandet i mange år, hva visste vel mor om min livsførsel? Vi giftet oss, og jeg flyttet til Norge i 2013.

Etter å ha bodd en tid i Oslo etablerte paret seg i Drammen. Der fant de raskt frem til den lokale katolske kirken, St. Laurentius, som med dem fikk et fargerikt tilskudd. De har hele tiden vært aktivt med i menigheten, blant annet deltar hele familien i et afrikansk kor, som synger under høymessen én gang i måneden. En stund var Regina korets leder.

– Sønn nummer to har vært med i koret siden han ble unnfanget! Da jeg var gravid med ham, deltok jeg helt frem til fødselen, og rett etterpå var vi på plass, begge to. Han kan alle melodiene og tekstene utenat. Man kan vel si han er født korsanger! Regina klukker ved tanken.

«THE LOST CAFÉ»

Det viste seg å være vanskelig for Regina å vinne innpass i filmbransjen i Norge.

– Jeg tenkte man kunne ha bruk for min brede erfaring fra Nigeria og India, men filmmarkedet er ikke så stort her, kanskje hjelper det å ha de rette kontaktene, jeg vet ikke.

Regina ga ikke opp, for henne var det viktig å vise frem sin afrikanske kultur i sitt nye hjemland og belyse situasjonen til kvinner på begge kontinentene. Med støtte fra private, både i Norge og i utlandet, laget hun en langfilm, «The Lost Café», i samarbeid med norske skuespillere og teknikere. Den ble lansert i 2017 i Drammen med ordføreren og den norske ambassadøren til Nigeria til stede. Historien dreier seg om en nigeriansk kvinnelig filmprodusent som drar til Norge for å realisere sine drømmer.

– Det er en viktig film, for den viser hvordan det er å komme som immigrant fra Afrika til Europa. Nordmenn kan lære litt om hvordan innvandrere tenker, og de får utfordret sin forestilling om at afrikanere bare er båtflyktninger over Middelhavet, på reise bort fra krig og fattigdom. Samtidig kan afrikanere få et innblikk i hvordan landsmenn som reiser ut, har det i Europa. Mange afrikanere vet lite om det. 70 % av filmen ble tatt opp i Drammen, resten i Nigeria. Filmen har fått oppmerksomhet internasjonalt og vunnet priser. Fra 31. juli 2021 er den å finne på strømmetjenesten Netflix.

HVERDAGSLIV

Reginas liv er fylt av «menn». Med sønn nummer tre på fanget og mannen på hjemmekontor i andre etasje er hun sjelden alene.

Det skal struktur til for å få hverdagslivet til å henge sammen. Eldstemann har begynt på



skolen, nummer to går i barnehage. Troslivet rammer inn dagene:

– Vi ber sammen når vi står opp og før vi legger oss. Da begge de eldste gikk i barnehage, ba vi ofte de tre første perlene med «Hill deg, Maria» på rosenkransen mens vi ruslet bortover veien. Noen ganger sa vi bare «Jesus, I love you», andre ganger varierte vi med Angelus. Vi ber på norsk og engelsk om hverandre.

Da hun ikke fikk arbeid i filmbransjen, rådførte hun seg med Vårherre og fikk det klart for seg at hun skulle bruke sin erfaring og kunnskap i tjeneste for andre mennesker. Full av pågangsmot og initiativ oppsøkte hun Drammens ungdomskulturhus, «G60», og spurte om å få arbeide der. Stedet er et tilbud for ungdom etter skoletid, hvor de kan komme og blant annet lage musikk eller kortfilmer, fotografere eller danse. G60 hadde bruk for Reginas brede filmkunnskap og hennes afrikanske danseglede.

– Der har jeg fått fast jobb. Vi har to profesjonelt utstyrte musikkstudioer, og jeg kan bidra med mine erfaringer. Etter at jeg begynte der, har vi fått tilsig av flere afrikanske ungdommer. Jeg har brukt mine muligheter til å veilede faglig, undervise i afrikansk dans og til å samtale med unge med spesielle problemer. Mange har bare livet i Norge som horisont, og der kan jeg bidra med å gi dem en

FAMILIE: Regina og mannen flyttet til Norge i 2013, og etter å ha bodd en tid i Oslo, etablerte de seg i Drammen. Paret har tre sønner.

bredere vinkling på tilværelsen. Særlig tenker jeg på en del innvandrerdømt som har falt ut av skolen. Ved å sette deres situasjon i et mer globalt perspektiv har jeg bidratt til å få mange på rett kjøll igjen. Jeg tror det er her Gud ønsker at jeg skal bruke mitt liv.

Regina synes ikke det er problematisk å være katolikk i et sekularisert samfunn. På arbeidsplassen hender det titt og ofte at hun i ren spontanitet og livsglede retter en takk til Gud.

– I slike øyeblikk glemmer jeg at jeg er blant ikke-troende. Så ser jeg kanskje at de unge møter blikket mitt med et avmålt, litt spørrende «okey?». Noen av dem viser en nysgjerrig holdning, og det gir meg mulighet til å snakke med dem om religion. Slik oppstår mange interessante og fine samtaler. Her kommer kunnskapen jeg fikk i Italia, til nytte. Jeg er opptatt av å fortelle dem hvor viktig det er å sette troen ut i praksis. Jeg sier det jeg føler, og de tar det pent. Dessuten får jeg selv større innsikt og innlevelse i hvordan unge tenker og opplever livet. Det er ikke minst viktig.

Regina med sitt dronningnavn og med en «Queen dancer» til bestemor, vender blikket mot Himmelen både i arbeid og familieliv. Nå er det nettopp familien som kaller: Nurket har slått øynene opp. Snart krever han vel sitt, og bildet av madonnaen med barnet vil oppløses i hverdagens travelhet. •

Var middelalderens kirke totalitær?

Lærebok og video gir et unyansert bilde av middelalderens spiritualitet

TEKST: BJØRN ARE DAVIDSEN

J o mindre tid man har til å si noe, desto tydeligere blir det gjerne hva man egentlig mener. Kanskje er det grunnen til at en 7 minutters video om religionens betydning for vanlige mennesker i middelalderen blir uvanlig mørk.

Videoen er en introduksjon til læreboken *Perspektiver, historie vg2 vg3* (Gyldendal 2021). At den åpner med at «Middelalderen har fått et ufortjent dårlig rykte», gir håp om å få avslørt noen myter og også løftet frem noen positive betydninger for samfunn og vanlige mennesker.

MAKT I FOKUS

I stedet snakkes bare om makt. Om sterk makt. Om mye makt. Om makt som vanskelig kan forstås som annet enn knugende og umenneskelig, stikk i strid med alle gode verdier. Det er ikke så farlig at videoen feilaktig forteller at kristendommen ble gjort til statsreligion under keiser Konstantin tidlig på 300-tallet, når den avgjort ble det noen generasjoner senere. Selv om det tok århundrer fra de første sporene i Norge på 700-tallet til «vi sier den ble innført i Norge» i 1030, fremstilles det som er *viktig* med kirken at den klarte «å bygge opp en organisasjon som fikk stor innflytelse og makt».

Altså like opplysende som å si at det som er viktig med Arbeiderpartiet er at det klarte å bygge opp en organisasjon som fikk stor innflytelse og makt. Andre ville nok heller tenkt at det viktige var hva Arbeiderpartiet har kjempet og fått gjennomslag for av saker, verdier og holdninger. Enten man støtter partiet eller ikke, forventes i det minste at det nevnes.

I stedet er det selve makten som nevnes, på alle områder: «Kirkens kanskje viktigste makt var makten over tanken. Denne tankemessige makten fikk kirken fordi den satt på sannheten om verden og fordi det var kirken som satt med nøkkelen til frelse».

Makten fremstilles mer og mer totalitær, på område etter område. «Ikke

bare kontrollerte kirken hva mennesker trodde og tenkte, den hadde også direkte innflytelse på hvordan de skulle leve sine liv. Alt fra når det var lov å ha sex, til hva man skulle spise. Ikke bare fikk kirken makt over de praktiske sider ved menneskenes liv, enda viktigere var makten over sinnet, over hvordan man tenkte».

Elever kan vanskelig sitte igjen med et annet inntrykk enn at kirken var totalitær og holdt seg med et tankepolitikk, på linje med Orwells 1984, politisk, kulturelt og økonomisk. Det nevnes ikke perspektiver som at vi nå får noe ganske unikt – en korrigerende *motmakt* til fyrstene.

FORBUD OG REGULERING?

Selve læreboken som videoen er knyttet til, er mer nyansert, men maktfokuset er fortsatt sterkt. Blant det som får mest plass er kirkens makt over seksuallivet, kanskje det som er mest fremmed for mange i dag – og som dermed kan kreve mest forklaring. Men i stedet for forklaring illustreres det i kapitlet «Vikingtiden og middelalderen i Norge» med et flytskjema basert på James A Brundages *Law, sex and Christian society in medieval Europe*, fra 1990:

«Det var ikke bare forbudt med sex



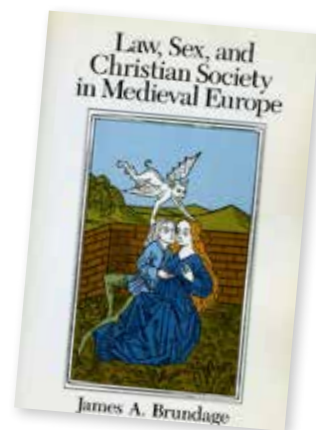
Sannhetsserum

er en serie der Bjørn Are Davidsen retter kritisk søkelys mot myter og vandrehistorier om vitenskaps-

historien og den europeiske middelalderen. Davidsen er rådgiver i tankesmien Skaperkraft.



TREDELT: Middelalderens hierarkiske samfunn var delt i tre stender: geistligheten, adelen og almuen, her symbolisert med en munk, en ridder og en bonde. Et spørsmål som drøftes her, er hva slags «makt» geistligheten, d.v.s. Kirken hadde.



IKKE RIKTIG: Læreboken *Perspektiver, historie* vg 2, vg 3 bruker et «flytskjema» basert på denne boken. Men Brundage har ikke dekning for alt han hevder om sitt tema, hevder vår artikkelforfatter.

utenfor ekteskapet. Kirken ville også regulere hvor ofte ektefolk hadde sex med hverandre: aldri sex på høytidsdager, aldri når det er messe morgenen etter, aldri når det er faste osv. Å sette grenser for seksualiteten ser ut til å ha vært viktig, men om folk virkelig fulgte disse reglene er vanskelig å vite» (*Perspektiver*, side 94).

Ja, det er vanskelig å vite om reglene ble fulgt, eller når og hvor de gjaldt. Likevel oppmuntres ikke elevene til kritisk blikk på grunnlaget for fremstillingen av valgalternativer i flytskjemaet, eller til å finne flere perspektiver. (Et flytskjema er en tegning som viser «flyten» i hvor du havner med ulike valgalternativer og svar).

Brundage møtte ikke uventet klare spørsmål da boken kom. For ingen tekst hadde alle reglene. Grunnlaget var heller ikke lovverk eller tekster nødvendigvis ment for folk flest, fremfor munk eller adel. Brundage vedgår at «evidensen er usikker», men hevder likevel at «før det tiende århundret hadde munk pålagt Europas gifte befolkning regler for periodisk avhold som gjorde ekteskapet mer seksuelt frustrerende enn sølibatet» (side 174). I realiteten er det eneste vi vet at «munker ... hadde pålagt ... regler ... som, hvis de ble fulgt,

kunne ha gjort...». Brundages bastante konklusjon savner rett og slett dekning.

DET DREIER SEG OM SKRIFTESPEIL

Men selv om bruken og målgruppen er usikker, er formålet klart. Dette er stoff hentet fra bobsbøker ment til skriftemål. Katolske elever som leser læreboken vet at man ikke dømmes til fengsel etter å ha skrifftet, men forventes å utføre botshandlinger som bønn, faste, almiser og så videre, avhengig av alvorret. Det gjelder også moderne bobsbøker - skriftespeil og lignende - der jeg f.eks. for budet «du skal ikke stjele» kan granske hjertet ved å spørre om jeg har levert tilbake lånte ting, ikke brukt arbeidstiden fullt ut, misbrukt sykemeldinger og så videre. Uten at det nødvendigvis oppfattes som en tung bølge å måtte be noen bønner eller levere tilbake en bok jeg har lånt.

Det er mer uklart hva Brundage flytskjema kan brukes til. Muligens er dette en akademikers litt uhøytidelige moro med summen av ulike bobsbøker han har gått gjennom, særlig fra mellom det sjette og niende århundre. Det hører med at slike bobsbøker hadde varierende utbredelse og ofte var laget av lokale prester. De kunne også møte skarp kritikk. Kirken fordømte en rekke

på Paris-konsilet i 829, lenge før noen kristning av Norge var fullført.

HENSIKTEN MED REGLENE

Likevel er det ingen tvil om at det også var strenge regler om sex og samliv i norsk middelalder. Bakteppet var nok likevel ikke et ønske om å underkue folk flest. Noe handlet om å fremme spiritualitet ved bønn, avholdenhet og refleksjon på annerledesdager. Det var ikke noe kirkelig politi som gikk rundt og sjekket hva som skjedde i hjemmene på fastedager. De som kom til skrifte, fikk være anonyme. Prestene hadde taushetsplikt. Tilgivelse ble gitt. Botshhandlingene trengte ikke være mange eller tunge.

Selv om det avgjort var regler om avhold under menstruasjon, amming, graviditet, viktige høytider og fastedager, innebar dette til dels mye overlapp. Noen kvinner kan ha vært takknemlige for gode unnskyldninger for ikke å ha sex akkurat den dagen. Selv ikke de ivrigste bobsbøkene dekket mange dager hver uke. Likevel forsterker lærebokens flytskjema ikke bare inntrykket av kirkens totalitære rolle, men at den mislikte sex så mye at det var forbudt det meste av året.

Det er ikke lett å se noe som kan gi ungdom et mørkere bilde av middelalderen og kirken. •

Giovanni Bellini: «Den hellige Frans i ødemarken»

I ett med skaper- verket

Øynene er himmelvendt, munnen åpen, og armene utstrakt. Den hellige Frans synes å være i ekstase, i mystisk forening med Gud. Er det nå Frans mottar Kristi sårmerker?

TEKST: THERESE SJØVOLL

Giovanni Bellini (1430–ca.1516) er særlig kjent for sine farger og sin forståelse av naturlig lys, og for sine landskap der luften har en nærmest dirrende tilstedeværelse. Bellini var den mest innflytelsesrike maleren i 1400-tallets Venezia. Han ledet nord-italiensk maleri inn i høyrenessansen og med ham ble venetianske malere kjent for sin rike fargeprakt.

Den hellige Frans i ødemarken (ca. 1480) er et av Bellinis mest elskede verker, og mange er grepet av dets skjønnhet. Frans står badet i gyldent morgenlys utenfor hulen sin. Dyr er ham nær og i det fjerne ser vi en by, en hyrde med sine får, festninger, koller, og fruktbare jorder. Landskapet åpner seg vidt og dypt, samtidig som hver lille blomst og sten er skildret med kjærlig nøyaktighet. Bildet inviterer oss inn og detaljrikdommen oppfordrer til stille, fokusert betraktning. Vi skal kontemplere, men hva er det bildet vil at vi skal reflektere og meditere over?

FRANS AV ASSISIS STIGMATA

I dag er St. Frans av Assisi (1182–1226) økologiens skytshelgen, og han er høyt elsket for ►





←

**GIOTTO DI BONDONE:**

St. Frans mottar stigmata, ca. 1290-1304. Basilica Superiore di San Francesco d'Assisi, Assisi.

serafen svevende (jmf Jes. 6:29). Serafen var festet til et kors lik Kristus på korset. Da visjonen ble borte, mottok Frans Kristi sårmerker på hender og føtter, og han fikk et blødenne sår i siden. Frans var den første helgenen som vi vet mottok stigmata, og Bonaventuras helgenbiografi har hatt stor betydning for hvordan Frans' liv fremstilles i billedkunsten. Stigmatismen var lenge blant de vanligste St. Frans-motivene, og serafen var alltid synlig i bildet. Inntil Bellini.

FRANS I ØDEMARKEN

Frans i ødemarken kalles ofte *St. Frans' ekstase*. I Bellinis maleri er det derimot ingen seraf som viser seg for Frans og stigmata er knapt synlig på hendene. Såret i siden er utelatt. Bellinis *Frans i ødemarken* representerer et brudd med den etablerte billedtradisjonen. Før Bellini gikk Frans gjerne ned på kne med løftede hender da serafen viste seg for ham i billedkunsten, og Frans ble nærmest spiddet av serafens guddommelige lys i tidligere malerier. Hos Bellini er serafens skarpe lys byttet ut med et mykt lys som opplyser Frans og landskapet rundt ham. Lyset er både naturlig og guddommelig. Lyset fyller alt lik Gud's kjærlighet fyller alt.

Frans i ødemarken er blant de største landskapsmaleriene fra renessansen, for landskapsmaleri hadde ennå ikke blitt en egen sjanger. Landskapet er ikke en kulisser, men en bidragsyter som forsterker stemningen og innholdet. Landskapet er like viktig som figuren, og Frans er i ett med naturen omkring seg. I ett med Skaperen og det skapte.

LOVSANG

Bellinis visuelle tolkning av Frans' ekstase og stigmata er ny og frisk, og ingenting er overtydelig. Bildet gir oss ikke et klart narrativ, og vi kan hverken se Frans' visjon eller vite sikkert om han er i ekstase. Flertydighet og en poetisk tilnærming har erstattet visuell doktrine. *Frans i ødemarken* er en slags hellig posei; en visuell *Laudato si* (priset være/lovet være) som oppfordrer oss til å følge Den hellige Frans og lovsynge skaperen, skapningene, naturen, og universet. •

sin omsorg for skaperverket og for de fattige og syke. Den hellige Frans, sier pave Frans, viser oss nøyaktig hvor uløselig båndet er mellom omsorg for naturen, rettferdighet for de fattige, samfunnsengasjement, og indre fred (*Laudato si*, 10).

St. Frans' budskap om Kristi etterfølgelse gjennom radikal fattigdom, ble forsøkt tonet ned i de tidlige helgenbiografiene fra 1200-tallet. St. Bonaventuras biografi over Frans, *Legenda maior*, utgitt i 1261, fremhever Frans som mystiker. Bonaventura beskriver hvordan Frans i dyp ekstase opplevde en mystisk forening med Gud, og stigmatismen – da Frans mottok Kristi fem sårmerker – fremstilles som det absolutte høydepunktet i Frans' hellige liv og gjerning.

Bonaventura beretter hvordan Frans fikk en visjon omkring eller på Festen for korsets opphøyelse, den 14. september 1224, på La Verna, fjellet nord for Assisi. Frans så en seraf, en av Herrens engler, med seks vinger. Et vingepar dekket benene, og et vingepar holdt

Fakta:

Den hellige Frans' minnedag er 4. oktober

«Bellinis visuelle tolkning av Frans' ekstase og stigmata er ny og frisk, og ingenting er overtydelig. Bildet gir oss ikke et klart narrativ.»

SKAPER DEBATT:

Gjengifte i Kirken

– Jeg skjønner at gjengifte i Den katolske kirke kan vekke forundring, sier Sindre-Jacob Bostad, OKBs økonom og moderator for Tribunalets sekretariat.

TEKST: HANS ROSSINÉ

Gjengifte i Kirken skaper ennå debatt, sist nå i mai da Storbritannias statsminister Boris Johnson (56) giftet seg med Carrie Symonds (33) i en katolsk seremoni i Westminster-katedralen i London. Dette ble heftig diskutert i England fordi en statsminister som var skilt to ganger fikk katolsk, kirkelig vigsel: Boris Johnson var gift i 27 år med Marina Wheeler. De ble skilt i fjor. De har fire barn sammen. Johnson har også en datter med Helen McIntyre og var gift med Allegra Mostyn-Owen 1987-1993.

GJENGIFTE

Sindre-Jacob Bostad har nylig oversatt Paul Robbins bok «En ny sjanse? Om gjengifte i Den katolske kirke». Den er utkommet på St. Olav forlag. Her gjennomgår forfatteren katolske ekteskapsregler, annullering av ekteskap og problemstillinger rundt gjengifte.

– Kirken vår anerkjenner som kjent ikke skilsmisse. Kirken kan ikke tillate noen ny kirkelig vigsel uten at tidligere ekteskapsbånd er annullert. Men det er mulig å søke om granskning av gyldigheten av tidligere ekteskap gjennom Kirkens tribunal, forklarer Bostad.

Det finnes mange grunner til at tidligere ekteskap kan bli annullert.

– Den enkleste formen for en katolikk er *formfeil*, det vil si at tidligere ekteskap har vært inngått sivilt, og aldri er blitt godkjent av Kirken.

Ekteskap nummer to kan være inngått uten at båndet i det første ekte ekteskapet er løst. Det kan dertil annulleres gjennom full granskning der en av ugyldighetsgrunnlagene er blitt bevist. Det kan dreie seg om alt fra manglende samtykke, manglende dømmekraft og

villfarelse til bedrag og manglende intensjon, forteller Bostad.

FRIHETSBEVRE

Han sier det er vanskelig å kommentere debatten rundt Johnson uten å vite det konkrete grunnlaget for saken.

– Det som er åpenbart, er at Boris Johnsen må ha mottatt et såkalt *frihetsbrev* fra tribunallet i Westminster, før vielsen med sin nye ektefelle fant sted. Det er prestens ansvar å undersøke at slik frihet foreligger før nytt ekteskap kan stiftes.

Som katolikk skal alt som har med sakramenter å gjøre innføres i dåpsboken som følger deg som en kirkelig CV gjennom livet. Der skal alt stå, om du er døpt, konfirmert, gift, om tidligere ekteskap er annullert og lignende, forklarer Bostad.

– *Er det et stort behov for en bok om gjengifte i Norge?*

– Det er neppe et akutt, stort behov, men en bok som kan ha sin verdi over tid. Boken er en kortfattet beskrivelse av hvordan tribunallet jobber og hvilke prosedyrer som gjelder. Meg bekjent finnes det ikke tilsvarende litteratur på norsk, svensk eller dansk.

Den er ment som god folkeopplysning for dem som vurderer å søke rådgivning hos tribunallet og kan forhåpentligvis også oppklare misforståelser og fordommer som måtte finnes.

– *Var det en vanskelig bok å oversette?*

– Oversettelser er alltid vanskelige. Juridisk kirkespråk gjør det ekstra vanskelig. Dertil har det vært utfordrende å unngå for mange juridiske formuleringer slik at teksten kan leses og forstås av flest mulige. Jeg har fått veldig god hjelp og veiledning av forlagssjef Kristine Dingstad som jeg skylder stor takk, sier Bostad. •



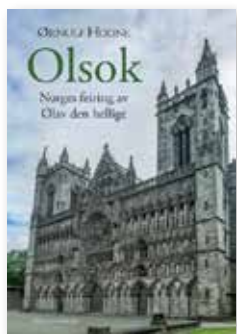
FORELIGGER NÅ PÅ NORSK: Paul Robbins bok om gjengifte fra St. Olav forlag.



MANGE GRUNNER:

– Det finnes mange grunner til at tidligere ekteskap kan bli annullert, forteller Sindre-Jacob Bostad i OKBs tribunal.

“
Boken er en kortfattet beskrivelse av hvordan tribunallet jobber og hvilke prosedyrer som gjelder.
”



**ØRNULF HODNES
NYE OLAVSBOK:**
Se omtale side 72.

NORGES GRUNNMUR

I sitt nylig utgitte storverk om olsok levner ikke dr. philos. Ørnulf Hodne noen tvil: Olav Haraldsson er norsk identitets grunnmur. Ham er landet bygget på.

TEKST OG FOTO: **PETTER T. STOCKE-NICOLAISEN**

Det finnes mange bøker om Hellig Olav i Norge. Få – om noen – har lagt til grunn et så stort og rikt kilde-materiale som folkeminneforsker, sakprosaforfatter og tidligere statsstipendiat Ørnulf Hodne. «*Olsok – Norges feiring av Olav den hellige*» er som et Hellig Olav-leksikon på 389 sider, og tar for seg Norges evige konge fra fødsel til dags dato: 1000 års virkningshistorie i norsk statsstyre og kultur.

– Ingen kan gjøre ham rangen stridig som den mest betydningsfulle nordmann noensinne, sier Hodne, som minner oss om at Hellig Olav har virket i landet – levende som død – i hele den perioden som formet det moderne Norge.

– Han gjør seg gjeldene over alt – i alle deler av samfunns-livet. Ikke minst var dikterne med på å gjenreise hans posisjon i folket da vi skulle gjøre Norge til en selvstendig stat i forhold til Sverige. Da ble Hellig Olav trukket inn for å skape en egen norsk identitet: Andreas Munch, Bjørnstjerne Bjørnson, Johan Welhaven, Per Sivle – alle disse brukte vår gamle helgenkonge for å bære frem det norske i en ny tid, sier forskeren (f. 1935), som ennå er i daglig arbeid på sitt kontor ved Institutt for kulturstudier og orientalske språk ved Universitetet i Oslo.

OLAV SOM GJENNOMBRUDDSMANN

At en person kan ha en slik kraft, gjennom 1000 år, er i seg selv et mysterium, som har vekket forskerens interesse:

– La oss begynne med begynnelsen, sier Hodne:
– Olav fikk en svært sterk utgangsposisjon i og med at han ble erklært helgen, forteller han.

Hodne trekker frem at Kirken tok ut Olavs potensial da den skulle gjennomføre kristningen av Norge, på en tid da

troen betød så mye mer for folk flest enn idag. Han mener at disse årene er det største tidsskillet i norsk historie, og da trer Olav frem som den ledende skikkelsen.

Hans veldige posisjon viste seg også under og etter reformasjonen: Lutheranerne forbød ham, men han levte videre blant folk.

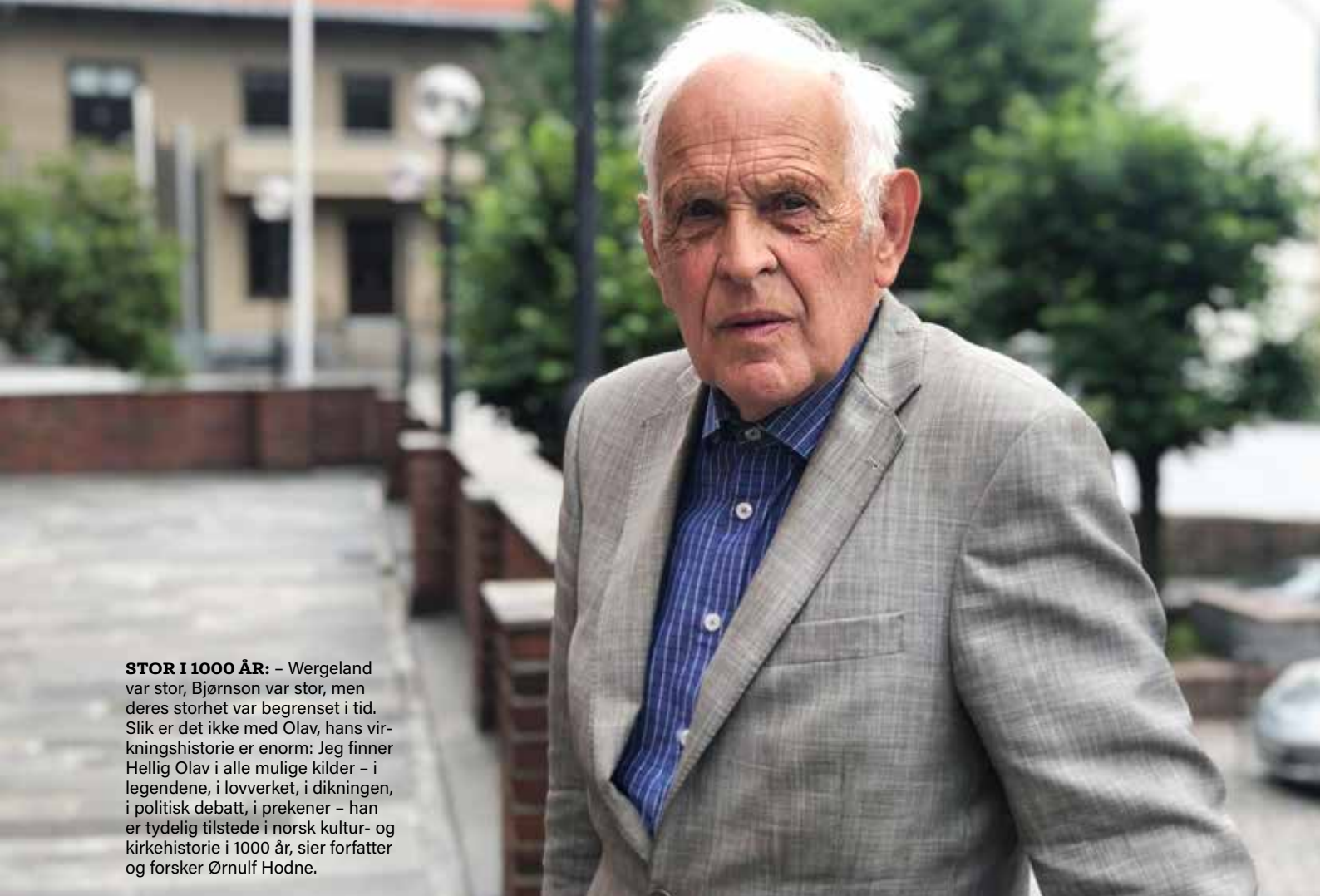
– Fra dette dypet kunne man på senere tidspunkter, slik som på 1800-tallet, hente ham frem igjen. Adam av Bremen (død ca. 1080) skrev at «Olavs virke og død forandret nordmennene». Han registrerte at mentaliteten endret seg fra Hellig Olavs død til han skrev sitt store verk om norsk historie. Noen hadde blitt kristnet før Olavs død, mange ble kristnet etterpå, men: Olavs død var det store gjennombruddet. Det vitner ikke bare legendene om, men datidens historikere. Det kommer til uttrykk i hans virkningshistorie – gjennom kunst, kultur, dikning i hundrevis av år, sier Hodne og tar oss tilbake til Nidarosdomen 23. juni 1991:

«Det tidsskiftet som ble innledet med Hellig Olav har fått virkning helt opp til vår tid», sa daværende statsminister Gro Harlem Brundtland i talen til kong Harald og dronning Sonja etter deres signingsgudstjeneste.

KATOLSK TRO OVERLEVET REFORMASJONEN

På selveste olavsdagen 29. juli 1536 signerte Christian III den kongelige resolusjon som gjorde slutt på kongeriket Norges selvstendighet. Senere samme år ble den lutherske dansk-norske statskirke innført. Olsok opphørte som kirkefest, og helgendyrkelsen ble forbudt.

– *Hvordan reagerte de troende i Norge på det? Alle hadde jo en tro på den tiden?*



STOR I 1000 ÅR: – Wergeland var stor, Bjørnson var stor, men deres storhet var begrenset i tid. Slik er det ikke med Olav, hans virkningshistorie er enorm: Jeg finner Hellig Olav i alle mulige kilder – i legendene, i lovverket, i dikningen, i politisk debatt, i prekener – han er tydelig tilstede i norsk kultur- og kirkehistorie i 1000 år, sier forfatter og forsker Ørnulf Hodne.

– Vel, reaksjonene kom til uttrykk på mange måter: Noen prester nektet å innordne seg den nye troen. Enkelte forlot landet, slik som biskopene. Andre fortsatte som prester, og praktiserte på katolsk vis, til tross for forbudet. Det er dessuten eksempler på at innbyggerne rett og slett krevde det. Munke- og nonneordener ble forbudt; de måtte legge ned sine klostre, som ble overtatt av staten, sier Hodne.

I boken skriver han om forfølgelsene; mange praktiserende katolikker måtte rømme, for hvis de ble i landet, risikerte de livet. Noen fortsatte likevel å feire katolsk messe, men i det skjulte.

– Vi har flere såkalte hulekirker på landet, slik som for eksempel Mikaelshulen, også kalt Sankt Mikael's kirke, en fredet hule i den bratte fjellveggen på østsiden av innsjøen Norsjø i Skien kommune, sier Hodne.

I byene var det anderledes: Der ble kirkene rensket for Hellig Olav-skulpturene, som tidligere prydet dem. Kongemakten sto sterkest i urbane deler av landet, derfor var reformasjonstempoet større og konsekvensene for dem som holdt på den gamle tro, mye mer alvorlig.

– Men: At den katolske tro ble utryddet i Norge, er det ikke tale om: Den levet videre som folketro i det dultede, sier Hodne.

BYGDE NORSK IDENTITET PÅ OLAV

På 1800-tallet aktualiserte politiske hendelser Hellig Olav, og stadig flere tok til orde for at olsok igjen skulle feires – også av Den norske kirke.

– Norge var blitt en selvstendig nasjon i 1814, men ikke helt: Vi var fortsatt i union, og vi delte konge med Sverige. Man måtte ha en grunnmur å bygge på, og da så man tilbake

i tid: Olav ble sentral med én gang. Vi merker det allerede på slutten av 1700-tallet, da historikeren Gerhard Schøning (1722 – 1780) ville etablere domkirken i Trondheim som nytt nasjonalmonument, forteller Hodne.

– *Hva er status for olsokfeiringen idag?*

– Olsokfeiringen står veldig sterkt. For det første vil jeg si at det katolske innslaget i feiringen, er blitt mye mer vitalt enn for 50 – 60 år siden. Det tror jeg delvis skyldes Kirkens vekst og delvis den økumeniske bevegelse: Den norske kirke og Den katolske kirke samarbeider jo, sier Hodne.

Den nye økumeniske virkelighet kom til uttrykk under årets olsokfeiring: 29. juli 2021 feiret den katolske biskop, Erik Varden, og Den norske kirkes preses biskop, Olav Fykse Tveit, den første felles vesper i Nidarosdomen noensinne.

Hodne mener at vi påny søker etter en tydelig norsk, nasjonal identitet, denne gang i møte med store internasjonale strømninger:

– Representanter for norsk elite samler seg om olsokfeiringen – statsminister Erna Solberg kom selv til Trondheim under årets olsok – og de følger den linje som Gro Harlem Brundtland tegnet opp i sin signingstale i 1991.

– *I 2030 feires det store Olavsjubileet. Hva slags potensial har det?*

– Det har et stort potensial. Det ser man bare av forberedelsene, sier Hodne, som også er opptatt av at den norske stat finansierer jubileet med store beløp, og at det offentliges fremste representanter – konge og regjeringsmedlemmer – vil være tilstede: Det gir feiringen legitimitet og tyngde.

– Jeg tror det blir en nasjonal fest av dimensjoner – større enn 900-årsjubileet! Det er olavspotensial i det norske folk, iallfall, konkluderer han. •

VERA HENRIKSEN

Katolikk med suksess

Gjennom hennes enorme produksjon som forfatter løp et kvinnefokus som var uvanlig da og kanskje fortsatt mangler i våre historiske fremstillinger.

TEKST: HANS FREDRIK DAHL

«**V**era Henriksen har hatt den vanskelige oppgave å gi en mest mulig konsis oversikt over vår katolske middelalder». Man stusser

litt over disse ordene fra redaktøren av samleverket *Den katolske kirke i Norge* (1993). Var det så vanskelig å skrive om årene fra Stiklestad til reformasjon, selve storhetstiden i katolsk tro, for en forfatter som alt hadde begått en haug av bøker om nettopp middelalderen? Vel – en viss utfordring kan det kanskje være å skrive kort om noe man har behandlet utførlig i minst 25–30 bind til da. Men en sammenfatning i kort format måtte da være mulig? Og faktisk: Vera Henriksens 80 siders middelalder-oversikt i samleverket om den katolske kirkes historie, kan leses med utbytte den dag i dag, i et verk som ellers bringer fyldige kapitler om den nyere tid av Oskar Garstein, Bernt I. Eidsvig med flere.

SAMMENSATT PERSONLIGHET

Hvem var hun da, denne damen med det vanskelige oppdraget? I det ytre en suksessombrust forfatter som hvert år sendte ut romaner om kjærlighet, vold og død i store opplag; i realiteten en mer sammensatt personlighet, hva hennes biografi kan vise.

Hun var konvertitt, og søkte sammen med sin mann å opptas i den katolske kirke i 1964, da hun

selv var 36 år gammel. Etter kort tid – ett år eller så – avla hun dessuten løfte som legdominikaner og sluttet seg derved til den tredje orden av disse spesielt troende av Sankt Dominikus' etterfølgere. På denne tid var antallet legdominikanere i Norge ikke stort, femti eller så, de fleste i Oslo.

Hva brakte henne til kirken? Holder vi oss til de åpne forhold, er det én ting som virker slående, og det er den umiddelbart foregående debuten som forfatter, trilogien *Sølvhammeren*, *Jærtegn* og *Helgenkongen*, utgitt i årene 1961–63. Denne fortellingen (de tre bindene utgjør en sammenheng) om Sigrid, søster av Tore Hund, og hennes mangslungne liv fram til slaget ved Stiklestad, handler om mange ting, men særlig om tro – og da spesielt om skiftet mellom hedendom og kristendom i Norden, slik det opplevdes av en person som gjennom sitt eget dramatiske liv følte en stadig sterkere dragning mot kristendommen i motsetning til åsa-troens gamle, trygge lære. Romanens Sigrid hører først om den litt fjerne Kvitekrist; tenker så over den nye religionens fordeler, og overbevises langsomt, i en prosess skildret så levende at den egentlig må leses som forfatterens egen vei mot troen.

MOTSTANDSKVINNE

Hvorfor mot katolisismen, kan det spørres, Vera Henriksen selv var jo født 1927 inn i en rent protestantisk familie, oppvokst i Oslo og delvis i Agder med mye av skolegangen på Sørlandet. Historien kalte, kan man si. En fascinasjon for norrøn tid og for sagaskildringer, ja for Noregsveldet slik det vokste ut av vikingtidens volds- og æreskodeks og inn i kristentroen, fulgte henne fra tidlig barndom. Faren Alfred Roscher Lund var generalstabsoffiser og en mann med dype historiske (og mange andre) interesser. Skjønt ikke bare med sans for sagatidens ▶



DESEMBER 1988:
Forfatterinnen Vera
Henriksen hjemme ved
gården i Lom. Foto:
Bjørn Aslaksen, VG



1961: Vera Henriksen fotografert i New Jersey i 1961. Foto: Ukjent

våpengny: Da tyskerne overfalt landet i 1940 ble han som yrkesoffiser straks involvert, før han fikk hustru og datter ut av Oslo, og etter hvert bosatt sørpå, mens han selv fulgte generalstaben over til London. Her på Tverdalsøya ved Tvedestrand i besteforeldrenes sommerhus fikk unge Vera sin krigsbolig som samtidig ble arnestedet for en fornyet innforlivelse i saga-verdenen. Men også for skolegangen for den 13-årige ungpiken. Etter middelskole i Tvedestrand fulgte videregående i Arendal, og det var her at tilværelsen tok en dramatisk endring. Vera lot seg som gymnasiast fange inn i motstandsbevegelsens hemmelige etterretningstjeneste XU – informasjon om tyskernes troppetransporter, skipsbevegelser osv. – men uten å ane at dette var del av et mye større nettverk knyttet til forsvarrets overkommando i London – der hennes fra satt som sjef for e-tjenesten i FO 2! Det var ikke vanlig at organisasjonen hjemme i Norge rekrutterte skoleungdom til et så farlig arbeid, men motstanden på Sørlandet var nettopp lammet av en større opprulling og nye hjelpere måtte skaffes. Derunder altså gymnasiaster.

I XU virket Vera som kurer sammen med enkelte andre ungdommer, blant dem en arendalsgutt ved navn Olav Henriksen, som hun hadde truffet første gang i 1942 da han var 18, hun nesten femten. Men etterretning var farlig. I løpet av 1944 kom

Arendals-XU i tyskernes søkelys, og Vera og Olav ble i hui og hast skyssset til Sverige for å unngå arrestasjon og mulig tortur. Ruten de fulgte er ikke kjent, men fremme i Sverige gikk *han* inn de norske polititroppene, mens *hun* ble elev ved gymnasiet i Uppsala.

TIL USA OG TILBAKE

Ved fredsslutningen var Vera nettopp fylt nitten. Da faren året etter ble kalt til å assistere generalsekretær Trygve Lie i New York – de kjente hverandre godt fra London – tok han Vera med og fikk henne plassert ved Yale University. Her studerte hun arkitektur og kunsthistorie, deretter journalistikk ved Columbia i 1948–49. I mellomtiden var hennes XU-kollega Olav Henriksen ved en skjebnens tilskikkelse blitt stasjonert i ved et shippingkontor i New York. De møttes påny, ble gift 1948 – og bosatte seg i New Jersey. Her fikk de tre barn 1949–57. Og hun ble forfatter, ikke sangerinne som hun først hadde ønsket (sanglæreren spådde henne en fremtid som Wagner-sopran). Hun satte seg til å skrive hjemme – på norsk. I 1960 var første bind av Sigrid-trilogien ferdig. Men utgivelse? På Aschehoug forlag i Oslo var konsulentene uenig. Det lå faktisk an til refusjon. Men høsten 1961 kom *Solvhammeren* likevel ut. Publikum strømmet til, men kritikerne var uenige; Sverre Riisøen i Bergens Tidende og Ragnvald Skrede i Dagbladet positive, Odd Eidem i VG derimot sarkastisk. Romanen fikk i alle fall høstens Bokhandlerpris, og de to oppfølger-bindene solgte også bra.

Familien dro hjem til Norge 1963 og ekteparet konverterte året etter, veiledet av Hallvard Rieber-Mohn og senere av biskop John Willem Gran, som ble en venn. Hva som lå bak av innflytelse fra USA, vites ikke. Allment sett er det en kjent sak at seriøse middelalder-studier (slike som de Vera gjennomførte) fører til at hovedpersonen ofte konverterer. Man vil dele sine objekters tro, det er ikke uvanlig.

ROMANER, SAKBØKER OG SKUESPILL

Det katolske engasjementet ble for Veras vedkommende ytterligere bestyrket i og med neste store romanprosjekt – de til sammen syv bind som var lagt til 1500- og begynnelsen av 1600-tallet, reformasjonens og religionskrigenes periode, med *Trollsteinen* fra 1970 som første bind og *Ildens sang* fra 2002 som det siste.

Bent Jonsson fra Lom var her sentralfigur, og etter ham sønnen Jon, som reiser rundt i Europa som jesuittprest, luttspiller og – spion! Verkets bakteppe utgjøres av tidens tros- og maktbrytning, og er sikkert influert av Oskar Garsteins banebrytende funn om dette i Vatikan-arkivet (*Rome and the Counter Reformation in Scandinavia* fra 1965). At romanserien var et argument for katolisisme, syntes åpenbart, skjønt dette spilte mindre rolle enn den særdeles levende person- og miljøskildringen som måtte fryde de mange lesere som etter hvert flokket seg rundt

dette oppkommet av en forfatter. Mens serien utkom, skrev Vera også andre romaner: *Dronningsagaen* (1979) med helgenkongen Olav Haraldsson sett gjennom dronning Astrids øyne, *Kongespeil* (1980) som tematiserer ondskaper til Olavs far, Harald Hardråde, og mer om overgangen fra hedenskap til kristendom med Islands-trilogien *Bodvars saga* (1983–89). Dessuten mengder av sakbøker – skildring av fjellområder, steder og forskjellige forhold – ved siden av tallrike skuespill

KVINNEFOKUS

Gjennom denne enorme produksjonen løper et kvinnefokus som var usedvanlig da, og som kanskje fortsatt mangler i våre historiske fremstillinger. Hovedpersonen i Vera Henriksens bøker er ofte en kvinne, med barnefødsler og hverdagsstell, kvinnesamtaler og hus-kommentarer som siktepunkt. Det gjelder i høy grad debut-trilogien, som kan leses som et oppslag til hele universet, men også spesialstudiene *Sagaens kvinner* (1981) og *Skjebneveven* (1988), som eksplisitt vil rette opp kvinnemangelen når de gjelder behandlingen av norrøn tid, foruten den biografisk orienterte sakboken *Hellig Olav* (1985), som gjennomgår vår helgenkonge på kryss og tvers. Og ikke bare gjaldt dette sagatiden. Den gang hun nettopp var kommet hjem fra USA, forsøkte Vera Henriksen seg med moderne feminisme også. Men samtidsromanen *Glassberget* (1966) ble så kraftig barbert av forlagskonsulentene at hun oppga denne sjangeren og ble historiker.

Når det ellers gjelder hennes feminisme, skiller den seg fra dagens blant annet i synet på det ufødte barn. I dag er jo fosteret en del av kvinnens ansvar og frihet, med sjølråderetten som høyeste verdi. I Vera Henriksens romanunivers tilhører barnet derimot ætten, fellesskapet, og er derfor et fellesmenneskelig ansvar – for ikke å si en skjebne. Forskjellen kan være av en viss betydning. Et annet aspekt ved kvinne-vinklingen er at mannens hemmeligheter til sengs og i andre intimsituasjoner blir avslørt når de ses nettopp fra ektefellens side. Frille-systemet – menns «rett» til å ta seg elskerinner på si – avsløres som så latterlig og lurvet som det var, mens store saga-personer kan vise seg sørgelig impotente når de ses fra ektesengen.

PSYKOLOGISK INNSIKT

En spesiell psykologisk understrøm går gjennom hele verket. Karakterenes innbyrdes forhold, og de indre konfliktene som oppstår og forsvinner under

gråt og smil og ubevisste bevegelser, tegnes med stor nøyaktighet i disse bøkene. Det er sannsynlig at den høye leserappellen skyldtes en bestemt kvalitet her, utsprunget kanskje av en egen mentalitet i etterkrigstiden, som må ha talt til den generasjon av mottakere som nå flokket seg om disse romanene. Under enhver omstendighet var det psykologiske perspektivet tilsiktet. Vera Henriksens interesse for psykologi som fag var omfattende, og ga seg utslag i langvarige studier, nedfelt i et omfangsrikt verk som aldri ble publisert, men som i familien gikk under navnet «Elefanten» – et psykologisk reservoar som lå i bunnen av alle romanene, i følge ektemannen. Det forfatterportrett hun i sin tid ga til Nasjonalbiblioteket, betonte også de spesifikke psykologiske elementene som preger hennes romanskikkelser.

VEKSLING MELLOM SKJØNN- OG SAKPROSA

Til sist må enda et særpreg fremheves – den frie vekslingen mellom skjønn- og faglitteratur som preger dette forfatterskapet. Som velansett innenfor diktningens verden fikk Vera Henriksen rundt 1990 et strengt faglig oppdrag – å skrive flyvåpenets historie, et flerbinds-prosjekt som krevde helt andre egenskaper enn romanene – nøyaktig kartlegging også av tekniske detaljer, respekt for etterkommere, forståelse av militære strukturer, innsikt i politikk osv. Prosjektet var også usikkert finansiert fra Luftforsvarets side, og selvfølgelig ikke salgsrettet. Men Vera Henriksen grep oppgaven. *Luftforsvarets historie* bind 1 om 1912–1940 forelå i 1994, bind 2 om krigstiden i London i 1996 – det siste ble lansert i H.M.Kongens nærvær.

Man kan undres hvordan en romanforfatter skriver sak-historie. Med myndighet, naturlig nok, og med tydelig fortellerstemme: Nå skal man høre; her kommer historien om ... atskilt i episoder, mellomtitler og avsnitt, med intrikate hendelser og ansvarlige personer i tydelig skildring. Og hvert kapittel avsluttet med liste over periodens dødsfall – i flystyrt, kamp eller ved uhell. Aldri så man vel maken til militærhistorie med de omkomne så tydelig i fokus.

Denne litt overraskende vending har sin bakgrunn i hennes håndtering av middelalderen innen ▶

«Vera Henriksens interesse for psykologi som fag var omfattende, og ga seg utslag i langvarige studier, nedfelt i et omfangsrikt verk som aldri ble publisert.»

skjønnlitteraturen. For Vera Henriksen var nøye med kildene også her. Som regel var kildene skriftlige – gamle lover, sagaer, krøniker, tolket av ettertidens historikere og språkkyndige. Hennes fagbok om Hellig Olav er særlig imponerende i så måte. Av moderne ting var hun flittig bruker av oppslagsverket *Kulturhistorisk leksikon over nordisk middelalder* (22 bind fra 1965). Men en dag satt hun tilfeldig ved siden av et levende menneske – en krigsflyger og pilot fra farens tid i London, som også hadde en etterkrigshistorie som interesserte. Utførlige studier av jagerflygeren som skikkelse, blant dem innhentede råd fra 334 og 335-skvadronens tidligere Londonlege, fulgte. Vedkommende lege måtte værsgod innfinne seg i Lom, der ekteparet Henriksen hadde slått seg ned, til lange samtaler. Resultatet ble i første omgang den faktabaserte romanen *Silhuetter mot hvitt lys* (1990) om en krigsflyger og hans ettertidshistorie. Henriksen utstyrte romanen med et fakta-tillegg så omfattende at luftforsvarets folk ble overbevist om at de her hadde en forfatter å spørre. I hvert fall står det i Luftfartshistoriens forord at oppdraget er «en fortsettelse» av den romanen Vera Henriksen allerede hadde utgitt.

SYNET PÅ KRISTNINGEN

Da hun midt oppi alt dette skrev innledningen til Den katolske kirkes historie i Norge, var det også med en særlig vekt på kildene. Hva vet vi om kristningen av Norge, hva sier de ulike sagaene, dråpene, krønikene? Det bildet hun tegner, er verd å nevne. Slaget på Stiklestad nedtones nemlig, til fordel for en langsiktig utvikling, nærmest en osmose av begivenheter, med kristnings-konger på rekke og rad før Olav den Hellige opptrer. Kristendommen kom altså langsamt til landet – mer som en sakte endring av sed og skikk, enn som et plutselig trosskifte. Så sier altså kildene, som forfatteren sprer ut over et langt tidsrom. Det er bare i mellomrommet mellom dem, skjønt nøye avgrenset av *deres* fakta, at forfatteren kan skape sine egne skikkelser og gi dem liv – derunder personlige tanker om tro og tvil.

For min egen del holder jeg den gjentatte undring over Olav den Helliges dobbelt-karakter – brutal viking og kristen kongsmann – som det som kanskje lodder dypest i dette forfatterskapet – gjennom romanenes frie, psykologiske diktning, slik den overskrider den litt flinke kilde-kontrollen. *Kongespeil* (1980) markerer høydepunktet i så måte, ved den dype tvil som Olavs hustru Ellisiv gjennomlever i denne romanen. Var hennes ektemann virkelig en

«Gjennom denne enorme produksjonen løper et kvinnefokus som var usedvanlig da, og som kanskje fortsatt mangler i våre historiske fremstillinger.»

helgen, denne brutale, maktlystne mannen som leseren ser for seg i alle detaljer? Verdig til å dyrkes som kongen som kristnet Norge? Ja, kommer Ellisiv og hennes venner til, i en lang samtale der det veies grundig for og imot. Det er forskjell på en person og et prinsipp, et individ og et regime. Romanen tematiserer på denne måten kristentroen som personlig egenskap stilt opp mot kristendom som kvalitet ved et helt samfunn – en stat, et land – hvilket har sitt eget verd, avgjort, selv om personifiseringen er ufullkommen.

TO LEGDOMINIKANERE

Var hun en ny Sigrid Undset? Både ja og nei. Ja, fordi hun på ny brakte kvinneperspektivet inn i den ellers svært så «maskuline» middelalderen. Nei, fordi hun som romanforfatter naturligvis stiller i en annen klasse enn nobelprisvinneren Undset. Hele sitt liv sloss Vera Henriksen mot denne sammenlikningen, den var «urettferdig», mente hun. Men – katolikker var de altså begge, sågar leg-søstre i samme orden (Undset var også legdominikaner). For sine trosfeller bærer de derfor et felles budskap om at Gud der oppe er den som styrer forholdene her nede – selv om de i blant går på tvers av menneskenes håp og forventning. I begge tilfeller bringes leseren til å forstå mer av hva som

det hele egentlig handler om. •

Utvalgt

Den gjentatte undring over Olav den Helliges dobbelt-karakter – brutal viking og kristen kongsmann – er det som kanskje lodder dypest i Vera Henriksens forfatterskap. *Kongespeil* (1980) markerer høydepunktet i så måte.



Kilder (i tillegg til Vera Henriksens egne bøker og biografier i Wikipedia etc):

- Gran, J. W. m.fl.red.: Den katolske kirke i Norge. 1993.
- Henriksen, Olav: Foredrag ved litteraturdagene på Lillehammer u.d.
- Henriksen, Vera: En forfatterprofil. Nasjonalbiblioteket, Oslo 1998.
- Ringnes, Haagen: Etterord, i Dronningsagaen 1982-utg. Bokklubben.
- Sæter, Einar og Svein: XU – i hemmelig tjeneste 1940-1945.1995.
- Tveterås, Egil: Vera Henriksen, art. i NBL b.4. 2001.
- Opplysninger av Jan Frederik Solem og Tove M. Bolstad.



«Jesus Kristus var i Guds skikkelse og så det ikke som et rov å være Gud lik, men ga avkall på sitt eget, tok på seg tjenerskikkelse og ble mennesker lik.

Da han sto frem som menneske, fornedret han seg selv og ble lydig til døden, ja, døden på korset. Derfor har også Gud opphøyd ham til det høyeste og gitt ham navnet over alle navn.» (*Filipperbrevet 2,6-9*)

En Kristus-hymne om inkarnasjonen

TEKST: P. ODDVAR MOI

Som prest har jeg nok et uvanlig forhold til både bibeltekster, helgener, forskjellige deler av messen o.a., siden jeg (som andre prester) bruker/leser/forkynner over tekstene mange titalls og hundretalls ganger. Teksten jeg har valgt (litt lengre, 5-11) brukes som andre lesning på Festen for korsets opphøyelse, 14. september. Denne festen fokuserer på noe av det aller kjæreste for oss kristne: at Jesus elsket oss så mye at han gav sitt liv for oss, og alle våre kirker har ett eller flere store og lett synlige kors som viser hvordan Jesus døde.

Festen for det hellige kors har røtter helt tilbake til den gamle tradisjonen som sier at keiserinne Helena fant Herrens kors i Jerusalem 14. september 330. Ikke lenge etter begynte Kirken å feire både denne og (til tider) også andre kors-fester. Siste del av teksten brukes også som evangelievers i messen/liturgien hvert år på palmesøndag og langfredag: «Kristus ble lydig til døden, ja, døden på korset. Derfor har også Gud opphøyd ham til det høyeste og gitt ham navnet over alle navn.»

Teksten brukes også noe få ganger til i løpet av året, men det er egentlig overraskende at den ikke brukes oftere i messen, for det er av de viktigste **Kristus-hymnene** i Paulusbrevene. De lærde diskuterer om Paulus her siterer en tekst/ en hymne som allerede var i bruk i de første menighetene, eller om ordene helt og fullt er Paulus' egne. Jeg heller i retning av at

dette er Paulus' egne ord, for Kristustroende og Kirken hadde ikke eksistert mer enn i ca. 20 år før Paulus besøkte byen Filippi (nordøst i dagens Helles) på sin andre misjonsreise i ca. år 50, og han skrev så brevet til menigheten han hadde stiftet der 6-8-10 år senere (igjen ifølge de lærde).

Versene uttrykker tydelig inkarnasjonens mysterium når de sier at «Jesus Kristus var i Guds skikkelse» og at han så «ble mennesker lik». Jesu frivillige offerdød for vår skyld uttrykkes også klart; han «ble lydig til døden, ja, døden på korset». Og denne lydigheten og døden fører til at «Gud har opphøyd ham», og selv om oppstandelsen ikke direkte uttrykkes i teksten, er den underforstått, for all tidlig Kristus-forkynnelse uttrykker tydelig dette fantastiske underet. Det ser vi f.eks. i Paulus' tale i Aten (noen få måneder etter at han hadde vært i Filippi): «Det har Gud bekreftet for alle mennesker ved å reise ham (Kristus) opp fra de døde.» (Apg 17,31)

Til slutt; vi leser i denne teksten at Jesus pga. sin selvfornedrelse har fått «navnet over alle navn». Derfor er det en tradisjon blant katolikker å bøye hodet i respekt hver gang navnet Jesus nevnes (og det samme gjør vi ved Marias navn). I det daglige gjør jeg nok ikke det, men jeg pleier alltid å gjøre det i messen; i tekstene som leses og bønnene som bes, bl.a. alltid når jeg leser evangeliet. Dette er en god tradisjon som flere gjerne må inspireres av. •



1 SELJA

REKORDSTOR FEIRING AV SELJUMANNAMESSE PÅ SELJA

► – Storslaget! Det var bevegende å se hvor mange som kom, ikke minst at det kom så mange barn og unge, sier biskop Erik Varden. Feiringen av seljumannamesse på Selja 8. juli satte ny deltagerrekord i år. Det var også første gang biskop Erik Vardens feiret en slik messe på øya Selja i Stad kommune. Selja er Norges første hellige sted og eldste pilegrimsmål. Hele 155 pilegrimer hadde reist langt og lengre enn langt for å komme til øya på høytidsdagen 8. juli.

2 MARIAHOLM

De eldre katolikkens sommerleir 2021: Inspirerende og sosialt

► Da myndighetene bestemte at det var de eldre som skulle få koronavaksinen først, lå alt til rette for at Norges eldre katolikkens sommerleir 2021 for katolikker over 55 år kunne gjennomføres på en trygg og forsvarlig måte. Tirsdag 20. juli ankom 38 forventningsfulle deltakere Mariaholm i strålende sommervær og reiste fornøyde hjem fredag 23. juli. Hver morgen var det åndelig impuls med p. Erik Ruud SM og biskop Bernt I. Eidsvig besøkte leiren og holdt foredrag, der han reflekterte over ulike uttalelser knyttet til reformasjonsjubileet i 2017.



Norges eldre katolikker skjenker hvert år en gave til Mariaholm. Årets gave ble en hjertestarter velsignet av p. Erik Ruud.

Norge rundt



KART: FREEVECTORMAPS.COM



■ SVALBARD

Verdens nordligste kirke feiret 100 år

► I år ble det feiret hundreårsjubileum for den første kirken på Svalbard, reist av Den norske kirke. Verdens nordligste kirke ble tatt i bruk og vigsløst 28. august 1921. Den stod bare i 22 år før den ble brent av tyske soldater i 1943. 14 år senere ble en ny kirke bygget. Det er ikke en egen katolsk kirke på Svalbard, men det hevdes at Vatikanet kan ha hatt en finger med i spillet når det gjaldt å få norsk råderett over øygruppen. Det kan du lese mer om på katolsk.no! Hundreårsjubileet ble feiret på vigselfdagen med jubileumsgudstjeneste der den opprinnelige kirken stod. Biskop Berislav Grgić av Tromsø deltok i feiringen sammen med biskop Olav Øygård, domprost Stig Lægdene og sokneprest Siv Limstrand fra Den norske kirke.



■ NORDKAPP

Et viktig besøk for alle katolikker i Nord-Norge

► Fra 3. til 16. august besøkte mgr. Georg Austen, generalsekretær fra den tyske hjelpeorganisasjonen Bonifatiuswerk, den nordlige delen av Tromsø Stift. Bidragene de har skjenket stiftet har blant annet hjulpet til å bygge St. Josef kirke i Alta, kjøpe lokale i Vadsø som nå er kapell og prestebolig, bygge et menighetslokale i Harstad og restaurert Vår Frue domkirke og bispegården i Tromsø. Bidragene har resultert til to nye kapelldistrikt. Med den nye kirken i Alta besluttet biskop Berislav Grgić å dele opp St. Mikael menighet i Hammerfest. Den dekket et område på størrelse med Danmark. Alta ble fra 1. juli 2021 et eget kapelldistrikt med navn St. Josef. Ansvarlig for distriktet er pastor Wojciech Egiert. Øst-Finmark ble fra samme dato et eget kapelldistrikt ved navn St. Lorenzo Ruiz med sete i Bjørnevatn. Det er p. Dariusz Banasiak O.Cist. som er ansvarlig prest. Kapellet i Vadsø grenser nå under Øst-Finmark kapelldistrikt.

■ OSLO

100-årsjubileum for dominikanerbrødrenes tilbakekomst til Norge

► Dominikanerbrødrenes første kloster, Olavsklosteret i Oslo ble grunnlagt i 1239, da kong Håkon Håkonsson gav dominikanerne en tomt like nord for Halvardskirken. Her sto allerede Olavskirken, som var blitt bygd noen tiår tidligere. Nå residerer Den norske kirkes Oslo-biskop Kari Veiteberg i restene av dominikanernes gamle kloster. Brødrene feirer i år at det er 100 år siden ordenen vendte tilbake til Norge etter reformasjonen. I årene etter 1537 ble deres klostre konfiskert av danskekongen, og ordenen forbudt. 6. – 8. august inviterte brødrene til jubileumsdager. Det ble blant annet feiret festvesper i ruinerne av Olavsklosteret i Oslos gamleby og invitert til hagefest i dagens klosteranlegg midt på Majorstuen i Oslo.



■ KONGSBERG

Ny menighet på Kongsberg

► St. Barbara sogn på Kongsberg ble formelt opprettet 15. august, men kirken vil ikke bli tatt i bruk før interiøret er på plass i løpet av høsten. Da vil den bli konsekret og p. Khiem Duc Nguyen vil bli innsatt som sogneprest.





1 ISRAEL

Ukjent tempel funnet nær Jerusalem

► Under arbeidet med motorveien mellom Jerusalem og Tel Aviv, er det i Jerusalems nordvestligste utkant, nær Motza en halv mil vest for Tempelplassen, blitt funnet ruiner etter en stor tempelbygning fra 900 f.Kr. Tempelet er trolig oppført bare tiår etter kong Salomos mer berømte tempel. Tempelets grunnplan er likt Salomos tempel slik dette beskrives i de bibelske bøkene. Mens Salomos tempel ble ødelagt under babylonernes erobring av Jerusalem i år 586 f.Kr, har tempelet i Motza antagelig overlevd dette. Man har funnet keramikk med såkalte Yehud-stempler, (Yehud = Juda), som ble brukt under perser-tiden, på 400-tallet f.Kr. (haaretz.com)

3 ITALIA

Siste reis med Alitalia

► I over et halvt århundre, nærmere bestemt 57 år, har Italias flyselskap Alitalia fløyet paver over hele verden. Den første var pave Paul VI, med hans reise til Det hellige land i 1964. Men nå er det slutt for Alitalia, og pave Frans' reise til Budapest og Slovakia i september ble den siste med dette flyselskapet. Grunnet økonomiske problemer legges «Alitalia» ned. Etterfølgeren ITA (Italia Trasporto Aereo) starter virksomheten den 15. oktober. (katholisch.de)



Verden rundt



2 SLOVAKIA

Slovakia - en katolsk høyborg

► Den 12. til 15.september gjennomførte pave Frans sin apostoliske reise til Budapest og Slovakia. Sistnevnte land er en katolsk høyborg i Sentral-Europa. 75 prosent av landets 5,5 millioner innbyggere er døpt katolsk. 69 prosent av dem følger latinsk ritus, 4 prosent den bysantinske. Landet har 1570 menigheter og Kirken driver 150 skoler, herunder universitetene i Ruzomberok og i Trnava. Verdenskirkens eldste kardinal, Jozef Tomko (97), kommer fra Slovakia. (kathpress)

KART: FREEVECTORMAPS.COM

4 SYRIA

Damaskus: Åpner katolsk fakultet

► Det første katolske teologiske fakultet i Syria åpner dørene høsten 2021 i Damaskus. Fakultetet, som ble godkjent i et presidentdekret i mai 2019, vil fra og med den 1. oktober ta imot rundt 90 studenter, og det vil bli lokalisert i det melkittiske (gresk-katolske) patriarkatet i sentrum av Damaskus, i en tidligere skolebygning. Tidligere er det bare i Libanon at den melkittiske kirken har hatt et teologisk fakultet i Midtøsten. Fremover blir det ikke lenger nødvendig for Syrias katolske prestestudenter å studere i utlandet. (Kathpress)



6 KAMERUN

Generalvikar kidnappet i Kamerun

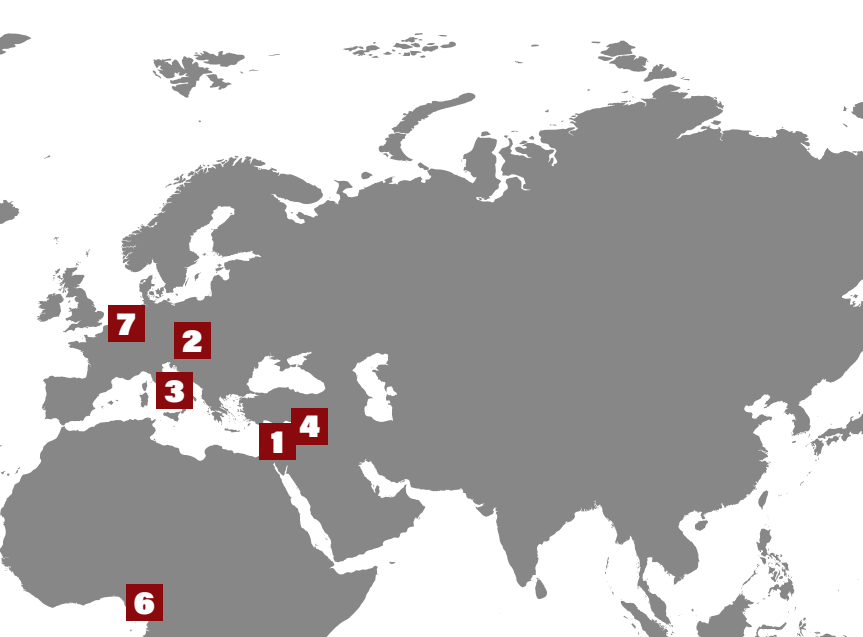
► Kamerunske separatister kidnappet i slutten av august Julius Agbortoko, generalvikaren for bispedømmet Mamfe sørvest i Kamerun, og krevde 30 500 euro i løsepenger. Han ble satt fri etter tre dager, uten at det ble betalt løsepenger. Det spekuleres i om generalvikaren ble bortført i stedet for erkebiskop emeritus Francis Teke Lysinge. Separatister i det sentralafrikanske landet har i det siste kidnappet både prester, studenter og lærere ved kristne læresteder. Så langt har 3500 mennesker omkommet i Kamerun siden 2016, og mer enn 750.000 er på flukt i et land preget av brutale konflikter. Det er 10 millioner katolikker i Kamerun, de utgjør 38 prosent av befolkningen. (kathpress)

7 BELGIA

Belgisk kloster brygger igjen

► For første gang på 200 år brygges det igjen øl i klosteret Grimbergen utenfor Brussel. Klosteret, som tilhører premonstratenserordenen, ble grunnlagt i 1128. I sin storhetstid på 1200-tallet hadde ordenen over 600 klostre.

Grimbergen kloster ble tvunget til å stenge etter den franske revolusjon og øltradisjonen opphørte. Dagens ølbrygging ivaretas av de femten brødrene og et lokalt bryggeri. Grimbergen Blonde er å få tak i på Vinmonopolet.



5 HAITI

GIR MILLIONER I NØDHJELP

► Pave Frans donerer to millioner kroner for å bistå folket i Haiti etter jordskjelvet i sommer. Pengene skal også hjelpe dem i kampen mot pandemien. Minst 2.200 mennesker døde i jordskjelvet. Paven gir også 69.000 dollar til Bangladesh, som ble rammet av en sykklon i mai, og 100.000 euro til Vietnam for å lette den økonomiske krisen i kjølvannet av pandemien. (©NTB)

Fra Champagne til Hardanger

Tidlige franske misjonærer foredlet eplene som nå er blitt «den nye sjampanjen».

TEKST: TORMOD E. EITRHEIM

FRUKTBART: I Ullensvang ved Sørfjorden i Hardanger ligger bær- og fruktgårdene tett i tett. Foto: Tore Meek / NTB



Finn Måge er professor emeritus i fruktdyrking ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet på Ås.



Guttorm Rogdaberg er gårdbruker, kulturvernarbeider, statsstipendiat og tidligere leder for Agatunet økomuseum.



Joar Aga viser frem sin Lagmannsider.
Fotoer: Kai-Inge Melkeraaen.

Vikingskipene var viktige frakteskip, og verdens raskeste transportmiddel. Båtene var smale, med flat bunn. Fullastet stakk de ikke dypere enn 1,3 meter. Slik kunne båtene gå oppover elver, langt inn i landet. De eldste båtene vi kjenner til nå, er fra tiden rundt år 350, som i Norge blir kalt «førkristen tid». Kunnskapsrike munk og bønder var nyttige å ta med hjem. Men i våre skaldekvad var det nok viktigst å fortelle om dåd og djervskap, land og makt. Da kom ost og vin i annen rekke.

TIDLIGE MISJONÆRER

Kildematerialet er spinkelt, men arkeologiske funn tyder på at det på Vestlandet var kristne samfunn lenge før de første kirkene ble reist. Allerede rundt år 500 sendte biskopen i Reims misjonærer til «verdens ende» nær Nordishavet. Biskop Remigius fikk sitt embete i eksepsjonell ung alder og hadde det i om lag 70 år (459 - 533). Alt da ble misjonærer sendt til misjonsmarkene i nord. Moderne forskning og arkeologiske funn viser et mer nyanisert bilde av vikingene enn det vi har operert med. Mange av dem var kunnskaps-hungrige handelsmenn som handlet varer fra hele den kjente verden.

På Avaldsnes var den eldste «kongsgården» etablert, og et naturlig utgangspunkt i det nye landet. Derifra var veien kort til det lune Hardanger. Kristne graver fra denne tiden kjenner vi flere steder på Vestlandet, blant annet i Ryfylke.

MUNKENES INNSATS

Å utveksle erfaringer og tradisjon mellom Hardanger og landbruksområdet Champagne ble naturlig. Ullensvang hadde mildere klima for fruktdyrking enn Champagne, som ofte kunne oppleve frost i blomstringen.

– Fruktdyrking er landbrukets yngste og svakeste barn, sa Olaf Olafsen. Han var sogneprest i Ullensvang fra 1889 til 1913, forteller Finn Måge, tidligere professor i fruktdyrking ved det som før het Norges landbrukshøyskole på Ås.

– Mange mener at hagebruk kom til oss med munkene. Den frukten vi kjenner i dag ble nok dyrket alt i oldtiden. Flere av disse vekstene har sitt opphav i Kaukasus og enda lenger øst. Der var dyrking av frukt kommet i gang minst 4000 år før vår tid. Druer er omtalt i 1. Mosebok. Noa dyrket jorda, og var den første som planta

en vingård. I Egypt var det fruktdyrking for minst 5000 år siden.

– Fruktdyrking ble videreutviklet etter munkene som lærte bøndene i Hardanger poding, en sammenkobling av to ulike planter. Denne teknikken skriver Hippokrates om alt 500 år før vår tidsregning, forteller professor Måge.

CHAMPAGNE INSPIRERTE

– Fruktdyrking her i Ullensvang må ha eksistert lenge før epler ble lagt i Osebergskipet i 834 ved Tønsberg, sier Guttorm Rogdaberg som i mange år var leder for Agatunet, et gammelt høvdingsete der det var tidlig bebyggelse. Gården var en av de største i Hardanger i middelalderen. Dokumenter knyttet til Aga er blant de eldste norske skriftlige dokumenter i offentlig eie.

– Vi tror at vikingene som reiste til nord-Frankrike hadde mye bredere kontakt enn før antatt, forteller Rogdaberg. Fra distriktet Champagne lærte bøndene i Ullensvang seg nye teknikker om fruktdyrking.

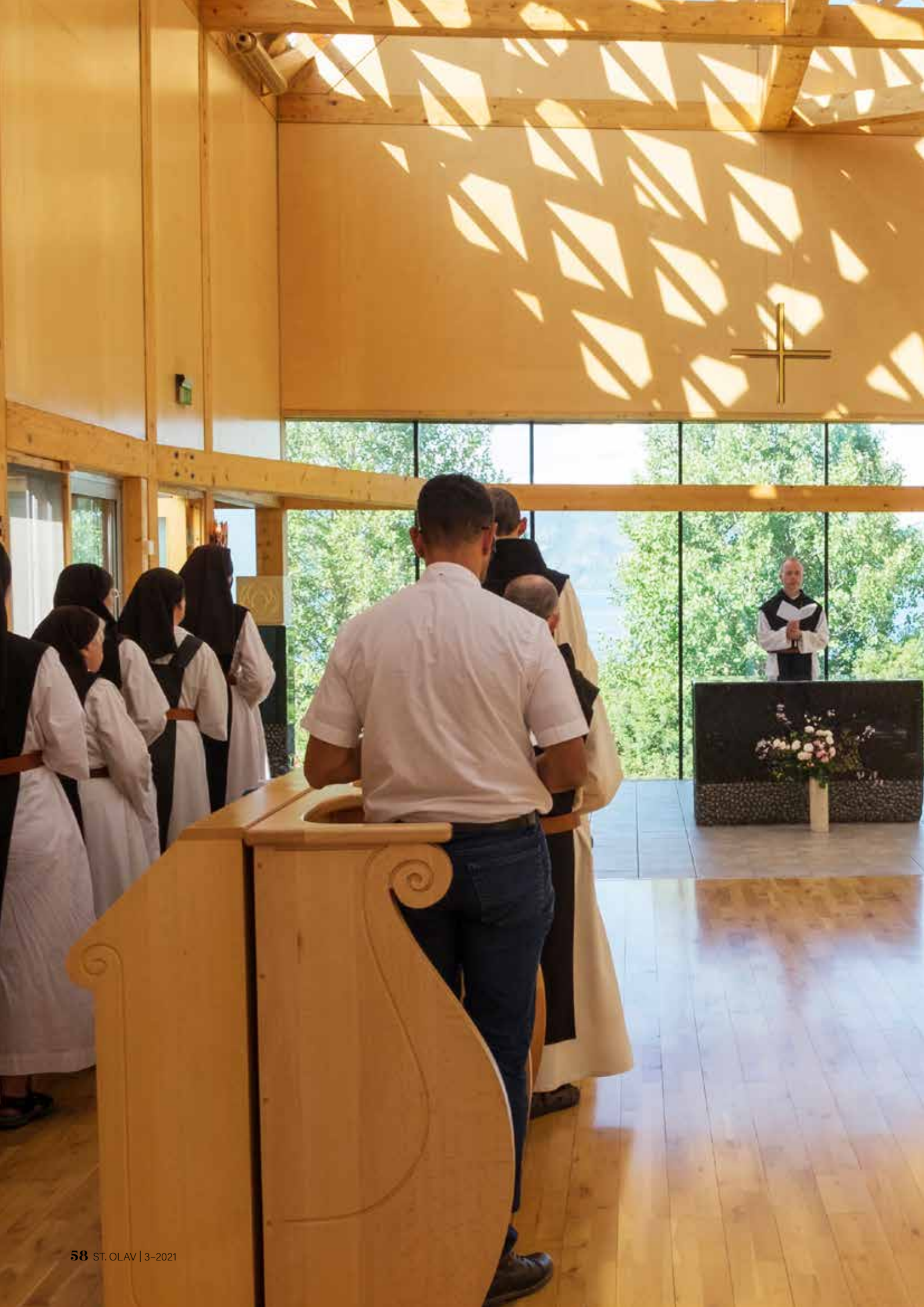
Eldste messehagel i Ullensvang er utformet og vevd med teknikker som er hentet fra «fremmede» kulturer. Det er neppe tilfeldig at de tre franske liljene i byvåpenet til Reims gjenfinnes i kommunevåpenet til Ullensvang!

Inspirasjonen fra Champagne gjennom 1500 år ble i enhver forstand fruktbar for Ullensvang der unge fruktdyrkere “lunt i ly av trauste fjell” nå har utviklet eplene til den gudedrikken som kalles «den nye sjampagnen». •



Grunnlaget for kristentroen hadde godt jordsmonn i Ullensvang, og på få år ble det reist en rekke kirker i området. Over Kinsarvik kirke, som er den eldste i Hardanger. Før steinkirken sto det en «stolpekirke» her, bygget med jordgravde trestolper i hjørnene.

Røldal stavkirke er et annet eksempel på arven fra Champagne. Den ble et viktig pilegrimsmål, og her fortsatte «katolske skikker» å leve lenge etter reformasjonen.



The image shows the interior of a modern church with a high, vaulted wooden ceiling and large windows. Sunlight filters through the windows, creating a pattern of light and shadow on the wooden walls and floor. In the foreground, several rows of light-colored wooden pews are visible. In the background, a group of nuns in black and white habits are standing in prayer, facing a small altar area. A framed religious painting is visible on the wall behind them. The overall atmosphere is peaceful and contemplative.

Nybygget på Tautra velsignet

Fredag 6. august var en ekstra velsignet dag for Tautra Mariakloster. Biskop Erik Varden kom for å innvie den nye fløyen med nye sykerom, kapell, stue og flere soverom for søstrene.



Biskopen velsignet sykefløyen og gangen med celler.



- Jesu konkrete nærvær i kapellet gjør det til møteteltet, teltet der vi kan tale ansikt til ansikt med Gud, sa klosterets priorinne sr. Brigitte Pinot. Det var så fullt i kapellet at noen måtte knele utenfor.



Biskop Erik Varden bringer alterets hellige sakrament fra klosterkirken til det nye kapellet.

Den nye fløyen er bygget inn i bakken ned mot fjorden, slik at klosteret ser helt ut som før – sett fra veien.



Omtrent førti personer var invitert til å delta i innvielsen av den nye delen. Også brødrene fra det nærliggende Munkeby Mariakloster.



PRIDE

Vi som er vokst opp på 1950- og 1960-tallet
visste intet eller lite om homofili eller
andre seksuelle legninger

TEKST: GEORG FREDRIK RIEBER-MOHN

I min hjemby var det en mann som på folkemunne ble kalt «Dama», men vi barn og unge trodde at det bare skyldtes en litt kvinnelig væremåte. De homofile levde den gang i skjul, og deres organisasjon – Forbundet av 1948 – hadde få medlemmer og opptrådte ytterst diskret. Møtene var hemmelige.

SKJULT LIV

Dette skjulte livet, denne hemmeligholdelsen, var bokstavelig talt livsviktig. Den store majoriteten var den gang full av forakt og fordommer mot personer med avvikende seksuell legning. Ble noen avslørt som homofile, ble de hundset, utstøtt eller fysisk angrepet. Vold mot homofile var slett ikke uvanlig, heller ikke selvmord i denne gruppen. Dagjeldende straffelov fastslo i § 213 at «utuktig omgang mellom menn» var straffbar. Straffebudet var nærmest «sovende» til det ble opphevet i 1972, men det var et markant uttrykk for hvordan samfunnet den gang betraktet de homofile. Når man i dag ser hvor mange mennesker som i vårt land står frem som tiltrukket av personer med samme kjønn, aner man hvor mange som i fortiden led i det skjulte og følte seg presset inn i den heterofile majoritets normer og kultur.

Det var først mot slutten av 1960-tallet, da opprørsånden feide over den vestlige verden, at kampen for de homofiles rettigheter og anerkjennelse for alvor begynte. Og den tiltok i styrke utover i de etterfølgende tiår. Drivkraften var i mange år Karen-Christine Friele, som ble homobevegelsens ansikt utad. Kampen ga resultater. De homofile – menn og kvinner – ble stadig mer synlige i det norske samfunnet; det ble mindre belastende å «komme ut av skapet». Viktige milepæler i frigjørings- og likestillingskampen var vedtakelsen av partnerskapsloven i 1993 og enda mer vedtakelsen av

en kjønnsnøytral ekteskapslov i 2008. Samtidig med like ekteskapsrettigheter fikk homofile av begge kjønn rett til adopsjon, og lesbiske adgang til assistert befruktning.

MYE VUNNET

For å gjøre en lang historie kort: Kampen for rettslig likestilling er praktisk talt vunnet. Det betyr ikke at alle fordommer mot homofile, transpersoner og andre seksuelle minoriteter er helt forsvunnet fra det norske samfunnet. Akkurat som personer med mørk hudfarge, fremmed etnisk bakgrunn og religiøse minoriteter vil de seksuelle minoriteter fortsatt kunne oppleve trakassering, hatefulle ytringer og diskriminering. Men slike overgrep vil være relativt sjeldne og forekomme nesten bare i marginale og ekstreme miljøer. Det overveldende flertallet i vårt land har for lengst akseptert homofili som en realitet, og de fleste også homofilt samliv som likeverdig med det heterofile samlivet. Det gjelder i alle fall i de yngre generasjoner.

For de aller fleste homofile er det i dag neppe noen stor belastning å fortelle omgivelsene om sin legning. Det finnes utvilsomt unntak i enkelte religiøse samfunn, ikke minst innenfor Islam, men også i enkelte kristne miljøer. Likevel: Flertallet av prester i den norske folkekirken er i dag villige til å vie homofile par i kirken. Det må også ha hjulpet homofile at vi har så mange fremtredende personer, nasjonalt og internasjonalt, som står frem med denne legningen. I Norge gjelder det statsråder, fremtredende politikere ellers, toppledere i næringsliv og offentlig virksomhet, kunstnere og artister. Situasjonen er den samme i de fleste vestlige samfunn.

DEN ÅRLIGE FEIRING

Pride-parader har sin opprinnelse i USA og har i flere årtier vært en årlig markering og demonstrasjon for homofiles og andre seksuelle minoriteters frigjøring og ►



OSLO PRIDE PARADE 2019: Oslos ordfører Marianne Borgen, festivalsjef Fredrik Dreyer og statsminister Erna Solberg var blant de som gikk i fronten av toget. Foto: Fredrik Hagen / NTB

«Det er som nevnt uproblematisk for de aller fleste når FRI markerer sin støtte til seksuelle minoriteters frihets- og likeverdskamp. Men en støtte til Pride må ikke være en tilslutning til alt FRI står for.»

rettigheter. Så også i vårt land. Regnbueflagget symboliserer denne kampen og har fått en stadig større utbredelse. Under Pride-feiringen i Norge heises det også på offentlige bygninger. Det offisielle Norge støtter denne årlige markeringen, også ved at en rekke fremtredende politikere, gjerne med statsministeren i spissen, går i tog og vifter med regnbueflagget. Etter hvert er flagget blitt i mer alminnelig bruk ved en rekke arrangementer, ikke minst i idrettssammenheng. Alt dette viser hvor langt de homofile er kommet i kampen for likeverd og aksept for sin legning. De har majoriteten av folket og det offisielle Norge på sin side.

Viktigst av alle offentlige markeringer er den årlige Pride-feiringen, som finner sted over det ganske land. Arrangøren av feiringen er foreningen FRI (Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold). FRI er en direkte fortsettelse av den opprinnelige Forbundet av 1948, som i tidens løp har endret navn flere ganger. Den arbeider for likestilling og mot diskriminering av homofile og andre seksuelle minoriteter, nasjonalt og internasjonalt.

Det burde ikke være vanskelig for noen å støtte FRI i den rent menneskerettslige siden av dette arbeidet. Forfølgelse og vold mot homofile er sjelden i vårt land, og de diskrimineres ikke i arbeidslivet. Skjer slikt, ender det med alminnelig fordømmelse og eventuell straffesak mot de ansvarlige. Pressen er her en våken vakthund. Situasjonen for norske homofile i muslimske og enkelte frikirkelige kristne samfunn følges med argusøyne. I enkelte andre land, som f.eks. Russland og Tyrkia, er trakassering og vold vanlig, og diskriminering nærmest en selvfølge. Negative og hatefulle holdninger til homofile har aksept hos myndighetene der.

«FRI» ER MER ENN «PRIDE»

FRI identifiseres med Pride. Støtte til Pride vil derfor samtidig lett oppfattes som en støtte til FRI. Det er da nyttig å være klar over at denne foreningen arbeider aktivt også for andre saker enn den menneskerettslige støtte til seksuelle minoriteter. Foreningen har flere seksual- eller identitetspolitiske synspunkter som er kontroversielle, og som neppe støttes av alle de politikere og andre som vifter med regnbueflagget. Eksempelvis mener FRI at det «finnes et mangfold av kjønn», og at «mennesker skal selv definere sitt juridiske kjønn». Videre vil foreningen

ha adgang til surrogatfødslar og eggdonasjon. Den opererer også med uttrykket «stebarnsadopsjon» i familier med «to par ektefeller og to juridiske foreldre», der de to førstnevnte blir «medforeldre» – altså konstellasjoner som er krevende bare å forestille seg for oss tradisjonelle familiemennesker, for ikke å tale om hvordan et slikt «foreldreskap» vil arte seg i praksis.

MOTFORESTILLINGER

Dette politiske programmet reiser en rekke etiske motforestillinger, og det kan sies å innebære sosiale eksperimenter som vi ikke kjenner langsiktige virkninger av. Det er derfor viktig at personer som støtter Pride er seg bevisst temaene for feiringen, og hvilke paroler som styrer paraden. Det er som nevnt uproblematisk for de aller fleste når FRI markerer sin støtte til seksuelle minoriteters frihets- og likeverdskamp i land som støtter dem ut i mørket og forfølger dem. Og tilsvarende når det samme skjer i sekteriske miljøer i Norge. Men en støtte til Pride må ikke være en tilslutning til alt FRI står for.

For oss tradisjonelle katolikker blir forholdet til Pride noe ambivalent. Det er enkelt å ta avstand fra trakassering og forfølgelse av homofile. Men dyrkelsen av «fri sex» og alles rett til å leve ut sine drifter, som også har vært et budskap fra Pride, vekker motforestillinger. Vår kirke står fortsatt fast ved læren om at det seksuelle samliv er legitimt kun innenfor rammen av det heterofile ekteskapet, som også er et sakrament. Men det er utvilsomt mange katolikker, derunder mange geistlige, som vil åpne opp for å akseptere at et monogamt homofilt samliv bør kunne aksepteres av kirken, altså at det ikke er en synd, og at det ikke hindrer deltakelse i nattverden. Pave Frans har ikke tatt avstand fra disse synspunkter, og han har vist stor sjelesørgerisk åpenhet overfor homofile som sliter med livet sitt. Det er kanskje en lang vei å gå før aksepten kommer, i en verdensvid kirke er det mange hensyn å ta. Og det er læremessige spørsmål som må gjennomdrøftes. I mellomtiden får de enkelte kristne homofile følge sin egen samvittighet i dette spørsmålet. Det samme gjelder de prester som feirer nattverden, og gir Kristi legeme og blod til de troende. At den enkeltes samvittighet til sist blir avgjørende i disse spørsmål, er faktisk også i overensstemmelse med tradisjonell katolsk lære. •



**Finnes det noe mer enn
livet her på jorden?**

**Den digitale kursserien SYCAMORE
inviterer deg med på en spennende
og givende trosreise! Se videoer
på katolsk.no/sycamore**

SYCAMORE

Dordi Skuggevik

Alder: 76 år

Fra: Surnadal på Nordmøre



- Hvorfor anbefaler du denne retten? – Fordi den gir deg nærkontakt med urkjøkkenet både i Norge og i mange andre land her nord i verden. Dessuten er det kraftkost i den tiden den skal spises: i den kalde årstid, når nordvesten står mot huset og vi opprinnelig bare hadde de grønnsakene som overvintret i kjellerne. Og: Det er godt! Vi finner balltradisjonen igjen i mange vinterland: «Knödel» i Tyskland, «Dumpling» på de britiske øyer og i USA, «Zeppeliner» i Baltikum.

- Kan du forklare hvordan akkurat denne varianten kalt sildball oppstod, og hvorfor tror du at denne retten ble så populær? – Det var fordi de fleste hadde ingrediensene til retten tilgjengelig, forklarer Dordi. – Alle hadde en liten potetåker og noen renner med kålrabi, gulerøtter og løk. Nabogården hadde en byggåker. I kjelleren hadde de alltid ei tønne med salt sild, og ute i uthuset hadde de en «sommergris».

Hun legger til at å male silda inn i potetballen drøyet silda, og man fikk mer mat ut av det hele. – Og sildball er jo godt! Dessuten var de lei av den evindelige grøten.

Til sildballene serverer Dordi kokte poteter, kokt kålrabi, kokte gulerøtter og stekte fleskebitar med mye fleskefett! Til drikke serveres det kald melk. – Noen vil ha skjør (kefir/surmelk). Til fest blir det pils og Linjeakevitt!

Ifølge en undersøkelse utført av Ipsos i 2017 er pizza blitt den mest populære middagsretten i Norge. Taco har gått fra å være en trend til å bli norsk matkultur. Matleveringstjenesten Foodora lager årlig en rapport over hva nordmenn har bestilt mest. I 2020 var hamburger på topp.

- Har vi lagt tradisjonsmaten på hylla? – Nei, vi har ikke det, men det er mat som krever langvarig tilberedning og det blir mye å vaske opp, så det som var den billige «urkjøkkenmaten» i hverdagskjøkkenet, er idag blitt søndagsmat, fordi da har man tid til tilberedningen. Dessuten er det blitt vår «soulfood» som de sier i New Orleans. «Det smaker barndom av det,» som journalisten Hestenes skrev en gang.

Dordi mener at tradisjonsmaten gir oss kontakt med vår identitet i en omskiftelig verden.

– Den er vår ankerkjetting ned til vårt historiske festepunkt. Men – det er jo hyggelig å smake på andres mat. Nå sist har jeg falt helt for eritreernes mat! Og ikke minst: deres kaffe, legger Dordi til.

- Burde det gjøres mer for å få norsk tradisjonsmat mer populær? Hvis ja, hvordan? – Det gjøres mye allerede for å hente frem skattene fra våre gamle mattradisjoner. Mange gir ut bøker med regionale gamle oppskrifter. Bondekvinnelagene som nå er omdøpt til Bygdekvinnelag, har egne nettsider med oppskrifter og videoer.

Bygdekvinnelaget i Valsøyfjord har laget akkurat en slik video som viser deg steg for steg hvordan man lager sildball. Den finner du på Norsktradisjonsmat.no.

– Pater Olav Müller sa en gang at Katolisismen har overvintret i Bondekulturen her i landet.

Når man lager smør er det for eksempel vanlig å risse inn korstegnet under smørforma – når smøret er lagt i – før smørskulpturen hvelves ut på fatet. Og det er vanlig når en legger smørlokket på en bolle med festgrøt – fløtegrøt, mølsgrøt, saupgrøt, smørgrøt, rømmegrøt – å dyppe tuppen av en sølvskje 7 ganger ene veien, 7 ganger andre veien, så det danner et kors, forteller Dordi.



Sildball

Surnadalens variant av den tradisjonelle potetballen/komlen.

VED KATHRINE LÅVER

Raspeball eller potetball eller komle er en rett med mange navn og inngår i det vi kaller for tradisjonskost her i Norge. Siden Dordi Skuggevik kommer fra Surnadalen, som også kalles for «Sildbailldal'n», anbefaler hun varianten Sildball til ukens søndagsmiddag.

DU TRENGER (4 PERS.)

3 spekesildfileter

1 stor løk

250 g kokte, kalde poteter

2 kg rå poteter

1½ dl havregryn

1½ dl hvetemel

5 dl byggmel

1 ts pepper

3 l vann (til koking)

SLIK GJØR DU

Mal sild, løk og potet én gang på kjøttkvern. Bland inn gryn, mel og pepper.

Kok opp 3 l vann med 3 ts salt. Bruk eventuelt en kjøttknoke i kokevannet for ekstra smak på ballen.

Form sildballene med hendene eller ei skei. Tradisjonelt lages ballen rund hvis den har fyll i seg (fleskebit) og avlang hvis den er uten fyll.

La ballene trekke i ca. 45 minutt.

Server ball med stekt flesk og eventuelt løk. Kokte poteter, kålrabi og gulrot hører til. Gjerne surmelk til drikke. Sildballen er veldig god som stekt dagen etter!

Det finnes ikke én oppskrift på sildball. Alt går på «gefühlen». Men, på tradisjonsmat.no – Bygdekvinnelaget i Valsøyfjord, finner vi denne oppskriften. – Den skiller seg fra slik mor laget sildballen, sier Dordi. Hennes mor gjorde sånn:

Rå poteter, utvannet (!) spekesild og løk ble malt én gang på kjøttkverna, og «grynmjøl» (byggmel) ble arbeidet inn i med hendene. Erfarne husmødre visste når deigen hadde fått nok mel. Min venninne Elsa pleier å prøve koke en ball. Slipper den mye av seg ut i kokevannet, må det mere byggmel til. Men, ballen må ikke bli for «tett». Krydder tilsettes ad libitum: De fleste ønsker bare salt og pepper, men noen tilsetter litt allehånde og/eller malt muskatnøtt. Stikk hendene i kaldt vann mellom hver ball du former med hendene, og legg ballen nennsomt ned i kokende salt vann. 1 ts pr. liter vann. Bruk gjerne kjøttkraft som «baillmøk» som vi sier her. Ballen skal være på størrelse med en tennisball, og må stå og «sy» = småputre i vannet inntil en time – inntil den kommer opp til overflaten og begynner å flyte der.

Kokevannet «sildballmøkja» som vi sier her, ble etterpå brukt som «kak'møk» - d.v.s. brukt til å bake «ka'k» = grove storbrød. Ingenting ble kastet. Alternativet var at grisen fikk drikke «baillmøkja». Da hadde husgrisen en god dag i den store livets resirkulering! Amen!

Han tier i sin kjærlighet

TEKST: SR. HEDVIG SOPHIE AV KRISTUS KONGEN OG MARIAS UPLETTEDE UNNFANGELSE, KARMELLITTKLOSTERET TOTUS TUUS, TROMSØ

Et ord eller et bilde som fester seg – ikke i hukommelsen, men i ens indre, og som forblir der. Kanskje glemmer man når det dukket opp første gang, kanskje bærer man det med seg en periode, før det forsvinner – tilsynelatende. Brått og uventet dukker det opp igjen og hele jeget blir fylt av minnet om noe som engang var. Er det en måte Gud taler til oss gjennom Den Hellige Ånd? Ikke bare tror jeg det, men er ganske sikker på at det er nettopp det som skjer. Åndens milde og lette vindpust setter noe i oss i bevegelse, og blir vi var denne milde berøring, kan vi erfare Guds stemme som vil fortelle oss noe om hans nærvær, vår vei med ham, vårt kall.

SEKS ÅR GAMMEL fikk min søster og jeg våre første fotografiapparater, med ditto tilbehør – film og fotoalbum. Jeg kan fortsatt fornemme gleden over å sette mine egne fotografier inn i et nytt album. At de fem kattungene våre fikk den fremste plassen, er en historie for seg selv. Men i tillegg til egne fotoer, ble det satt inn ulike postkort og diverse klistremerker. Her samlet jeg det mest betydningsfulle for meg.

20 år senere arrangeres det fasteretrett i St. Paul menighet i Bergen. Presten deler ut invitasjoner – tid og sted og rettleider, alt er på plass. Men det er ikke det jeg fester meg ved. Jeg får et glimt av bildet han har valgt for å reklamere for retretten. Et maleri – visstnok et utsnitt – Kristus bærer et stort kors over venstre skulder, den mørkbrune tunikaen er istykkerrevet, håret henger i tjufer ned over ansiktet, han er helt utmattet og ser meg rett inn i øynene. Ansiktet er nemlig vendt mot tilskueren – og øynene spør, helt uten bebreidelse – vil du følge meg? Jeg stivner idet blikket møter meg og det synes som om det bare er oss to. Hukommelsen arbeider febrilsk, den leter etter en sammenheng, og jeg hører meg selv stille spørsmålet: Hvor kjenner jeg dette bildet fra?

JEG BALER LITT med dette spørsmålet, likevel bruker jeg ikke tid på å lete bildet opp i noe leksikon, jeg spør ingen, men grunner på det, det gjør jeg. Svaret får jeg først tre år senere. Jeg er blitt mottatt av Karmelittnonnene i Tromsø og skal tre inn høsten 2003. Barneværelset hadde blitt stående mer eller mindre urørt siden vi flyttet ut, så det var tid for å ta en opprydning. Jeg hadde jo ingen planer om å komme tilbake, så her måtte jeg gå grundig til verks. Skrivebøker, minnebøker, skoleprøver og et hav av tegninger sorteres, og så dukker mitt

første album opp. Nostalgisk anlagt som jeg er, setter jeg meg straks ned og begynner å bla. Kattungene er der, foreldre og besteforeldre følger i tur og orden, og så er det der, bildet av Kristus som bærer korset og med blikket vendt direkte mot meg. Ved siden av er et maleri av et lite barn som kneler med foldede hender, det ber. Armene mine senker seg langsomt og jeg blir sittende med albumet i fanget. Jeg stilner og lytter til et mildt pust, ord som dannes inne i meg: så var du der hele tiden, Jesus, så har du altså fulgt meg hele livet. Kalte du meg allerede den gang?

ROMMET ER RYDDET, sekken pakket og jeg drar av sted til Tromsø i september. Underlig nok rører jeg ikke postkortet i albumet, jeg tar det ikke med meg, og igjen skjuler hans blick seg i mitt indre. I klosteret er daglig lesning av Bibelen en naturlig del av dagsordenen. Og en dag fester jeg meg ved et avsnitt hos profeten Sefanja, der han taler om frelse for Israels rest.

Den dagen skal du ikke skamme deg over alle ugjerningene du gjorde mot meg. For da tar jeg skrythalsene bort fra deg. Du skal ikke mer være stolt på mitt hellige fjell. Jeg lar det bli igjen hos deg et ydmykt og fattig folk. De skal ta sin tilflukt til Herrens navn. De som er igjen av Israel, gjør ingen urett og taler ikke løgn, ingen svikeyfull tale finnes i deres munn. Når de går på beite, kan de hvile trygt, ingen skremmer dem. Bryt ut i jubel, datter Sion! Rop av fryd, Israel! Gled deg, datter Jerusalem, jubel av hele ditt hjerte! Herren har fridd deg fra dommen, drevet dine fiender bort. Herren, Israels konge, er hos deg, du skal ikke lenger frykte noe ond. Den dagen skal det sies til Jerusalem: Sion, vær ikke redd! La ikke hendene synke! Herren din Gud er hos deg, en helt som frelser. Han fryder og gleder seg over deg ... Og så kommer de ordene som griper – han tier i sin kjærlighet står det i 1930-oversettelsen.

NOK EN GANG blir det stille både i og rundt meg, ordene finner dyp gjenklang i meg, men hvorfor, undres jeg, hvorfor berører akkurat disse ordene, hvilke strenger rører de ved? Svaret former seg langsomt og over flere år. Stadig vender dette Guds-ordet tilbake, et ord som ikke bare griper, men ryster, for det bærer jo i seg en uendelig dybde og skjønnhet, det bærer i seg hele Guds frelsesplan og hele Kristi frelsesverk. Mon ikke Sefanjas ord kom som et Åndens vindpust for å grunnfeste og utfylle det han beveget i meg som barn gjennom et maleri der Jesus med sitt blick tier i sin kjærlighet? Og jeg hører Guds stemme som kaller til å la Jesus tie i sin kjærlighet i meg. •



Kirken må heie på universiteter og kunnskapsøking

Det å søke etter kunnskap og stille kritiske spørsmål for å skape et bedre samfunn, har lange røtter i kristen tradisjon.

UNIVERSITETENE VOKSTE frem i middelalderen i Europa, i en tid da kirken hadde en mer fremtredende plass som samfunnsaktør enn i dag. Universitetene var viktige kraftsentra for utvikling og ny kunnskap. Menneskets søken etter kunnskap og sannhet har blitt tolket av kirken som et uttrykk for at mennesket er skapt i Guds bilde, med skapende og kreative evner, og mulighet til å gjøre godt eller ondt.

Kunnskap, frihet og kjærlighet er tre nøkkelbegreper i denne sammenheng. Tankefrihet og kritisk granskning er viktige verktøy for menneskelig erkjennelse. En tro som lar seg utfordre av tanker og kritiske spørsmål er mer troverdig enn skråsikkerhet. Kunnskap om verden er ikke en trussel hverken mot et godt liv eller mot kristen tro, men et gode og en viktig berikelse til god livsutfoldelse.

KIRKEN DRIVER OGSÅ IDAG mange gode og anerkjente universiteter over hele verden. Den katolske kirke er sannsynligvis den største leverandør av utdanning og høyere utdanning med sine rundt 1300 høyere utdanningsinstitusjoner. Det drives med forskning og utdanning i alle verdensdeler, og de katolske institusjonene har ofte et godt rykte som utdanningsleverandører i den regionen de er.

Noen kjente eksempler er f.eks. Universitetet i Leuven

i Belgia, Georgetown University i USA og Universitetet i Betlehem for å nevne noen. Dette er breddeuniversiteter, og noen av dem eliteuniversiteter, mens universitetet i Betlehem har flere profesjonsutdanninger som lærerutdanning, sykepleierutdanning og lignende.

I Norge har vi ikke noe katolsk universitet, men flere velrennomerte kristne høyskoler og vitenskapelige høyskoler, som for eksempel VID vitenskapelige høyskole, Dronning Maud Minnes Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH) og MF vitenskapelig høyskole. Felles for disse høyskolene og mange katolske universiteter er at disse først og fremst er kjent for å være gode utdanningsinstitusjoner på sine fagområder, og som solide leverandører av forskning og profesjonsutøvere. De er et viktig supplement til de statlige universitetene og høyskolene.

Norske høyere utdanningsinstitusjoner holder i all hovedsak høy internasjonal kvalitet uavhengig av eierform. Det pågår en sunn debatt om akademisk frihet ved norske universiteter, der myndighetenes styringstrykk inn i de statlige universitetene debatteres. I en slik kontekst er det fint at det er alternative eiere av universiteter som også er opptatt av universitetenes autonomi og akademiske frihet, og nødvendige kritiske distanse til stats- og kirkemakt.

JEG HAR LYST TIL å løfte frem viktigheten av at vi som trossamfunn verner om og fremsnakker betydningen av universiteter og akademisk frihet.

Det avgjørende er at kirken heier på universiteter

HELENE LUND er prorektor for utdanning ved VID vitenskapelige høyskole. Hun er utdannet teolog fra MF, er medlem av St. Olav domkirkeråd, tidligere leder i Norge for Ridderordenen av den hellige grav i Jerusalem og sitter nå i hele ordenens øverste råd.



og kunnskapssøking. Med kunnskap kan vi forandre verden, og lindre andre menneskers lidelse, bidra til at flere får nok mat osv. Gårsdagens løsninger er ikke gode nok for å håndtere endringene som følger av befolkningsøkning, økt behov for energi, rent vann, nok mat til alle, temperaturøkning, mer ekstremvær og oversvømmelser og lignende. Vi må minne den oppvoksende generasjon om at ny kunnskap ikke er en trussel, men et gode. Ny kunnskap gir muligheter for å løse vår tids og morgendagens utfordringer.

Det er viktig at vi som menigheter og i møte med ungdommer og unge voksne stimulerer dem til å søke utdanning og kunnskap. Verden trenger helsepersonell, lærere, ingeniører, gründere og entreprenører som skjønner viktigheten av å holde seg faglig på høyden og å søke ny kunnskap og gå sammen om å løse problemer.

Å SØKE KUNNSKAP FOR å gjøre godt, er en mulighet for god livsutfoldelse. Kunnskap kan brukes til godt og til ondt, deri ligger menneskets utfordring. Helt fundamentalt ved det å være universitet ligger den akademiske frihet, også selvfølgelig ved katolske universiteter. Innskrenkes den akademiske frihet om man legger til adjektivet kristen eller katolsk?

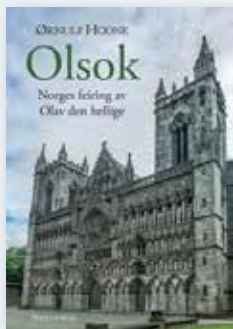
Å søke etter kunnskap – i en fri diskurs – er avgjørende for tilliten til forskningsresultatene. Det er viktig med en åpen akademisk diskurs, der deltagere kan delta uavhengig av kjønn, hudfarge, meninger eller livsstil. Universiteter må aktivt jobbe for å verne og sikre den akademiske friheten til de ansatte ved institusjonen.

Derfor er universitetene åpne for alle mennesker, uavhengig av tro.

UNIVERSITETENE HAR EN svært viktig oppgave i samfunnet, som kritiske kunnskapsleverandører som kan bidra med nye tanker og viktig innovasjon. Kirken forstår menneskets søken etter sannhet og ny kunnskap som et gode og tror at sannhet har kraft til å sette mennesker fri. Hele det vestlige demokratiske system bygger på at det finnes gode universitetsmiljø som er bolverk mot totalitære samfunnskrefter. Neste spørsmål bør derfor være - hvem verner universitetene?

Den katolske kirke er en av de største eiere og støttespillere til gode universiteter i alle verdensdel. I Norge har vi en stat som verner, eier og legger til rette for gode universiteter. Det er ingen selvfølge. Kirken forkynner et menneskesyn og kunnskapssyn som verner om akademisk frihet for alle mennesker. Kunnskap kan brukes av alle til å gjøre godt eller ondt. Kirken og menigheter bør fremsnakke og støtte gode universiteter, som kan bidra til god samfunnsutvikling og til det felles beste. •

Helene Lund



ØRNULF HODNE:
**OLSOK. NORGES
 FEIRING AV OLAV
 DEN HELLIGE**
 NOVUS FORLAG 2021

Ny bok om Olav den hellige – en skattkiste

OMTALT AV HENNING LAUGERUD

Med boken *Olsok. Norges feiring av Olav den hellige*, har den produktive folklorist Ørnulf Hodne gjennomført et ambisiøst forehavende. 1000-års historie om Olsok-feiringen i Norge er her samlet mellom to permer, og det er virkelig en begivenhet når den nå kommer ut. Hodne tar ikke bare for seg hvordan Olav den hellige ble helgen og hans popularitet og betydning i Norge (og Nord-Europa) i middelalderen, men legger hovedvekten på St. Olav, og feiringen av Olsok, etter reformasjonen i 1536/37 og frem til i dag. Det er altså *resepsjonshistorien* av Olav den Hellige, *Rex Perpetuus Norvegiae*, i Norge frem til i dag som er bokens tema. Foranledning er det kommende 1000-årsjubileum i 2030 for slaget på Stiklestad og Norges kristning. Hodne skriver i forordet: «Denne boka er ment å være et bidrag til forberedelsene ved å undersøke *hvordan* det norske folk i disse tusen år har feiret kongens minnedag.»

OLAVS-KULTENS HISTORIE

Hodne tar for seg etableringen av kulten rundt Olav den hellige, fra hans martyrdød på Stiklestad frem til dagens diskusjonen rundt 1000-årsjubileet. Det er en lang, og på mange måter broket og kompleks, men alltid *spennende* historie Hodne forteller oss.

Han starter i første kapittel med hvordan Olav Haraldson ble Norges helgenkonge, etableringen av olsokfeiringen og Nidaros erkebispedømme – nettopp ved Olavs helgengrav i Trondhjem – i 1152. Olavs gravkirke ble erkebispesetets domkirke. Han tar oss videre gjennom feiringen i høymiddelalderen, med en god og opplysende innføring i middelalder-kristendommen i Norge og betydningen av Olav den hellige – både religiøst, kulturelt og politisk.

Det tredje kapittel handler om reformasjonen og hvordan feiringen av så vel den hellige Olav som andre helgener ble forbudt, og etter hvert forsvinner, i hvert fall i den mer offisielle religiøsitet. Men dette bildet er ikke entydig, og både i dette og i kapittel 5 viser han hvorledes mange av de gamle religiøse forestillinger og tradisjoner levet videre. Særlig spennende er det nettopp å lese om hvorledes Olavstradisjonene overlevet ute i folket etter reformasjonen, med pilegrimsfart til helbredende Olavskilder o.l. Jeg besøkte selv en av disse etter-reformatoriske pilegrimskirker med en Olavskilde i sommer; Vatnås kirke i Sigdal, en av de mange eksempler Hodne omtaler fylldig i sin bok.

Det er også interessant å se hvordan Olav den hellige, eller minnet om ham, er til stede i selve landskapet rundt i Norge. Mange kirker var viet til ham, og det finnes mange mirakuløse Olavskilder, merker etter Olavs hest i berget og andre lignende fysiske avtrykk etter helgenen på steder hvor han skal ha vært. Hvorvidt dette er sant er ikke det avgjørende, men hvordan Olav minnes gjennom slike «erindringssteder» i landskapet folk levet og lever i.

TRADISJONEN GJENOPPTAS

Hodne viser hvordan både St. Olav og olsok-tradisjonene ble hentet frem igjen på 1800-tallet som et symbol på det nye Norge. Likeså går han grundig gjennom gjeninnføringen av Olsok og Olavsmarkeringen i den norske kirke i de første ti-år av 1900-tallet, som kulminerte i det store 900-års jubileet i 1930. Det var ingen selvfølge at det skulle bli en katolsk helgen som ble et av de fremste symboler på den nye nasjonen Norge.

Ørnulf Hodne viker heller ikke tilbake for å behandle de mindre hyggelige sider ved

interessen for Olav den Hellige, og i et eget kapittel tar han for seg Nasjonal Samlings bruk av ham og hans symboler både før og under okkupasjonen. Han har her en interessant diskusjon også av de kvasi-religiøse trekk ved nazismen mer allment. NS' appropriasjon av helgenen var hele veien kontroversiell og det er fascinerende å se hvor raskt St. Olav ble tatt tilbake som symbol på Norges frihet og i *kampen* mot nazismens de-humaniserende virkelighetsforståelse. Allerede i mai-dagene 1945 skjer dette mange steder. Olav som symbol ble frigjort fra NS-regimets misbruk.

De to siste kapitlene tar for seg den «moderne» interessen for St. Olav, med «Olavsspelet» på Stiklestad, en reetablering av pilegrimsvandring, og en mer allmenn kultur- og kulturminne-interesse. Hodne er ikke redd for å gå inn i de mange motsetningsfylte ideer, ønsker og forståelser av så vel Helgenkongen som innholdet i det kommende jubileet (om det nå skal være et jubileum). Her kommer det problematiske tydelig frem i hvordan man skal kunne tilfredsstillende både de virkelig troende, kulturradikale ateister og alminnelig historie- og kulturinteresserte i et sekulært samfunn hvor religionsdialog også skal stå sentralt. Lett blir det ikke, og i Den norske kirke vet de som vanlig ikke hvilket ben de skal stå på. Uansett hva man måtte mene om dette er Hodnes drøftinger opplysende.

EN SKATTKISTE

Ørnulf Hodnes bok er på alle måter interessant lesning. Dette er grundig og skikkelig gjort, og hans grep med de mange sitater gjør at man kommer tett på historien, og historiens språk. Fra middelalderens Olavshymner til Pontoppidans fordømmelser på 1700-tallet til dagens moderne utredningsspråk. Det er

ikke alltid like oppmuntrende lesning, men alltid like opplysende. Det kan kanskje bli litt mange og lange sitater av og til, men de har en hensikt, og Hodnes egen interesse og engasjement for Olav den hellige og historien skinner alltid klart igjennom.

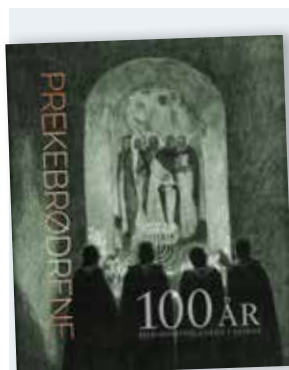
Boken er en veritabel skattkiste for alle kultur- og historieinteresserte, og ikke bare for den som er interessert i Olav den hellige og Olsok-feiringens historie. Dette er ikke bare en gjennomgang av hvordan Olav den hellige har blitt oppfattet gjennom historien, men også et viktig dyp-dykk ned i 1000-års norsk kulturhistorie – både på godt og ondt. Historien om Olav den hellige speiler også Norges historie. Det sier noe om *Norges evige konge* – selv i vår egen forhutlede tid.

Boken har illustrasjoner som alle er gode og til poenget, og med informative billedtekster, men jeg skulle gjerne ha sett flere av dem.

LESEGLEDER

Boken er full av små oppdagelser og lesegleder og kan absolutt anbefales. Forfatteren er selv en entusiastisk fører gjennom historien, ikke bare med faglig interesse og engasjement, men også med en personlig tro på Olav den helliges betydning. Det er i dag knapt noen andre som besitter dette kulturhistoriske overblikket til Ørnulf Hodne. Vi skal være takknemlige for at han deler det med oss. •

— “ ————
Ørnulf Hodnes bok er på alle måter interessant lesning. Dette er grundig og skikkelig gjort, og hans grep med de mange sitater gjør at man kommer tett på historien, og historiens språk.
————— ” ————



**PREKEBRØDRENE.
HUNDRE ÅR MED
DOMINIKANERE
I NORGE**

REDAKSJON: HILDE A. BLIKSRUD, ARNE FJELD, NILS HEYERDAHL, ELSE-BRITT NILSEN, ÅSE SOFIE SKJERDAL. 360 S. ST OLAV FORLAG

“
Ikke bare
anlegget på
Majorstua,
men hele
kattolisismens
situasjon i
Norge får her
en levende
og morsom
skildring.
”

Dominikanernes historie – verden sett fra Majorstua

OMTALT AV HANS FREDRIK DAHL

Hva skaper egentlig en dominikaner? Han eller hun bor innenfor et fellesskap av bønn, forkynnelse og intellektuelle sysler som vi kaller en *orden*, altså innenfor noe som har sin egen historie og preges av særegne skikker – noe som gir selv den steileste personlighet under kutten en viss føring. En stil, om man vil. Hvorvidt denne stilen skyldes dominikanernes åndsfellesskap eller bofellesskap, om den altså er teologisk eller mentalitetsbestemt, er ikke godt å si. Visse meninger er likevel typisk *dominikanske*.

ET ALLSIDIG SENTRUM

Særlig har dominikanerklosteret i Neuberggata i Oslo gjort seg gjeldende som menings- eller holdningssentrum i Norge, uaktet store forskjeller personlighetene imellom. Det nye festskriftet om klosterets hundreårige historie, så nydelig formgitt av Peter Bjerke og Kristine Dingstad, speiler (med forgreningene til Katarinahjemmet og Lunden) alle disse sidene – personene, bygningene, dekoren, troen, stilen. Og det til tross for at de er ganske få, de personene det gjelder. Dominikanerne var nok som andre klosterfolk utbredt i middelalderen, men de ble forbudt som all annen katolisisme ved reformasjonen – før de kom tilbake etter første verdenskrig for å slå rot ved Majorstua med sin nybygde klosterkirke. Først i form av to franske patere, så tre andre franske, så en langsom rekruttering av norske også, inntil vi i 1950- og 60-årene fikk den kommunitet som gjorde seg gjeldende i offentligheten som *dominikanerne* – Albert Raulin, Thoralf Norheim, Hallvard Rieber-Mohn – i dag kjent gjennom skikkelser som Aage Hauken og Kjell Arild Pollestad.

HISTORISK OVERSIKT

En oversikt over denne 100-årige utviklingen

gis av skriftets medredaktør, Nils Heyerdahl, som leder oss gjennom klosterhistorien på en særdeles kyndig og informativ måte. Ikke bare anlegget på Majorstua, men hele kattolisismens situasjon i Norge får her en levende og morsom skildring. Skulle jeg ønsket meg noe, var det kanskje om hvordan kirken – både den protestantiske og den katolske – møtte det litt nådeløse rettsoppgjøret etter krigen. Med tilgivelse, barmhjertighet? Ikke tale om, mente politikerne flest. De troende var kanskje litt mykere. Interne møter om dette, med toppfolk som Einar Gerhardsen som hemmelige deltakere, ble kalt «klostermøtene», fordi de fant sted nettopp i Neuberggata (ingen andre turte vel i 60-årene). Spilte dominikanerne noen rolle i forsoningsforsøket den gang? Jeg skulle gjerne vite.

BRØDRENS BIDRAG I BOKEN

Nå kommer dominikanerne selv til orde i jubileumsskriftet, i et 20-talls innlegg fra klosterets levende og døde, hvilket vitner om både lærdom og skriveferdighet fra den kanten, i et spenn fra grunnsteinsnedleggelsen i 1920-årene til betraktningen om «Å være Jesu disippel» av dagens prior Jon Arne Wetaas. Det er med vemod man gjenser slike prektige patere som Per Bjørn Halvorsen og Arnfinn Haram, og det er med beundring man leser de kraftfulle innleggene av Finn Thorn (om økumenikk) og Erik Gunness (om katolsk fredsarbeid). I en verden som skvulper av sekulær humanisme gjør det godt å se dominikanerne stå fast ved prinsippene.

FRA UNDSET TIL KIRKENS UTSMYKNING

Sigrid Undset spiller en særlig rolle i dette. Hun var beundret i Neuberggata, naturligvis, og flere av munkene skrev artikler og bøker om hennes romaner (Ambrosius Lutz i sær, ved

KLIPP

siden av Rieber-Mohn og Thorn). Hennes oppsiktsvekkende konversjon falt jo i tid sammen med ordenens nyetablering i Norge, hvilket gjør at hun ruver i jubileumsskriftet både som arg debattant, velgjører og som varm dominikanervenn. Alt dette og mer til oppsummeres av Liv Blikrud i «Sigrid Undset og dominikanerne», et av skriftets mest leseverdige kapitler. *Aller* mest leseverdig finner jeg likevel hennes datter Kristin B. Aavitslands analyse av fresko-utsmykkingen i klosterets kirke, et bidrag som omfatter kunsthistorien, biografien, teologien og kirkedebatten rundt den franske maler-pater Mari-Alain Couturier. Hans fresker fremstår nok ikke egentlig som storslagne (våpenhusets Kristus-figur er for eksempel litt diskutabel), men de har en historie og en tematikk som gir dem dypere mening når den fremstilles som her. Sjelden leste man vel en så meningsfull utsmykkingshistorie, selv om objektet befinner seg et stykke unna Fra Angelico og El Greco i kvalitet. Det er konteksten som avgjør – og den får vi til fulle.

La meg skynde meg å si at flere kunne vært nevnt for sine kapitler i festskriftet – historiske, eksistensielle, religiøse, muntre – og at de fleste av dem kan leses med utbytte. Du verden for en kavalkade! Og den avsluttes med en fyldig katalog over alle dominikanere som har virket i Norge – 17 franske og like mange nordmenn, samt en håndfull amerikanere og irer – alle med bilder og fyldige bibliografier.

HUNDRE ÅR MED KVALITET

Men vi skal ikke blendes. De patrene som i dag bebor klosteret på Majorstua, er ikke mange. Etter at boken ble trykt er de redusert fra seks til fem. Det er så få at de fortjener å nevnes: Ellert Dahl, Arne Fjeld, Gérard-Marie Ketterer, Joseph Mulvin, og altså prior Jon-Atle Wetaas. Er de mange nok til å holde flammen varm? Redaktør Heyerdahl selv tviler, og anser det «helt avgjørende» at flere får kallet. Etter å ha lest de nesten tretti kapitlene som presenteres i denne bok, kjennes antallet likevel mindre vesentlig. Det er *kvaliteten* som teller. Og den har vært høy nok – i hundre år. •

«For første gang siden reformasjonen holder Den norske kirke og Den katolske kirke tidebønn sammen i Nidarosdomen», forteller avisen Dagen. Nå venter vi i spenning på at Dagen forteller mer om hvordan det økumeniske fellesskapet mellom disse to kirkene foregikk før reformasjonen.»

VÅRT LAND 2.8.2021

«Hun (den hellige Birgitta) etterlot seg det største forfatterskapet som hittil var skrevet av en kvinne (Himmelske åpenbaringer), samt en egen klosterorden. Slik ble hun en rollemodell for en rekke kvinnelige forfattere og intellektuelle i samtida og i århundrene som kom.»

UNN FALKEID TIL KLASSEKAMPENS
BOKMAGASIN 14.8.2021

«Biden and most of the Catholics who voted for him are not pro-abortion. Very few persons in the United States, including secular feminists, are actually pro-abortion, in the sense of applauding abortion or thinking it's a great thing. And as for Democratic-voting Catholics? They do not support abortion. The hierarchy and prominent media Catholics are wrong to characterize them this way. When religious media outlets state that Biden or others "support abortion," this is bad reporting. It is an insulting and mendacious misrepresentation.»

REBECCA BRATTEN WEISS I NATIONAL
CATHOLIC REPORTER 27.7.2021

«Det forunderlige med den katolske kirka og tradisjonen er at de har klart å ta vare på mysteriet i trua i en ubrutt tradisjon på to tusen år. Den protestantiske kirka er ikke opptatt av mysteriet i trua, på godt og vondt.»

JON FOSSE I KLASSEKAMPEN, BOKMAGASINET 4.9.2021



PAUL ROBBINS
**EN NY SJANSE?
 OM GJENGIFTE I DEN
 KATOLSKE KIRKE**
 ST. OLAV FORLAG
 2021
 137 S.

“
 Mange har
 hevdet at
 Kirken har
 vært og er
 altfor rigid og
 formalistisk,
 men det
 tilbakeviser
 Robbins.
 ”

En ny sjanse?

OMTALT AV **HELGE ERIK SOLBERG**

Dette er en bok om et sensitivt og om-diskutert tema. Den katolske kirke har nemlig en streng ekteskapsteologi, som begrenser muligheten til gjengifte. Mange katolikker, kanskje de fleste, bifaller dette synet. Imidlertid finnes det kritiske røster, særlig blant ikke-katolikker, men også innenfor Kirken hevder noen at dens strenge praksis har smertefulle konsekvenser for mange. Boken kaster seg ut i denne diskusjonen, og forfatteren – Paul Robbins, en britisk kirkerettsekspert med mangeårig erfaring fra ekteskaps-saker ved kirkelige tribunaler, blant annet i Oslo – leverer et varmt forsvar for den tradisjonelle katolske ekteskapsteologien og den kirkerettslige praksis som følger av den.

Robbins omtaler først Den katolske kirkes lære om ekteskapet og forklarer hvorfor det sakramentale båndet mellom ektefellene er ubrytelig. Deretter diskuterer han i detalj hva som må til for at et tidligere ekteskap skal kunne bli vurdert som ugyldig. Kirken godtar nemlig ikke uten videre en sivil skilsmisse, og et nytt ekteskap kan bare bli godkjent av Kirken dersom det tidligere ekteskapet ikke var gyldig. Ordinært er det en kirkelig domstollignende instans, *Tribunalet*, som har myndighet til å vurdere om et ekteskap kan «annulleres».

Dette merkelige begrepet, å annullere, kan for øvrig lett misforstås; det høres ut som om et ekteskap kan nullstilles, gjøres til ingenting. Men noe som har vært en sosial virkelighet, kan ikke bli borte. Derfor er det bedre å si at Tribunalet kan utstede en «ugyldighetserklæring», som altså betyr at det oppløste parforholdet ikke var et gyldig ekteskap i kirkelig forstand og derfor ikke kan stå i veien for et nytt giftermål. Altså «En ny sjanse», som det står i boktittelen.

De fleste kriteriene for ugyldighet dreier seg om mangler ved samtykket under selve vielsen, som blant annet fravær av rettslig

handleevne, villfarelse og bedrag, utilstrekkelig dømmekraft eller problematisk intensjon, men andre forhold kan også være avgjørende. Dette belyser boken med reelle og fiktive eksempler.

Mange har hevdet at Kirken har vært og er altfor rigid og formalistisk, men det tilbakeviser Robbins. Han drøfter problemet grundig og argumenterer for at sunn ekteskapsteologi, sammen med lover og pålitelige prosedyrer, er et gode som forhindrer usikkerhet og tvil.

Senere kapitler beskriver tribunalsystemet og skisserer hvordan en annulleringsprosess gjennomføres. For personer som ønsker å legge fram sin sak for et tribunal, kan disse kapitlene være til stor hjelp og veiledning.

Robbins legger ikke skjul på at en slik prosess kan være en stor belastning, både for søkeren selv og for tidligere ektefelle og deres felles barn. Det er stor fordel med boken at den tar opp mange viktige og følsomme spørsmål. Det finnes for eksempel barn som har blitt ulykkelige etter at foreldrenes ekteskap er blitt erklært ugyldig av Tribunalet; de har trodd at de er «illegitime», «født utenfor ekteskap». Dette tilbakeviser forfatteren, som legger vekt på at de kom til verden i et parforhold som det sivile samfunnet hadde godkjent. Derfor er disse barna fullt ut «legitime».

Han er også klar over at mange som ville ha ønsket å legge sin sak fram for Tribunalet, ikke klarer det av ulike grunner og derfor finner en personlig og privat løsning, som i kirkelig språkbruk omtales som en løsning i det «interne forum». Bokens lange kapittel helt til slutt er viet dette problemet.

Robbins presiserer at boken primært er skrevet for legfolk, kanskje særlig med tanke på dem som har en sivil skilsmisse bak seg, men boken vil utvilsomt også være nyttig for sjelesørgere og andre personer som kan bli involvert i ekteskapsaker. •

Kvinne utnevnt til høy stilling i Vatikanet

Pave Frans har utnevnt søster Alessandra Smerilli FMA til sekretær for Vatikanets avdeling for menneskenes helseutvikling og til å være medlem av Vatikanets Covid-19-kommisjon. Den italienske søsteren blir dermed den høyest rangerte kvinnen i den pavelige kurie. Ved utnevnelsen sa hun at hun stoler på at det skal bli et godt samarbeidsklima både i den avdelingen (dikasteriet) hun skal være med å lede, og med de mange internasjonale organer som Covid-kommisjonen har nært samarbeid med.



Ingen skal tro alene!

St. Olav kirkeblad ønsker å bidra til å styrke troen og håpet i det katolske fellesskapet i Norge. Vi håper å gi alle våre lesere – katolikker som ikke-katolikker – innsikt i og utsyn over Kirken, troen, historien og tiden vi lever i.



STØTT OSS VED Å GI EN GAVE:

- ◆ Vipps-nummer: 589094
- ◆ Kontonummer: 3000 15 11110

LES OSS VED Å TEGNE ABONNEMENT:

- ◆ Send en SMS til nr. 969 43 490 med kodeord **STOLAV** etterfulgt av navn og adresse
- ◆ Send en E-post med navn og adresse til abonnement@katolsk.no

◆ Ring 23 21 94 21



GEORG FREDRIK
RIEBER-MOHN
**LOVEN, LAKSEN
& LIVSLINJEN**
ST. OLAV FORLAG

En katolsk humanist

OMTALT AV OLAV RUNE BASTRUP

Mitt første bekjentskap med Georg Fredrik Rieber-Mohn var da han entret den offentlige scene på slutten av 1970-tallet og det stormet som verst rundt justisminister Inger Louise Valles kriminalmelding. Slik han den gang fremstod i den offentlige debatt, var det som hauk i et dueslag. Mye takket være Rieber-Mohn havarete dette kriminalpolitiske luftskip hvis ideologiske hovedtese best oppsummeres med en kjent svensk filmtittel: *Släpp fångarna loss, det er vår*. Mannen som hadde ført kriminalmeldingen i pennen, den gamle nei-general fra EEC-kampen tidligere på 1970-tallet, Arne Haugestad, forlot sin post. Haugestads etterfølger som ekspedisjonssjef i Justisdepartementet og leder av fengselsstyret ble nettopp Rieber-Mohn. Den som skjøv ham frem, var tidligere utenriksminister Andreas Cappelen, som overtok statsrådstolen etter Valle.

JUSSEN OG RESTEN

Herfra fortsatte karrieren på en laksetrapp til landets høyeste embeter, først som riksadvokat, til sist som høyesterettsdommer. I tillegg har han innehatt utallige offentlige verv. Hans avtrykk på norsk rettspleie og samtidshistorie i det hele er mange. Opprettelsen av Økokrim og mangeårig styre- og lederverv i Stiftelsen Fritt Ord er blant merittene det lyser mest av.

I et TV-intervju i forbindelse med at han gikk av som høyesterettsdommer, uttalte Rieber-Mohn at jussen egentlig aldri har engasjert de dypere lag av hans personlighet. Den som vil lære den virkelige Rieber-Mohn å kjenne, kommer ikke utenom disse to: laks og katolisisme. Legg til Bruce Springsteen og du er hans venn. Laksen og katolisismen tangerer hverandre i en livslang kjærlighet til – og undring over – naturen og alt levende under himmelen. I den skapte verden har Gud lagt tegnene ut, den flittige sporhund finner dem og bøyer seg i undring over mysteriet som åpenbarer seg i naturens skjønnhet og skaperverkets finstemte intelligens. Veien inn i et katolsk tros- og tankeunivers er da ikke lang. Særlig ikke når man gir seg i kast med Thomas Aquinas allerede som gymnasiast og har en onkel som

gjennom et par tiår var den katolske kirkes mest kjente ansikt i norsk offentlighet.

SAMFUNNSHISTORISK DOKUMENT

Rieber-Mohns selvbiografi har fått en fulltreffer av en tittel: *Loven, laksen & livslinjen*. Boken er innrammet av katolske temaer, det begynner med Lourdes og slutter med et utblikk på Kirkens stilling i dag og kristendommens betydning som siviliserende kraft. Ellers dukker det katolske opp som punktvis nedslag i teksten med mange levende (og morsomme) skildringer av mennesker og miljøer man som norsk katolikk smiler gjenkjennende til. Katolske temaer utgjør likevel en begrenset del av bokens totale volum. Det er altså ingen tradisjonell konversjonshistorie Rieber-Mohn har skrevet. Han har ikke hatt noe behov for apologetikk for sitt trosstandpunkt. Det er en styrke ved boken. Troen er noe han ganske enkelt vedstår seg på et intellektuelt og personlig plan, den er ikke noe partikulært som kan betraktes for seg eller som må forsvares. Det katolske og livet i sin alminnelighet, enten det utfolder seg i en lakseelv, på konsert med Bruce Springsteen eller med dommerkappe, smelter harmonisk sammen. Denne kombinasjonen av det prosaiske og spirituelle fungerer godt og gjør dessuten boken lesbar for en større krets av samfunnsengasjerte personer uten at de tradisjonelle angstnevrosener som gjerne melder seg i vårt lille land straks noe blir for metafysisk, vil slå alt for sjenerende ut. Først og fremst er dette et samfunns historisk dokument skrevet av en som stod sentralt i viktige samfunnsendrende prosesser og som leverer skarpe analyser til forståelse av vår nære fortid. Man er ikke nødvendigvis enig i alt, men ett er likevel sikkert: Et langt liv som håndhever av loven har lært Rieber-Mohn å presentere glassklare resonnementer.

EN MUNTER KONVERTITT

Forholdet til onkelen, pater Hallvard Rieber-Mohn og miljøet rundt dominikanernes kloster i Nebergsgaten i det hele, er viet rikelig plass. Nevøen hadde et nært forhold til sin onkel, men pater Hallvard spilte aldri noen

“
Med sin selvbiografi har han som pensjonist inntatt en ny og mye friere rolle som katolsk humanist.
”

aktiv rolle i den unge Georg Fredriks konversjonshistorie. Konverteringen til katolsk tro var helt ut et resultat av selvstendig søken og overbevisning. Først underveis ble pater Hallvard en viktig veileder og samtalepartner. Noen muntre historier om den lille dominikaneren med det store hodet gis det også – her er en: Pater Hallvard møtte en gang Reidar T. Larsen, som de eldre av oss husker som leder av Norges kommunistiske parti, i et bryllup. Larsen kom bort der pater Hallvard satt med en flaske Larsen konjakk i den ene hånden og en flaske St Hallvard likør i den andre. Kommunisten spør pateren hvilken av flaskene han foretrekker. «Da tar jeg en Larsen,» svarte pater Hallvard. Så lo både kommunisten og pateren hjertelig.

Boken er full av lignende morsomheter. Den tidligere riksadvokat og høyesterettsdommer

er til tider en ustyrlig munter mann selv og slett ikke den hauken jeg dannet meg et bilde av som ung radikaler på 1970-tallet. Han skriver at den rommelige kantinen i Høyesterett måtte utstyres med akustikkdempende materiale i taket for å dempe effekten av hans rungende latter - om ikke annet litt. Latteren er hans emblem.

Georg Fredrik Rieber-Mohn nådde høye mål i livet takket være faglig dyktighet, stor arbeidskapasitet og høy gjennomføringsevne. Med sin selvbiografi har han som pensjonist inntatt en ny og mye friere rolle som katolsk humanist. Loven og laksen er nå en gang ganske forutsigbare størrelser. Livslinjen, livet i Kirken og troen, er derimot en dynamisk kraft og som sådan under stadig utvikling. Her har Rieber-Mohn mye å øse av. Hans penn bør ikke hvile. •



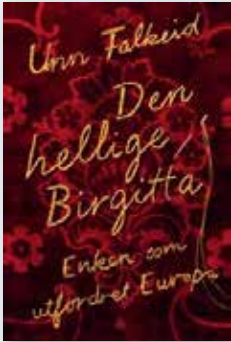
MØTE: Professor Reichberg overreker pave Frans sin bok om St Thomas Aquinas' syn på krig og fred, under et møte i Det pavelige akademiet for samfunnsvitenskap.

Fredsforsker fra PRIO utnevnt til pavelig rådgiver

Pave Frans har utnevnt professor Greg Reichberg til rådgiver (*consultor*) ved Vatikanets «avdeling (*dikasteri*) for menneskenes helhetlige utvikling». Reichberg arbeider ved Fredsforskningsinstituttet i Oslo (PRIO), er katolikk og har bodd mange år i Norge. Han er spesialist på militær etikk og bl.a. forsket på bruk av kunstig intelligens under væpnede konflikter. I mange år var han engasjert i en inter-religiøs dialog om sosiale og politiske spørsmål i Irak og andre steder.

Greg Reichberg har også skrevet om middelalderens filosofi. Blant hans publikasjoner er boken «Thomas Aquinas on War and Peace».

Vi bringer et intervju med Greg Reichberg i neste nummer av St. Olav.



UNN FALKEID
**DEN HELLIGE BIRGITTA.
ENKEN SOM
UTFORDRET EUROPA**
KAGGE FORLAG 2021

En spennende livsreise på 1300-tallet

OMTALT AV HILDE A. BLIKSRUD

déhistoriker Unn Falkeids ferske bok om den hellige Birgitta av Sverige (ca. 1303-1373) er opplysende og lesverdig. Birgittas berømte visjoner, *Himmelske åpenbaringer*, regnes som et hovedverk i svensk middelalderlitteratur, og Falkeid setter Birgittas tekster inn i en medrivende, kronologisk story. Allerede det forseggjorte omslaget lover godt og øker leserens forventninger: bokens tittel er brodert med gullfarget silketråd på en messehagel i fløyel – både broderiteknikk og materialer i tråd med 1300-tallets standard. Og gjennom boken veves på gjennomført vis Birgittas liv sammen med senmiddelalderens tenkemåter og stormfulle, (kirke)politiske hendelser, og tar leseren med på den spennende livsreisen til en ytterst fascinerende kvinne. I veinaden inngår ulike deler som Falkeid stort sett lar følge sømløst på hverandre og hvis tråder til sammen utgjør et komplekst og snirklete mønster. Underveis blir også mange betydningsfulle mennesker på middelalderens politiske scene (som forfatterne Dante og Petrarca, den nordiske Kalmarunionens dronning Margrete m.fl.) en del av mønstret, og deres livstråder løper delvis parallelt og delvis kryssende med Birgittas.

EN KRISETID

Boken åpner *in medias res*. Pilegrimen Birgitta og følget hennes er ankommet Roma, *caput mundi*, i det skjebnesvangre året 1349, nettopp i tide til det kommende jubelåret som paven har utropt. Men som vi snart erfarer, er det lite å juble over: Pesten raser overalt i Europa, Roma er utarmet og krigsherjet, og paven har forlatt byen til fordel for sitt luksuriøse palass i Avignon. Det blir Birgittas store livsoppgave å drive paven tilbake på post i apostelen Peters by. Pest og kirkelige problemer er jo dagsaktuelt også i vår tid, og Falkeid knytter flere ganger fortid og nåtid sammen på en meningsfull måte.

Falkeid fører jevnt over en sikker penn og skriver gjerne med snert. Hun er en tilstedeværende forteller som veksler mellom historikerens kyndige stemme og en mer undrende, muntlig tone der historiens årsaksforhold kan være noe usikre. Slik får også leseren inntrykk av hvilke kilder til Birgittas liv som finnes, og hvilke deler av hennes historie som ligger i mørke. I enkelte kapitler blir detaljene litt mange, og der kan prosaen flyte mindre godt.

BAKGRUNN OG LIVSLØP

Etter første kapittels dramatiske panorama tar forfatteren oss tilbake til Sverige og Birgittas barndom, og geleider oss derfra pedagogisk gjennom hennes mangslungne liv, via ungdom, ekteskap og ikke minst enkestand, frem til hennes død i 1373. Falkeid lar oss bli kjent med Birgitta selv og med hennes aristokratiske og innflytelsesrike familie og frender. Hun anskueliggjør samtidig 1300-tallets samfunn gjennom horisontutvidende digresjoner om tidens religionsutøvelse og politiske praksis. Dette bidrar som oftest klargjørende, men enkelte steder kan den grundige kontekstualiseringen bremse fortellingens fremdrift.

Vi har med en hybrid fortellingsform å gjøre, og det fungerer fint. Birgittas visjoner blir av og til sitert, oftere parafrasert, og samtidig fortolket og satt i sammenheng. Flere av visjonene kan være gripende gjenfortalt, og man slås av det jordnære og legemliggjorte i Birgittas uttrykksmåter. Underveis i fortellingen plasserer Falkeid også små underholdende anekdoter som lar leseren trekke på smilebåndet: på side 252 leser vi f.eks. om Birgittas frivole sønn Karl – hennes store bekymring og «sorte får» – som i morens forskrekkede påsyn kysser den gifte (men sjarmerte) dronning Johanna av Napoli midt på truten!

EN STERK OG DRIFTIG REALIST

Vi får ellers ikke inntrykk av at Birgitta er

prippet. Hun er tvert imot en beinhard realist med inngående kjennskap både til jordelivets håndgripeligheter og menneskenes syndefulle natur. Sammen med de politisk relevante budskapene som Kristus, Maria og helgenene åpenbarer for henne livet igjennom, bruker hun all sin lærdom og menneskelige innsikt til utrettelig å arbeide for nødvendig reform i kirken. Og hun er befriende direkte i sin kritikk: «Forny kirken på åndelig vis», parafaserer Falkeid på side 265, «for slik situasjonen er nå, er det et horehus som æres, snarere enn Guds Hellige Kirke».

Birgitta presenteres som en tvers igjennom driftig dame med sterk vilje til å følge sin tro. Hennes høye posisjon i samfunnet gir henne store muligheter til å handle, og dem utnytter hun godt. Hennes *myndighet* er et slående trekk ved henne. Til tross for manges (især menns) forargelse mot hennes person spesielt og tidens avvisning av kvinnelig autoritet generelt blir Birgitta snart navngjeten, og hyres som rådgiver for konger og dronninger. Birgitta opererer utvetydig som en agens og blander seg uredd inn i politiske beslutninger. Med tiden blir hun – i hvert fall av mange – betraktet som profet og sammenlignet med selveste Moses.

UTFORDRET TIDENS OPPFATNINGER OM KJØNNSROLLER

Middelalderens mange uttrykk for misogyni blir sterkt fremhevet i Falkeids fremstilling, og det kan neppe levnes noen tvil om at Birgitta langt på vei må ha provosert sin tids oppfatninger av kjønn og kjønnsroller. Allikevel kan det innvendes at Falkeid burde vært mindre kategorisk og mer finmasket i sine utlegninger om disse spørsmålene.

Leseren vil spørre seg hvordan et så ensidig negativt kvinnesyn som først presenteres, eksemplervis lar seg forene med den påfølgende fremstillingen av jomfru Marias

enestående plassering i middelalderens verdenssyn og frelseshistoriske rasjonale. Noen ganger skinner også forfatterens moderne feministiske orientering igjennom på en overtydelig måte.

Med denne boken henvender Falkeid seg både til en akademisk og en mer allment kulturinteressert leserskare. Hun forklarer teologiske begreper og gjennomgår bibelske fortellinger der disse blir viktige for fremstillingen. For vår tids moderne – til dels bibel-fremmede – publikum er det et leservennlig grep. Teksten er ikke utstyrt med noteapparat, men referanser til hvert kapittel finner man ryddig og utfyllende i registeret bak.

LÆRERIK OG FORNØYELIG

Med unntak av en vakker freske på innsiden av permen har boken ingen illustrasjoner. Dét burde den ha hatt. En tidslinje med de mest sentrale begivenheter og årstall i Birgittas liv kunne også ha vært nyttig.

Jeg finner her og der inkonsekvenser i stavemåter o.l. som antyder at en ekstra runde med korrektur også hadde også vært på sin plass. Men alt i alt er *Den hellige Birgitta. Enken som utfordret Europa* en lærerik, fornøylig og interessevekkende bok om en stor og inspirerende personlighet. •

— “ —

Falkeid fører jevnt over en sikker penn og skriver gjerne med snert. Hun er en tilstedeværende forteller som veksler mellom historikerens kyndige stemme og en mer undrende, muntlig tone der historiens årsaksforhold kan være noe usikre.

— ” —

AKTUELL PROFIL

Hvem: Ewa Bivand

Aktuell: Prosjektleder for Den katolske kirke i Norges prosjekt for forebygging av seksuelle overgrep.

Sammen med våre tre biskoper ruller lektor Ewa Bivand ut en kursserie om forbygging av overgrep over det ganske land. Alle skal med, for enhver har ansvar for å stanse overgriperen og verne om offeret.

I april 2021 ble Ewa Bivand ansatt av våre tre biskoper som leder for Kirkens nye prosjekt for forebygging av seksuelle overgrep.

– *Hvordan er tiltaket blitt mottatt av menigheter og prester?*

– Med forståelse og hjelpsomhet. Jeg fikk mange gode samtaler med både legfolk og prester og eksempler på situasjoner som kan skape bekymring og usikkerhet, sier Bivand.

Iløpet av de siste månedene har hun brukt tiden til å samtale med mange i våre menigheter om hvordan kursene skal legges opp.

– *Hva er den viktigste tilbakemeldingen?*

– Vi trenger tid til dialog, men først og fremst til å sette temaet på dagsordenen. Hver menighet forventes å jobbe videre med dette. Det er ønskelig å holde kurs på en lørdag, med messe og et 3 timers undervisningsopplegg. Noen mindre menigheter kan gjerne samles til felles opplegg, sier prosjektlederen.

– *Kan du kort forklare hva kursene inneholder, hvem som skal være med og når de skal gjennomføres?*

– Kursene skal holdes for veldig mange som arbeider med mindreårige i våre menigheter. For frivillige, ansatte og prestene, for lærere på katolske skoler, søstrene og ungdomsledere. Alle skal være med, også de som leder aktiviteter på andre språk enn norsk, sier Bivand.

Hun trekker frem at kjernen i kurset må være den samme for alle, men

«Alle skal være med, også de som leder aktiviteter på andre språk enn norsk.»



utformingen bør tilpasses til den enkelte gruppes behov.

– Etter en informasjonsrunde i høst begynner menighetskursene i november. Samtidig lager vi et e-læringskurs til videre bruk, forteller Bivand.

Hun opplyser at kurset skal omfatte en generell del om overgrep og saksbehandlingsprosedyrer, slik at alle vet hva som skal gjøres ved mistanke om overgrep i kirkelig sammenheng. Hoveddelen vies til felles «Retningslinjer for forebygging av krenkelser og overgrep. Om sunne grenser i kirkelig arbeid».

– Det er viktig at disse er kjent og brukt i alle menigheter, slår hun fast.

PAVEN HANDLER

I Norge har det vært avdekket svært få overgrepssaker i Den katolske kirke; det begrenses til et par.

– *Hvorfor har det vært så få tilfeller her sammenlignet med andre land?*

– Det er få katolikker i Norge, i tillegg

har det vært stor åpenhet om dette temaet – og klar tale fra våre biskoper. Det har vært få tilfeller, men det kan skje igjen.

I den offentlige debatt fremsettes stadig vekk påstanden om at Kirken generelt – og paven spesielt – ikke har gjort noe for å stanse overgrepene.

– *Er du enig?*

– Nei. Mye er blitt gjort de siste 20 årene. Det kom nye retningslinjer og endringer i kirkeretten som forplikter biskoper til å sende overgrepssakene til Troskongregasjonen. Et *motu proprio* fra 2019 gjør biskopenes ansvar tydeligere og gjør det straffbart ikke å handle. Endelig er ofrene tatt vare på – de skal behandles med verdighet og respekt og få størst mulig bistand. Dessverre tar det enkelte steder lang tid å endre mentalitet og gamle vaner, sier Bivand.

– *Det ble nylig lagt frem en rapport om overgrep i Polen. Hvilke tanker gjør du deg om denne rapporten?*

NYE UTFORDRINGER:

– Jeg ville gjerne sett med håp på fremtiden, men nye utfordringer med overgrep via internett begrenser dessverre optimismen, sier Ewa Bivand, som leder Den katolske kirke i Norges prosjekt for forebygging av overgrep.

Foto: Øystein Klakegg

Ewa Bivand

Født: 1951 i Polen

Bor: Bergen

Familie: ektefelle, to barn og 6 barnebarn

Utdannelse: doktorgrad i språkvitenskap
Pensjonert lektor

– Selv om media har satt søkelys på et stort antall prester, skjer de fleste overgrepene hjemme. Jeg tror vi bare ser toppen av isfjellet, så det er viktig at man prøver å få bedre oversikt over problemet.

– Kan vi i Norge lære noe av det Den katolske kirke i Polen har erfart?

– Nei, det er kirken i Polen som kunne lære fra oss i Norge om åpenhet, organisatorisk gjennomsiktighet og samarbeid med myndighetene, mener vår Kirkes prosjektleder.

– Blir du fylt av håp eller frustrasjon når du arbeider med et så problemfylt tema for Kirken?

– Det er trist å lese om overgrep, og særlig tungt når det er begått av kirkelige medarbeidere. Men forebygging er viktig for å kunne forsvare mulige ofre og å verne om Kirken. Jeg ville gjerne sett med håp på fremtiden, men nye utfordringer med overgrep via internett begrenser dessverre optimismen, vedgår Bivand. •



Pavens bønneintensjoner

SEPTEMBER

Generell intensjon: Om en livsstil som bevarer miljøet

Vi ber om at vi alle må ta modige valg for å skape en livsstil som er enkel og bærekraftig for miljøet, mens vi gleder oss over de unge som er så opptatt av dette.

OKTOBER

Misjonsintensjon: Om misjonerende disipler

Vi ber om at alle de dømte må engasjere seg i evangelisering og delta i oppdraget, ved å vitne gjennom et liv fylt av evangeliets kraft.

NOVEMBER

Generell intensjon: For mennesker som lider av depresjon

Vi ber om at mennesker som lider av depresjon eller utbrenthet må finne støtte og se lyset som åpner dem mot livet.

NYTT OM NAVN



St. Josefsøstrene har holdt valg

► St. Josephsøstrene av Chambéry, Den norske ordensprovins, hadde provinsskapittel fra den 22.–24. juli 2021 og valgte en ny provinnsforstanderinne og et nytt provinnsråd.

Sr. Anette Moltubakk ble ny provinnsforstanderinne, og sr. Marit Brinkmann, sr. Elisabeth Nguyen Thi Phuong Danh, sr. Maria Phan Thuy Dai og sr. Agata Nguyen Thi Tin som provinnsrådssøstre.



TAKK:

Terje Osmundsen, som har vært styreleder i Caritas Norge i åtte år, får blomster som takk for innsatsen av generalsekretær Martha Rubiano Skretteberg. (Foto: Alexander Golding/Caritas Norge)

TAR OVER:

Stian Berger Røsland.



Caritas Norge valgte ny styreleder

Caritas Norge, Den katolske kirkes hjelpeorganisasjon, har valgt ny styreleder: Stian Berger Røsland, tidligere byrådsleder i Oslo. – Jeg ser frem til å ta fatt på det interessante og viktige arbeidet med å lede styret i Caritas Norge, sier Stian Berger Røsland.

Katolsk kirkeblad

Grunnlagt 1889
av Johannes Olaf Fallize.

Hvori opptatt «Klippen»
(Midt-Norge, 1950–78), «Stella
Maris» (Nord-Norge, 1950–68)
og «Broen» (Landsdekkende,
1979–2009).

Utgis av:

Norsk Katolsk Bisperåd
Nr. 3–2021, årgang 133
ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme
tlf.: 23 21 95 00
Trondheim Stift tlf.: 73 52 77 05
Tromsø Stift tlf.: 77 68 42 77

Adresse:

Akersveien 5, 0177 Oslo
kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/kirkebladet

Redaktører:

Nils Heyerdahl
Hans Rossiné (ansv.)

Redaksjon:

Kathrine Låver
Petter Stocke-Nicolaisen
Marta Tomczyk-Maryon

Design og layout:

Erlend Lans Pedersen

Gaver til bladet:

Fra Norge:
Kontonr.: 3000. 15. 11110
(gir skattefradrag)

Fra utlandet:

Sparebanken Sør
Postboks 200
4662 Kristiansand
BIC/SWIFT: SPSONO22XXX
IBAN: NO43 3000 2275 321

**Signerte artikler står for
forfatterens regning.**

**Dersom intet annet er angitt, er
bildene hentet fra katolsk.no**

**St. Olav kirkeblad redigeres
etter prinsippene i Redaktør-
plakaten og Vær Varsom-pla-
katen.**

**Redaksjonen tar intet ansvar
for ikke-bestilt stoff.**

Redaksjonsslutt: 15.09.20

Deadline neste nummer: 10.11.21

Trykk: UnitedPress, Latvia
Opplag: 4300

Forsidefoto:

Malgorzata Piotrowska



**Mgr. Francis Xavier
Huynh Tan Hai fylte
70 år 6. juli**

Biskop Bernt I. Eidsvig arranger-
te festlunsj i bispegården. I sin
tale til jubilanten takket bisko-
pen for mgr. Hai's evne til å lede
sognegeistligheten.

– Du får dem til å tenke på nytt
om deres oppgaver og mulighe-
ter. Du motiverer dem til å legge
ut på dypt vann, og det går prak-
tisk talt veldig godt hver gang. På
egne og bispedømmets vegne
gratulerer og takker jeg!



Norges unge katolikkers nye leder

Under Norges unge katolikkers (NUK) landsmøte i høst ble **Martin Nguyen** valgt til ungdomsorganisasjonens nye le-
der. NUK takker avtroppende leder, Katherine Esquivel, for
hennes omfattende arbeid for NUK og ønsker henne lykke til
videre!

Kunngjøringer

TROMSØ STIFT

TO KAPELLDISTRIKTER OPPRETTET

- ▶ Alta er fra 1. juli 2021 et eget St. Josef kapelldistrikt med pastor Wojciech Egiert som ansvarlig prest.
- ▶ Øst-Finnmark er fra 1. juli 2021 et eget St. Lorenzo Ruiz kapelldistrikt med sete i Bjørnevatn, og med pater Dariusz Banasiak O.Cist. som ansvarlig prest.

PRESTEFORFLYTNINGER

- ▶ Pater **Andrzej Kosciukiewicz** MSF, som 27. mai 2021 er blitt utnevnt til ny MSF-superior, er med virkning fra 1. juli 2021 utnevnt til ny sogneprest i Vår Frue menighet i Tromsø. Han fortsetter som sogneadministratør i St. Eystein menighet i Bodø inntil vikarpresten overtar ansvaret for menigheten.
- ▶ Pastor **Antonius Sohler** (generalvikar) avslutter sitt verv 5. september 2021 i St. Mikael menighet, Hammerfest. Han får innvilget en sabbatstid fra september 2021 til i slutten av februar 2022. Etterpå – fra 1. mars 2022 – blir han ny sogneprest i St. Eystein menighet i Bodø.
- ▶ Pater **Mieczysław Wiebskowski** MSF, som inntil nå har vært sogneprest i Kristi Konge menighet i Narvik, blir med virkning fra 6. september 2021 utnevnt til ny sogneprest i St. Mikael menighet i Hammerfest.
- ▶ Pater **Arne Marco Kirsebom** SS.CC. (kansler) blir som vikarprest fra september 2021 til 28. februar 2022 ansvarlig for St. Eystein menighet i Bodø.
- ▶ Pater **Rafał Ochojski** MSF, som inntil nå har vært kapellan i Vår Frue menighet i Tromsø, ble med virkning fra 1. september 2021 utnevnt til ny sogneadministratør i Kristi Konge menighet i Narvik.
- ▶ Pater **Ryszard Pierzchała** MSF, som inntil nå har vært kapellan i Den Hellige Familie i Storfjord (Lofoten) ble med virkning fra 1. september 2021 utnevnt til ny kapellan i Vår Frue menighet i Tromsø.

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME

- ▶ **P. Adam Dawid-Wróblewski** C.P.P.S. utnevnes til kapellan i St. Laurentius menighet, Drammen, med virkning fra 31. mai 2021.
- ▶ **P. Nikolas Goryczka** OFM er gjenutnevnt til kapellan ved Lunden kloster i Oslo med virkning fra 1. august 2021 til 31. juli 2022.

Søster Hedwig Marie Hergenahn CSJ 1948–2021

«Å legge seg i Guds store hånd». Dette er en setning som kunne stå over Sr. Hedwig Maries liv. Hun var født 12/2 1948 i Frankfurt am Main, og begynte 21 år gammel som postulante hos St. Josephsøstrene på St. Joseph Institutt i Oslo. I tiden som novise, junioratsøster og frem til de evige løfter i 1979 bodde hun både på St. Joseph Institutt, Vår Frue Villa, Vår Frue Hospital og i Venåsveien, Haugerud.

Hun kom med en handelsskoleutdannelse til klostret, tok realskole, hjelpepleierutdannelse, datakurs, og NKI Arbeidslederskole i Oslo. Hun hadde også 8 måneders engelskkurs i Dublin, CPE-kurs i USA og et fornyelsesår i 1975 i München.

Søster Hedwig Marie arbeidet på Vår Frue Hospital fra 1976 til 1981 og på ordenens sykeavdeling på Grefsen. Fra 1982 til 1987 arbeidet hun på retrettsentret på Nesøya og var også ansatt på kontoret i St. Hallvard menighet. 1987-1996 arbeidet hun på et pleiehjem i Senden i Tyskland. Etter en kortere tid i Porsgrunn var hun i 2 år leder på vår sykeavdeling på Grefsen.

Fra 2002 til 2008 tilhørte hun kommuniteten i Lillestrøm,



og var aktivt med i menighetens gudstjenester, sangkoret og menighetsrådet. Fra 2002 til 2018 var hun ansatt i Fransiskushjelpen som økonomimedarbeider. Fra 2013 – 2020 var hun forstanderinne for St. Josephsøstrenes hjem på Grefsen og ble valgt inn i provinsstyret 2016-2021.

I 2020 ble hun rammet av en alvorlig kreftsykdom. Hun døde den 16. juni 2021 på vår sykeavdeling, hvor hun hadde ligget det siste halve året. Nordre Aker hjemmetjeneste og våre ansatte innenfor sykepleien ga henne en veldig god pleie hele denne tiden.

Vi takker søster Hedwig Marie som medsøster og venn, og ønsker at hun skal få hvile i Guds kjærlighet og fred. Hun var veldig glad i våre unge vietnamesiske søstre, og det rørte oss alle da de sang en vietnamesisk Mariasang ved hennes kiste i vårt bårerom.

Vi ber om forbønn for henne og at hun vil be for oss i himmelen.

*St. Josephsøstrene av Chambéry
Den norske provins*

P. Marek Stanisław Michalski 1967–2021

Kjære pater Marek,

Den 28. juni mottok jeg en helt uventet tekstmelding om at du var død. Kunne det være en misforståelse? Nei, det var ikke det, Du døde brått. Meldingen spredte seg raskt som ild blant våre norske katolikker.

Fra før av visste vi at du skulle avslutte ditt arbeid som katolsk sogneprest i Tromsø, og den 1. september skulle du begynne ny tjeneste i Hammerfest, verdens nordligste romersk-katolske sogn. En prests arbeid er forbundet med skiftende oppholdssteder. Du har vært vår sogneprest siden 2000. Vi har vent oss til å ha deg her, vi er blitt glad i deg, vi har satt pris på deg. Selv om vårt sogn ikke er stort i antall (ca. 1600 registrerte personer, som representerer mer enn 70 nasjonaliteter), er området stort (23 000 km²) og fordrer systematisk planlagte reiser, ofte under ekstreme værforhold. Du reiste til disse sognebarna for å forkynne Guds ord for dem og feire den hellige messe. En prest er også lege for sjelene. Ofte er våre sjeler slitne, såret, fortapt og trenger hjelp fra en sjelelege. Du, pater Marek, omfavnet dem, diskret lindret du smerten og ga oss praktiske og gode råd.

Du var selv ikke fri for fysiske smerter, men beklaget deg



aldri, og ble du spurt, vendte du alltid saken til spøk. Du hadde en egen sans for den strenge, vakre arktiske naturen og du dokumenterte den med vakre fotografier som ble publisert i boken «Den hellige stol og Svalbard» utgitt av Tromsø Stift. Jeg har brukt ditt nordlys-fotografi som avslutning i mine utenlandske vitenskapelige presentasjoner. Det vil jeg fortsette å gjøre.

Du var en entusiastisk fisker. Du fisket torsk som så ut til å være like store som deg.

Salme 90 forteller oss at målet for et menneskeliv er sytti år, åtti for den sterke. Når vi kommer til verden, har hver av oss en misjon å fullbyrde. Du fullbyrde den i ditt tre og femtiende år, tidligere enn oss. Ditt levnetsløp var vakkert.

Salme 23: «Herren er min hyrde, jeg mangler ikke noe. Han lar meg ligge i grønne enger. Han fører meg til vann, der jeg kan finne hvile, og gir meg nye krefter. Og jeg skal bo i Herrens hus gjennom lange tider.»

Vi takker Gud for at han sendte deg til vår menighet. Vi takker for ditt arbeid og din tjeneste for oss. Takk for alt.

Barbara Gasior-Chrzan

Det er høgstdags, kyrkja open. Innom døra eg tred.
Mor åt Jesus Kristus, eg kjem ikkje for å be.

Det er inkje eg ønskjer, eg har ingen ting å by.
Eg kjem berre, Moder, for å sjå deg på ny.

Ikkje seia noko, berre skoda draga dine,
la hjarta syngja og bruka orda sine,

ikkje tala, men berre kveda, det som rådlaust sprengjer på,
som ein måltrost syng ut gleda i ein leik av strofer brå.

**Paul Claudel, gjendiktet av Sigmund Skard.
Sitert fra *Bønnebok for den katolske kirke*,
St.Olav forlag 1990.**





Høstaksjonen 2021

SULT HAR OGSÅ EN VAKSINE - MAT

Det er mulig å kurere sult, gi håp og redde liv. Du kan hjelpe oss å satse på bærekraftig matproduksjon og effektivt jordbruk for de mest sårbare.



Foto: Sam Phelps/CRS

DIN GAVE BEKJEMPER SULT

Vipps: 12135 (merk betalingen Nullsult)

SMS: Nullsult til **2160** (200 kr)

Gavekonto: 8200.01.93433
(merk betalingen Nullsult)

Bli fastgiver:
www.caritas.no/fastgiver

